

แนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร
CURRICULUM DEVELOPMENT APPROACH FOR BANGKOK
METROPOLITAN'S SCHOOL CURRICULUM
IN LADKRABANG DISTRICT

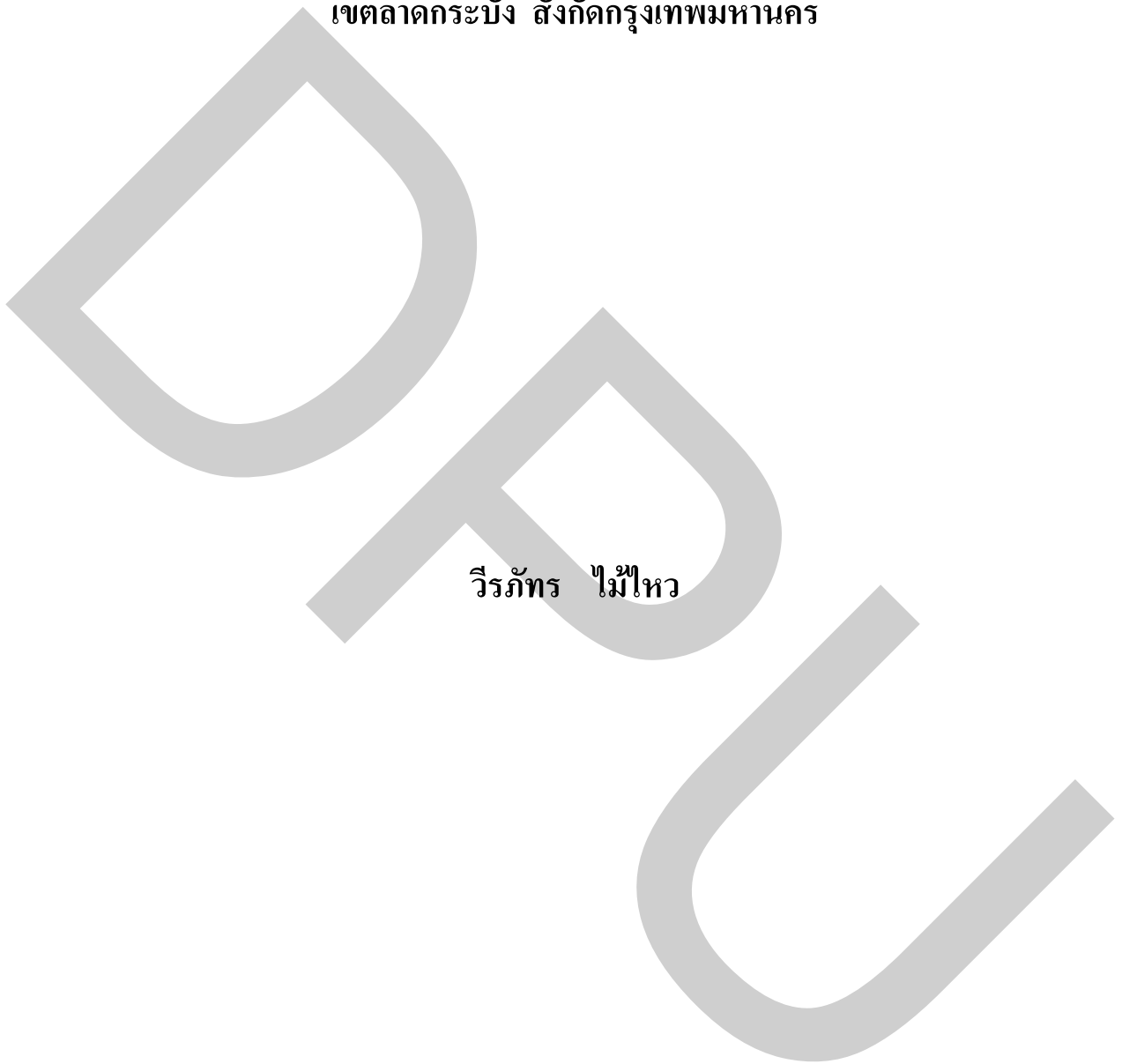
วีรภัทร ไม้ไหว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2552

แนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิรัชกร ไร่หว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2552

**CURRICULUM DEVELOPMENT APPROACH FOR BANGKOK
METROPOLITAN'S SCHOOL CURRICULUM
IN LADKRABANG DISTRICT**

WERAPAT MAIWHAI

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Education Management
Graduate School, Dhurakij Pundit University**

2009

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ แนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ” สำเร็จได้เพราะได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญวัฒน์ สัตยารักษ์วิทย์ อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม อาจารย์สุรวิศุนาลัย และ รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว ผู้ให้แนะนำและสนับสนุน แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ รวมทั้งให้กำลังใจ และแนวคิดตลอดระยะเวลาในการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณพระคุณ นายอดิศักดิ์ เลชะวัฒนะ นายประทวน เกาะแก้ว นางสาวสำเนียง น้ำค้างงาม นางสาวไพเราะ พุ่มมั้น และอาจารย์โชติ แยมแสง ซึ่งกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ให้คำแนะนำข้อเสนอแนะต่างๆเกี่ยวกับแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล และขอขอบคุณผู้อำนวยการ ครู โรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามอย่างครบสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารและครู โรงเรียนวัดราชโกษา เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ที่กรุณาตอบแบบสอบถามในการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้

ขอขอบคุณ นายสมคิด - นางประนอม ไม้ไหว่ ครูอรสา ไม้ไหว่ และค.ญ.กชนันท์ ไม้ไหว่ ที่เป็นคนให้กำลังใจและเป็นผู้พิมพ์ต้นฉบับ ตลอดระยะเวลาในการทำวิจัย

คุณค่าของงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อทดแทนคุณแต่ บิดา-มารดา รวมทั้ง ครู-อาจารย์ ผู้ให้ความรู้ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

วีรภัทร ไม้ไหว่

สารบัญ

หน้า	
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	๗
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.5 นิยามศัพท์.....	4
2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	8
2.2 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับหลักสูตร.....	10
2.3 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา.....	24
2.4 แนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา.....	29
2.5 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร.....	39
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	40
2.7 บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	46
2.8 บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ในสถานศึกษา.....	47
2.9 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
2.9.1 งานวิจัยภายในประเทศ.....	51
2.9.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	53

สารบัญ (ต่อ)

หน้า	
3	วิธีการดำเนินการวิจัย..... 65
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 65
3.2	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 69
3.3	การสร้างและการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย..... 70
3.4	วิธีการรวบรวมข้อมูล..... 71
3.5	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 71
4	ผลการวิจัย..... 73
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 103
5.1	สรุปผลการวิจัย..... 104
5.2	อภิปรายผล..... 108
5.3	ข้อเสนอแนะการวิจัย..... 113
5.4	ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป..... 114
	บรรณานุกรม..... 115
	ภาคผนวก..... 125
	ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย..... 126
	ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและผลการหาค่าความเที่ยงตรงของ แบบสอบถาม..... 135
	ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ..... 142
	ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย..... 144
	ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูล..... 150
	ประวัติย่อของผู้วิจัย..... 152

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาแต่ละ โรงเรียน.....	67
3.2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของครูแต่ละ โรงเรียน.....	68
4.1 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	74
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสพการณ์ในการปฏิบัติงาน ในสถานศึกษาของครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการ สถานศึกษา.....	75
4.3 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม.....	77
4.4 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษา.....	77
4.5 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการ สถานศึกษา.....	78
4.6 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม ตามความคิดเห็นของครู.....	79
4.7 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายข้อด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ..	80
4.8 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายข้อด้านการวางแผน.....	81

ตารางที่	หน้า
4.9 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายชื่อด้านการสร้างความ เข้าใจแก่บุคลากร.....	82
4.10 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายชื่อด้านการมีส่วนร่วม ของชุมชนและเครือข่าย.....	83
4.11 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายชื่อด้าน ทรัพยากรที่ใช้ในการสร้งหลักสูตร.....	84
4.12 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายชื่อด้าน ขั้นตอนการสร้งและการใช้หลักสูตร.....	85
4.13 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายชื่อด้าน การติดตามและทบทวนหลักสูตร.....	86

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 องค์ประกอบของหลักสูตร.....	14
2.2 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	22
2.3 รูปแบบขั้นตอนการสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	36
2.4 ผลการมีส่วนร่วมในองค์การ.....	41
2.5 แนวทางในการพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา.....	57

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร
ชื่อผู้เขียน	นายวิรัชกร ไม้ไหว
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญวัฒน์ สัตยารักษ์วิทย์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์สุรวิ สุนาลัย
สาขาวิชา	การจัดการการศึกษา
ปีการศึกษา	2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร 4) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ในเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวนประชากร คือ ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาและครูจาก 20 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง 347 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่แบบสอบถามมาตรฐานส่วนประมาณค่าประกอบด้วยคำถาม 36 ข้อ วิเคราะห์ความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปจำนวน 347 ฉบับ ได้รับคืน 347 ฉบับ คิดเป็น 100 % วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการวางแผน ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ ด้านการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร ด้านขั้นตอนการสร้างหลักสูตร และการใช้หลักสูตร ด้านการติดตามและทบทวนการสร้างหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร พบว่า 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับสภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษา กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้เรียน โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น สัดส่วน

เวลาเรียน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค คำอธิบายรายวิชาให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระของวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระ แผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล บริหาร จัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา 4) พบว่าปัญหาคือ ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ ข้อเสนอแนะคือ ผู้บริหารสถานศึกษาคควรให้ความสนใจในการกำหนดนโยบายในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและจัดทำแผนการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ล่วงหน้า และจัดประชุมชี้แจง พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดทำแผนการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาไว้ในแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา

Thesis Title	Curriculum Development Approach for Bangkok Metropolitan's School Curriculum in Ladkrabang District
Author	Werapat Maiwhai
Thesis Advisor	Associate Professor Dr.Somboonwan Satyarakwit
Co-advisor	Suravee Sunalai
Department	Education Management
Academic Year	2009

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1. study the state of curriculum development approach for Bangkok Metropolitan's school curriculum in Ladkrabang District. 2. compare opinions about school curriculum development in practice. 3. study curriculum development approach for Bangkok Metropolitan's school curriculum in Ladkrabang District. 4. study problems and suggestions of curriculum development approach for Bangkok Metropolitan's school curriculum in Ladkrabang District of 20 schools. 347 samples were studied. Rational-scale questionnaire comprises 36 items to analyze level of opinions difference. The researcher distributed and returned 347 copies of questionnaire which was 100%. The obtained data were analyzed by SPSS for mean, standard deviation.

The results of the study were as following

1. The state of curriculum development approach for Bangkok Metropolitan's school curriculum in Ladkrabang District was high in overall respectively as following (1) planning (2) leader's vision (3) well understanding among staff (4) curriculum development approach and use (5) curriculum development follow-up and monitor (6) participation of community and network (7) resources for curriculum development.

2. It was found from comparing administrators', school committee' and teachers' opinions about school curriculum development in practice that every aspect was no different.

3. The curriculum development approach for Bangkok Metropolitan's school curriculum in Ladkrabang District composed of analysis of school data, prescription of vision, mission, target of education management, desirable characteristics of learners, school curriculum

for each interval, proportion of learning time, anticipation of learning results and learning feature of each academic year and semester, course description covering major contents , learning units standardization for each group of subjects, learning management plan, learner development activities, instructional media, buildings, equipments and teachers simulating to school curriculum.

4. Problems of curriculum development approach for Bangkok Metropolitan's school curriculum in Ladkrabang District were leaders' visions and suggestions were that the administrators should concern about designation of curriculum development policy and plan in advance and that set the meeting to inform and exchange related ideas and opinions in order to design plans for curriculum development approach and improvement being designated in the school strategy.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในกระแสโลกาภิวัตน์ สภาวะการณ์ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทาง ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และวิทยาการ ที่มีความพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องกำหนดแนวทางในการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ของโลกให้มนุษย์รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้มีบทบาทในการจัดการศึกษา ได้จัดเวทีพบปะกันอย่างกว้างขวางทั่วทุกภูมิภาคของประเทศเพื่อค้นหาคำตอบว่าการจัดการศึกษาในทศวรรษต่อไปจะไปในทิศทางใด โดยเฉพาะเรื่อง การปฏิรูปการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าและมีศักยภาพที่จะสามารถ กอบกู้วิกฤตทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ให้เป็นสังคมที่เข้มแข็งและสามารถอยู่ในสังคมโลกได้อย่างปกติสุข (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543: 1)

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 (3) ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนให้พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ และทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช, 2550: 23-24) ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในระบบการศึกษาทุกระดับ ต้องจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เน้นความรู้คู่คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยคำนึงว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญและตัวจักรที่จะกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาที่สำคัญที่สุดก็คือ หลักสูตร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด (วัชรบรรณสิงห์, 2544: 19)

หลักสูตรที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาจะต้องเป็นหลักสูตรที่มีความหลากหลาย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543 : 14) นอกจากนี้แล้วต้องเปลี่ยนหลักสูตรที่มีความตายตัว ไม่ทัน

กับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ ของโลก ให้เป็นหลักสูตรที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลาตามความจำเป็นไปสู่ระดับการปฏิบัติในสถานศึกษา โดยออกแบบให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและความพร้อมของสถานศึกษาตลอดจนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จริงจากการปฏิบัติ ตลอดจนประสบการณ์ที่หลากหลายรูปแบบ (ชัยอนันต์ สมุทรวณิช, 2544: 3)

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรที่สอดคล้องกับดังกล่าวข้างต้นคือหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างยึดหยุ่นในส่วนที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาทำสาระให้สอดคล้องกับชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติรวมถึงจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมายโดยคำนึงถึงหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล (กรมวิชาการ, 2545: 1)

ด้วยเหตุนี้ทำให้สถานศึกษา ต้องจัดทำหลักสูตรที่มีส่วนสาระส่วนหนึ่งเป็นสาระแกนกลางและอีกส่วนหนึ่งเป็นสาระที่เกี่ยวกับชุมชน สังคม ตลอดจนการบริหารจัดการหลักสูตรในสถานศึกษา โดยมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการจัดการศึกษาในสถานศึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา (กรมวิชาการ, 2542: 2)

ด้วยเหตุที่สถานศึกษายังไม่เคยดำเนินการจัดทำหลักสูตรด้วยตนเองมาก่อนเป็นผลทำให้หลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นนั้นยังไม่ได้คุณภาพ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์โดยมีเป้าหมายที่ส่งเสริมให้สถานศึกษา บุคลากร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดทำหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดให้มีโครงการทดลองรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศรายชื่อตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 เป็นต้น (ถวัลย์ มาศจรัส, 2545: 18)

โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา 2545 จำนวน 13 โรงเรียน โดยได้รับคัดเลือกจากกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการให้เป็นโรงเรียนนำร่อง 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนคลองมะขามเทศ สำนักงานเขตประเวศ ซึ่งโรงเรียนดังกล่าวก็จะเป็นแกนนำในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (โสภณ คำนิ้งเนตร, 2548: 55) เนื่องจากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครมีจำนวนมาก การมีโรงเรียนนำร่องเพียง 1 โรงเรียนจึงไม่เพียงพอที่จะสร้างเครือข่ายให้กับโรงเรียนอื่นๆ ได้ทั้งหมด ทำให้ประสบปัญหาในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และรับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีโรงเรียน

ในสังกัดทั้งหมด 435 โรงเรียนอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร กระจายอยู่ตามพื้นที่สำนักงานเขตทั้งหมด 50 เขต (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2548 : 10) ซึ่งผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสำนักงานเขตลาดกระบัง ประกอบด้วยโรงเรียนทั้งหมดจำนวน 20 โรงเรียนว่ามีแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันให้สอดคล้องเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 อีกทั้งได้พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการจัดการศึกษาของชาติให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสถานศึกษาในอนาคตอันใกล้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร
- 1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร
- 1.2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาดังนี้

1.3.1 ขอบเขตเนื้อหา

ขอบเขตของการศึกษานี้มุ่งศึกษาการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานครในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

- 1) ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ
- 2) ด้านการวางแผน
- 3) ด้านการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร
- 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย

- 5) ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร
- 6) ด้านขั้นตอนการสร้างหลักสูตรและการใช้หลักสูตร
- 7) ด้านการติดตามและทบทวนการสร้างหลักสูตร

1.3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ ใช้เครื่องมือในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ แบบสัมภาษณ์ สถานศึกษาที่เป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และแบบสอบถามสถานศึกษาในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับสภาพในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

1. ประชากรของสถานศึกษาเพื่อศึกษาตัวอย่างที่ดีในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา จากสถานศึกษา 2 แห่ง โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างต่อไปนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษาละ 2	รวม	4 คน
2) หัวหน้าหมวด 8 กลุ่มสาระ สถานศึกษาละ 8 คน	รวม	16 คน
3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาละ 2 คน	รวม	4 คน

2. สถานศึกษาเพื่อศึกษาสภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาในเขตลาดกระบังจำนวน 18 แห่ง โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวนกลุ่มตัวอย่างต่อไปนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา	รวม	40 คน
2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาละ 5 คน	รวม	90 คน
3) ครู	รวม	217 คน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการศึกษาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดประชุม อบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตั้งอยู่ในเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร และสามารถประยุกต์ใช้ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตอื่นๆได้ นอกจากนี้ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

1.5 นิยามศัพท์

หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง มวลประสบการณ์ความรู้ต่างๆที่โรงเรียนจัดทำขึ้น และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเฉพาะในโรงเรียนนั้น

แนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง รูปแบบวิธีการสร้างหลักสูตรของโรงเรียนที่กำหนดตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการใช้หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

สภาพในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ลักษณะการสร้างหลักสูตรของหลักสูตรสถานศึกษาที่พิจารณาด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ ด้านการวางแผน ด้านการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร และด้านการติดตาม และทบทวนหลักสูตร

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่ง หรือรักษาการในตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนในสำนักงานเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2547 ได้แก่

- 1) ผู้แทนผู้ปกครอง หมายถึง ผู้แทนของผู้มีรายชื่อเป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน
- 2) ผู้แทนครู หมายถึง ผู้แทนของข้าราชการครูผู้ปฏิบัติการสอนและผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน
- 3) ผู้แทนองค์กรเอกชน หมายถึง ผู้แทนของชมรม สมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชน หรือกลุ่มบุคคลในรูปอื่นใดที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ และมีที่ตั้งอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน
- 4) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ผู้แทนเทศบาล องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น จำนวนไม่เกินสองคน
- 5) ผู้แทนศิษย์เก่า หมายถึง ผู้แทนของสมาคมศิษย์เก่า ชมรมศิษย์เก่า หรือบุคคลที่เคยศึกษาจากสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน
- 6) ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ใน

หน่วยงานอื่นของรัฐ เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการ ทั้งในและนอกเขตบริการของ
สถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสี่คน

ครู หมายถึง บุคลากรทางการศึกษาที่ทำหน้าจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ของ
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร และการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลให้บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร และสามารถประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาในเขตอื่นๆได้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลและเป็นแนวทางประกอบการดำเนินการวิจัยที่ชัดเจนและครอบคลุมเนื้อหาสาระต่างๆให้มากที่สุด ซึ่งจะปรากฏว่ามีแนวคิด หลักการ และทฤษฎี รวมทั้งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ผู้วิจัยได้เรียบเรียง สรุป และนำเสนอ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.2 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับหลักสูตร
- 2.3 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา
- 2.4 แนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
- 2.5 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 2.7 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 2.8 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ในสถานศึกษา
- 2.9 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.9.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 2.9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.1 ความจำเป็นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเทศไทยต้องเผชิญกับสภาวะที่จะต้องปฏิรูปการศึกษา อันเนื่องมาจากปัญหาทางการศึกษาของประเทศไทยที่กำลังประสบอยู่ในขั้นวิกฤต ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น สมรรถนะและศักยภาพในการแข่งขันของคนไทยด้อยกว่าในหลายประเทศ ปัญหาสังคม ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจน ปัญหาความเสื่อมถอยทางด้านศีลธรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งระบบความอ่อนแอของระบบการเมือง การปกครอง ที่สำคัญยิ่งไปกว่าเหตุผลที่กล่าวมาแล้วคือ ระบบการศึกษาไทยยังมีข้อจำกัดและข้อด้อยอยู่มาก ทำให้ไม่มีบทบาทและพลังที่จะช่วยสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของคนไทยให้ทัดเทียมอารยประเทศได้ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคสารสนเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมบนฐานของความรู้ ดังนั้นการลงทุนเพื่อการศึกษาที่ผ่านมาจึงยังไม่คุ้มค่า อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุผลดังนี้

1. ความล้มเหลวของการจัดการศึกษาที่ไม่สามารถสร้างคนให้มีจิตสาธารณะมีศักยภาพพอในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากสาเหตุต่อไปนี้

1) ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ปัจจุบันมีนักเรียนออกจากระบบโรงเรียนโดยไม่จบชั้นประถมศึกษาประมาณร้อยละ 15 หรือประมาณ 4 แสนคน ทั้งๆที่เป็นการศึกษาภาคบังคับ กลุ่มบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลด้อยโอกาสทางการศึกษาเพราะความยากจนและอยู่ห่างไกลในถิ่นทุรกันดารและผู้พิการ

2) ผู้สำเร็จการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์อันพึงประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นด้านความสามารถ การคิดวิเคราะห์ การสร้างองค์ความรู้ ตลอดจนความรู้ที่ได้รับตลอดการศึกษาและยังขาดความสามารถในด้านการสื่อสารทางด้านภาษาต่างประเทศ ทั้งด้านการพูดและการเขียน

3) การบริหารจัดการ เป็นอีกปัญหาหนึ่ง เพราะการศึกษาไทยมีการบริหารแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางทำให้การบริหารขาดการมีส่วนร่วม ขาดเอกภาพด้านนโยบาย และขาดการประสานงานด้านนโยบาย

4) ขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพราะการศึกษาของไทยถูกมองว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องดำเนินการจัดการของสถานศึกษา ผู้บริหารและครู ทำให้การศึกษาไทยไม่ค่อยมีบทบาทกับวิถีชีวิต ขาดการตรวจสอบทำให้การจัดการศึกษาขาดคุณภาพ

2. การเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยมุ่งเน้นพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตมากขึ้นทำให้สินค้า

ทางด้านอุตสาหกรรมเป็นสินค้าหลักที่ทำรายได้ให้กับประเทศ ส่งผลให้อัตราการเจริญเติบโตของ ประเทศและรายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการเจริญที่ไม่ยั่งยืน เมื่อสภาพการณ์ของโลก และเศรษฐกิจเกิดการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจขั้นรุนแรง

3. ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โลกยุคปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้า ทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีเป็นอันมากและแผ่กระจายไปทั่วไม่จำกัดขอบเขตทำให้เกิดผล กระทบต่อการดำรงชีวิตของคนไทยในสังคมไทยมากขึ้นจากเดิม

4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีเจตนาให้การศึกษายเป็น เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน ค้ำครองสิทธิ สร้างความเสมอภาค ให้โอกาสคนทุกคนได้รับ การศึกษาอย่างทั่วถึง และให้โอกาสแก่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ

5. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้การศึกษายเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ตลอดชีวิต (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544: 3)

จากปัจจัยดังกล่าวเป็นแรงกระตุ้นเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของไทย อย่างมีทิศทางมีเป้าหมายที่ต้องการเห็นการศึกษามีศักยภาพและมีพลังเพียงพอในการทำหน้าที่ใน กระบวนการพัฒนาคุณภาพสมาชิกในสังคมด้วยรูปแบบวิธีการต่างๆ รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ และภูมิปัญญาให้แก่สังคมเพื่อเป็นฐานไปสู่การพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

2.1.2 แนวนโยบายและหลักการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และในการจัดการศึกษาของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 ได้กำหนดให้การศึกษายเป็น กระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้าง องค์ความรู้จากสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต และได้ให้ความหมายของ การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาก่อน ระดับอุดมศึกษา สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้นำเสนอหลักการการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานเช่นกัน โดยในหมวด 3 ระบบการศึกษา มาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ส่วนการจัดการศึกษาในระบบนั้นมีการแบ่งออกเป็นสองระดับคือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา และมีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบไล่ได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ

สำหรับภารกิจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบข่ายงานไว้ 4 ด้าน คือ งานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณและการเงิน และงานบริหารทั่วไป โดยงานวิชาการจัดเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย งานหลักสูตร งานจัดการเรียนการสอน งานนิเทศการศึกษา งานจัดแหล่งการเรียนรู้ งานสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผลการศึกษา และอื่นๆ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ประสบการณ์ และได้รับการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ฯลฯ คือกรอบแนวทางที่สถานศึกษาดำเนินการตามหลักสูตร ทั้งหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา

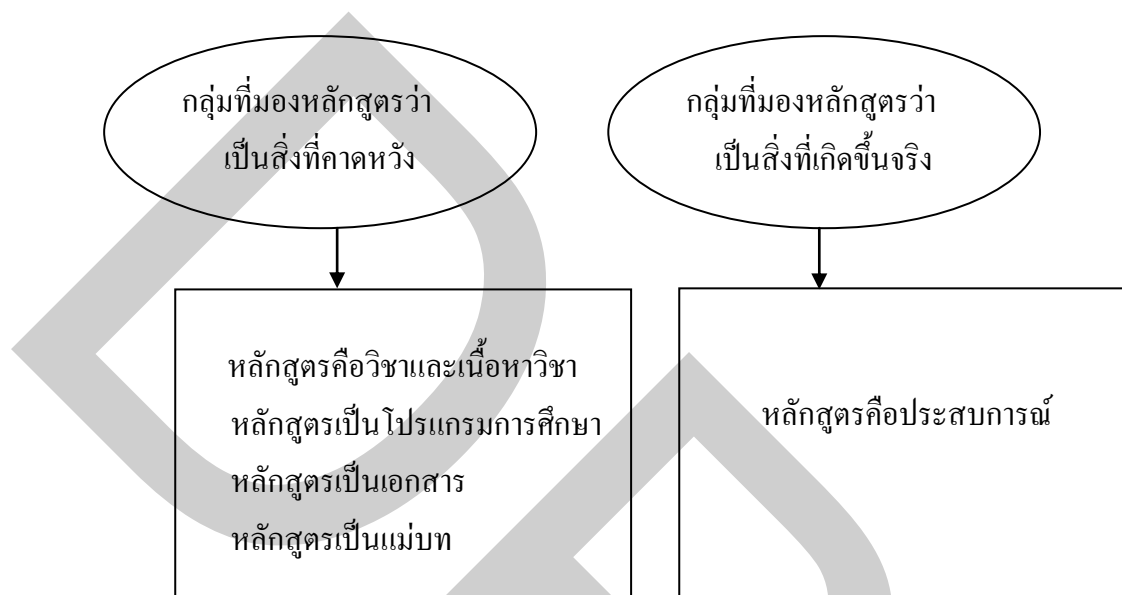
2.2 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาทุกระดับ เพราะเป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติที่จะนำไปสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่อการดำรงชีวิตรวมทั้งเป็นแนวทางในการให้การศึกษ ความรู้ การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม การปลูกฝังเจตคติหรือค่านิยม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษา ฉะนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างถูกต้องและสามารถนำความรู้เหล่านี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริงและสัมฤทธิ์ผล

2.2.1 ความหมายของหลักสูตร

คำว่าหลักสูตร (Curriculum) มีความหมายได้หลายความหมายสามารถจัดเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่คาดหวัง (Intended) กลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Actualized) และกลุ่มที่มองหลักสูตรครอบคลุมทั้งสองกลุ่มที่กล่าวมา กลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่คาดหวังได้แก่กลุ่มที่ให้ความหมายว่าหลักสูตรคือ วิชาและเนื้อหาวิชา

หลักสูตรเป็นโปรแกรมการศึกษา หลักสูตรเป็นเอกสาร และหลักสูตรเป็นแม่บท ส่วนกลุ่มที่มองว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงคือ ประสบการณ์ ดังเขียนเป็นแผนภาพดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546: 7)

จากแผนภาพดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าหลักสูตรแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. หลักสูตรแม่บท คือ ข้อกำหนด แนวทาง จุดหมาย โครงสร้างเนื้อหาสาระ และกิจกรรมที่กำหนดให้โรงเรียนต่างๆปฏิบัติตาม ผู้กำหนดหลักสูตร คือ กระทรวงศึกษาธิการ

2. เอกสารประกอบหลักสูตรและวัสดุการเรียน สื่อการสอนต่างๆ เช่น คู่มือครู แผนการสอน หนังสือเรียน ตำรา อุปกรณ์การสอน แบบฟอร์มต่างๆ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จัดทำโดยนักวิชาการหลายระดับ เช่น กรมวิชาการ เขตพื้นที่การศึกษา จังหวัด อำเภอ และแม้แต่โรงเรียน เอกชนก็ทำขึ้นเพียงแต่ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแม่บทและเหมาะสมที่จะนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน

3. กิจกรรม ได้แก่ การปฏิบัติ เช่น การบริหารหลักสูตร การบริหารงานวิชาการ การจัดการกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผล

ภิญโญ สาธร (2516) กล่าวว่า หลักสูตร คือ บรรดาประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้นักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ปรารถนา

สวัสดิ์ จงกล (2539) กล่าวว่า หลักสูตร คือ ข้อกำหนดซึ่งระบุจุดมุ่งหมายของการศึกษา เนื้อหาสาระ และเกณฑ์การใช้หลักสูตร ซึ่งจัดให้นักเรียนเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้เจตคติ ทักษะและพฤติกรรมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ธีรารัง บัวศรี (2542) กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดง จุดหมายการจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ ผู้เรียนมีการพัฒนาในด้านต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

กรมวิชาการ (2542) ได้กำหนดความหมายของ หลักสูตรว่าหมายถึง มวลประสบการณ์ ต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ไปในทิศทางที่เหมาะสม

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) ให้ความหมายของ หลักสูตรว่า หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้ง ปวงที่จัดขึ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามมาตรฐานสากล มาตรฐานความเป็นชาติไทยและมาตรฐาน ที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการ

กาญจนา คุณารักษ์ (2540) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง โครงการ หรือแผนงาน อัน ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง กิจกรรม และวัสดุต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอน อันที่จะพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้เกิดความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมตามศักยภาพสูงสุดของ ตนเอง

เชลเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander,1974) กล่าวว่า หลักสูตร คือบรรดา ความพยายามทั้งหลายของโรงเรียน ในการที่จะส่งผลให้เกิดผลของการเรียนที่โรงเรียนพึง ประารถนา ทั้งในสภาพการณ์ภายใน ตลอดจนภายนอกโรงเรียน

โบแชมพ์ (Beauchamp,1981: 61-62) กล่าวว่า หลักสูตรมีความหมาย 3 สถานะ

1. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตศาสตร์สาขาวิชาหนึ่ง
2. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตเกี่ยวกับการเรียนที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ
3. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของระบบการทำงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

ชูศรี สุวรรณโชติ (2544) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง ปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างครูกับ ผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในการเรียน รวมทั้งวัตถุประสงค์ที่ครูกำหนดไว้ให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดหมาย ที่ตั้งไว้

เทียน ทองแก้ว (2546) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง การวางแผน หรือการออกแบบ หลักสูตรที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากการให้ความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักสูตรมีความหมายครอบคลุมตั้งแต่ เอกสาร แนวทางการจัดการศึกษาแต่ละระดับช่วงชั้น ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มสาระวิชา ขอบข่ายของ เนื้อหา โครงสร้างหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและรวมถึงมวลประสบการณ์ต่างๆที่ ทางโรงเรียนจัดให้แก่แก่นักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน

2.2.2 ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญต่อการกำหนดมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนทั้งนี้ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนในแต่ละวัยแต่ละระดับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกันหรือไม่ อย่างไร

สันต์ ชรรณบำรุง(2527 ก: 152) สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ 9 ประการ คือ

1. หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานของครู เพราะว่าหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผล
2. หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ
3. หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการ เป็นธรรมนูญในการจัดการศึกษาเพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม
4. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถานศึกษาในระดับต่างๆ
5. หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา
6. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายการศึกษา
7. หลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดรูปร่างของสังคมในอนาคต
8. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนากำลังคนซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
9. หลักสูตรเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ

ธารง บัวศรี(2542ข : 9-10) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนมีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนอย่างไร และสามารถให้ความรู้ เสริมสร้างทักษะ และเจตคติในด้านใดบ้าง

2.2.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร ได้มีผู้ให้แนวคิดไว้หลายลักษณะกล่าวคือ

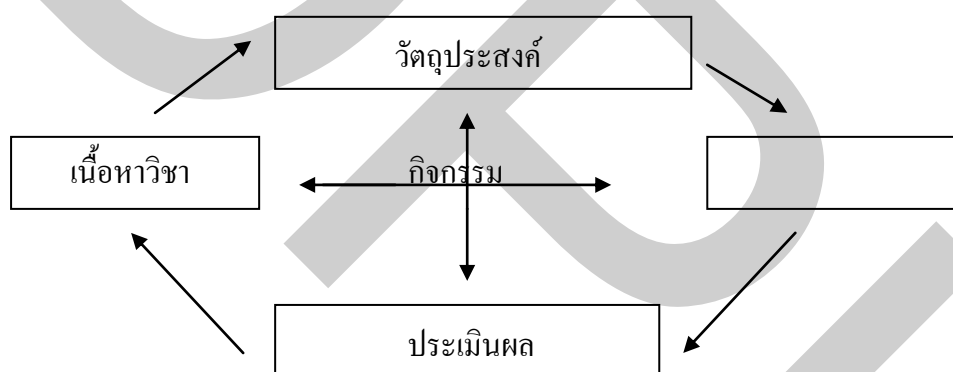
บุญมี เณรยอด (2531) ได้สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ข้อ ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร

กรมวิชาการ (2532) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรประถมศึกษา และมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน แนวดำเนินการและการวัดผล ประเมินผลและการติดตาม

สงบ ลักษณะ (2542) จำแนกองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 5 ส่วน คือ

1. ผลการเรียนรู้ ซึ่งนิยมเรียกว่า มาตรฐานการเรียนรู้
2. ขอบข่ายเนื้อหาวิชา หรือ สารการเรียนรู้
3. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. แผนการใช้สื่อการเรียนการสอน
5. แผนการวัดผลประเมินผล เพื่อแสดงหลักฐานการบรรลุผลการเรียนรู้

ทาบ (Taba, 1962) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสำหรับการสอนแต่ละวิชา กระบวนการเรียนการสอนหรือการนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร สามารถสรุปเป็นองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ดังแสดงใน ภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบของหลักสูตร

ที่มา: Taba Hilda , 1962: 422-423

2.2.4 โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตร เป็นการกำหนดรายละเอียดหลักสูตรต่อเนื่องจากที่เลือกรูปแบบหลักสูตรแล้ว คือเป็นการกำหนดแจกแจงรายวิชา หรือกลุ่มวิชา การกำหนดเวลาเรียนตั้งแต่ต้นจนจบหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตรจึงเป็นผังโดยรวมของหลักสูตรที่เป็นข้อกำหนดหลักที่มีความสำคัญมาก

ไทเลอร์ (Tyler ,1960) กล่าวว่า โครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

1. จุดมุ่งหมาย(Educational Purpose) ที่โรงเรียนต้องการให้เกิดผล
2. ประสบการณ์ (Educational Experience) เพื่อให้จุดมุ่งหมายบรรลุวัตถุประสงค์

3. วิธีการจัดประสบการณ์ (Organization of Educational Experience) เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. วิธีการประเมิน (Determination of What to Evaluate) เพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

การกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานและเพิ่มเติม สถานศึกษาสามารถดำเนินการดังนี้

ระดับประถมศึกษา สามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และผู้เรียนต้องมีคุณภาพมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษา ต้องจัดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดและสอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร

สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษา และเกณฑ์การจบหลักสูตร เฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สถานศึกษาอาจจัดให้เป็นเวลาสำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ 120 ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมง เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ ในส่วนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ให้สถานศึกษาจัดสรรเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.1-6) รวมเวลา 6 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษา (ม.1-3) รวมเวลา 3 ปี จำนวน 45 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษา (ม.4-6) รวมเวลา 3 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง

2.2.5 รูปแบบของหลักสูตร

หลักสูตรแต่ละรูปแบบจะแตกต่างกันในประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้ คือแนวความคิดหรือปรัชญาในการจัดการศึกษา จุดเน้นของความมุ่งหมาย เกณฑ์การเลือกเนื้อหาบรรจุในหลักสูตร การจัดเนื้อหาประสบการณ์การเรียนรู้ การเน้นวิธีการเรียนการสอน จุดเน้นการประเมินผลการเรียน จากหลักเกณฑ์ความแตกต่างของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น อาจจำแนกรูปแบบของหลักสูตรได้ 8 รูปแบบ (ฉันท ชาติทอง, 2550: 17-19) ดังนี้

1. หลักสูตรแบบเนื้อหาวิชาหรือแบบรายวิชา เป็นหลักสูตรดั้งเดิมหรือหลักสูตรเก่า ที่เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาเป็นหลัก ต้องการให้ผู้เรียนได้เนื้อหาความรู้ต่างๆ จัดเนื้อหาไว้เพื่อการถ่ายทอดอย่างมีระเบียบตามที่ผู้รู้ในแต่ละวิชาได้กำหนดไว้ โดยจัดแยกออกเป็นรายวิชาย่อยๆ เช่น จัดเป็นวิชาอ่านเล่าเรื่อง เรียงความ หลักภาษา ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เขียนไทย คัดไทย เป็นต้น วิธีการถ่ายทอดใช้วิธีการบรรยาย ครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน นักเรียนไม่ค่อยมีโอกาสดแสดงความคิดเห็น ทุกอย่างครูเป็นผู้จัดประสบการณ์ให้ทั้งสิ้น การวัดผลและประเมินผลใช้วิธีวัดความจำเป็นส่วนใหญ่ จัดได้ว่าหลักสูตรแบบนี้เน้นการสอนหนังสือมากกว่าสอนคน

2. หลักสูตรแบบสัมพันธ์วิชา เป็นหลักสูตรที่มีพื้นฐานมาจากหลักสูตรแบบรายวิชา เนื่องจากเมื่อนำหลักสูตรรายวิชาไปใช้การเรียนรูของผู้เรียนในแต่ละวิชาแตกแยกกันมากขึ้น ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้น้อย เพื่อแก้ปัญหาที่จึงนำเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึง และมีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันจัดไว้ด้วยกัน เช่น นำวิชาวรรณคดีไทยไปสัมพันธ์กับวิชาศิลปะ นำวิชาวิทยาศาสตร์ไปสัมพันธ์กับภูมิศาสตร์ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม หลักสูตรแบบนี้ยังคงมีเอกลักษณ์ของแต่ละวิชาอยู่เช่นเดิม การจัดการเรียนการสอนจะเน้นครูเป็นศูนย์กลาง เน้นการสอนแบบสัมพันธ์วิชาในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกัน ทำให้ครูที่สอนวิชาต่างกันมีโอกาสวางแผนร่วมกัน การวัดผลจะมุ่งวัดด้านเนื้อหาวิชาและพัฒนาการทางสติปัญญาเป็นสำคัญ โดยมีข้อดีคือครูมีการวางแผนการเรียนการสอนร่วมกัน และนักเรียนจะได้รู้เนื้อหาวิชาที่มีความสัมพันธ์ระหว่างวิชาต่าง ๆ แต่มีข้อจำกัดที่ว่าจัดโปรแกรมการสอนให้เนื้อหาวิชาสัมพันธ์กันทำได้ยาก การเรียนการสอนยังเน้นเนื้อหาวิชาเช่นเดียวกับหลักสูตรแบบรายวิชาและครูต่างหมวดวิชากันอาจมีทัศนคติต่างกัน หรือมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน

3. หลักสูตรแบบหมวดวิชา หรือสหสัมพันธ์ หลักสูตรแบบนี้มีจุดมุ่งหมายจะผสมผสานเนื้อหาวิชาที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน หรือสาขาเดียวกัน ให้มีความสัมพันธ์ระหว่างวิชามากขึ้น ในลักษณะหมวดวิชา เช่น หมวดวิชาสังคมศึกษา ประกอบด้วยวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศิลปกรรม หมวดวิชาคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย วิชาเลขคณิต พีชคณิต ตรีโกณมิติ เรขาคณิต ตัวอย่างหลักสูตรแบบหมวดวิชา ได้แก่ หลักสูตรประถมศึกษา และหลักสูตรมัธยมศึกษา พ.ศ. 2503 ด้านการสอนยังยึดการบรรยาย การวัดผลจะเน้นวัดความรู้ด้านเนื้อหาวิชาและพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นสำคัญ

4. หลักสูตรกิจกรรมและประสบการณ์ หลักสูตรลักษณะแบบนี้ต้องการแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตรแบบรายวิชา ที่ไม่คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียน หลักสูตรนี้จึงยึดเอากิจกรรม ความสนใจและประสบการณ์แวดล้อมมาเป็นแนวทางในการจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตจริง โดยยึดปรัชญาพัฒนา

นการเป็นแนวทางด้านการวัดผลให้ความสำคัญกับการพัฒนาตัวผู้เรียนมากกว่าปริมาณความรู้ ความจำ โดยมีข้อดี คือสนองความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนเป็นการเรียนอย่างมีความหมาย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนและการแก้ปัญหาในการเรียน ผู้เรียนและผู้สอนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน แต่มีข้อจำกัดที่ว่าผู้เรียนอาจได้น้อยเนื้อหาวิชา น้อย เพราะเสียเวลาในการทำกิจกรรมมาก ต้องใช้สถานที่เฉพาะ อุปกรณ์ต้องพร้อม บางครั้งทำไม่ได้เพราะมีงบประมาณจำกัด

5. หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม หลักสูตรนี้ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) ของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ และประสบการณ์จะทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลง หลักสูตรนี้จะยึดเอาสังคมและชีวิตของเด็กเป็นหลัก เช่น การมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมประเพณีของสังคมที่แวดล้อมอยู่ โดยพยายามให้เนื้อหามีส่วนสัมพันธ์กับชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง การจัดการเรียนการสอนจะยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีบทบาทในการให้คำแนะนำ การวัดผลประเมินผลจะเน้นพัฒนาการของผู้เรียนทุกด้าน และความสามารถในการปรับปรุงตนเองและสร้างสรรค์สังคม โดยมีข้อดี คือสนองต่อความต้องการในการดำรงชีวิตของผู้เรียนในสังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง แต่มีข้อจำกัดที่ว่าหลักสูตรขาดความสมบูรณ์ในสาระของเนื้อหา เพราะเน้นความสนใจในทางปฏิบัติของผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ การผสมผสานและจัดหมวดหมู่ของประสบการณ์การเรียนรู้ยังไม่มีวิธีการที่สมบูรณ์ ผู้เรียนจึงนำความรู้เพียงบางส่วนไปประยุกต์ใช้ได้ ครูที่ไม่ได้รับการฝึกฝนอาจมีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

6. หลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรแบบนี้มีลักษณะการผสมผสานเนื้อหาวิชาเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียน หลักสูตรประกอบด้วยสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนเป็นความรู้หลักส่วนหนึ่ง และส่วนที่ใช้เลือกส่วนหนึ่ง หลักสำคัญอยู่ที่การจัดเวลาเรียน และการจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและขณะเดียวกันเน้นการเรียนรู้ทางวิชาการอย่างมีระบบ หลักสูตรแบบนี้จะกำหนดวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นศูนย์กลางหรือแกนวิชาอื่นๆจะสนับสนุนแกน นอกจากกำหนดวิธีการนี้แล้วอาจใช้ความต้องการของผู้เรียนหรือกิจกรรมในสังคมเป็นแกนก็ได้การเรียนการสอนวิชาแกนเป็นวิชาสำคัญของหลักสูตรและจะเน้นการผสมผสานความรู้จากหลายๆวิชาเข้าด้วยกัน ซึ่งเรียกว่า บูรณาการในการสอน (integration) หลักสูตรแบบแกนจะเป็นรากฐานของหลักสูตรแบบหน่วยกิต หลักสูตรนี้จะจัดตามแนวคิดของปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) โดยมี ข้อดี คือมีการผสมผสานทางการเรียนรู้และเนื้อหาวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตและความสนใจของ

ผู้เรียน สนองความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง สภาพการเรียนการสอนแบบปัญหาเป็นแกนกลาง ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทักษะพื้นฐานทางสังคม แต่มีข้อจำกัดที่ว่าจัดการเรียนการสอนนี้ใช้งบประมาณมาก เพราะกิจกรรมการเรียนการสอนมีการลงมือปฏิบัติมากขึ้น การสอนแบบปัญหาเป็นแกนกลางยากกว่าธรรมดา ต้องอาศัยครูที่มีความรู้ดี มีความสามารถในการวางแผนและการเตรียมการสอน การสอนแบบนี้ครูต้องใช้เวลามากในการวางแผนร่วมกับครูคนอื่น ซึ่งมีข้อจำกัดหลายอย่าง ทำให้เกิดความยุ่งยาก ครูจึงมักแยกวิชาออกจากกัน

7. หลักสูตรแบบเอกัตภาพ หลักสูตรแบบนี้จัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรไปตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคล การจัดหลักสูตรแบบนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูผู้สอนที่จะวิเคราะห์ความต้องการ ระดับสติปัญญา และความสามารถของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง จัดการเรียนการสอนอยู่ในรูปของการจัดชุดการเรียนให้ผู้เรียนได้ศึกษาและพัฒนาความสามารถของตนไปตามลำดับ มีข้อดีคือผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง โดยมีครูคอยให้คำแนะนำปรึกษา ผู้เรียนยึดแนวการสอนที่จัดทำไว้ โดยไม่ต้องพบผู้สอนเป็นประจำ ผู้เรียนที่มีความสามารถสูงสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มความสามารถ แต่มีข้อจำกัดที่ว่าความสัมพันธ์ในการรวมกลุ่มมีน้อย ผู้เรียนขาดความรับผิดชอบและไม่มีความซื่อสัตย์อาจจะไม่ได้ผลเต็มที่ การแก้ปัญหาต่างๆกระทำได้น้อย และควรจะมาจากการคิดเห็นของกลุ่มมากกว่าคนเดียว

8. หลักสูตรบูรณาการ เป็นการผสมผสานเนื้อหาเข้าด้วยกัน ไม่แยกเป็นรายวิชา โดยพยายามรวมประสบการณ์ต่างๆ ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยจะคัดเลือกตัดตอนมาจากหลายๆ สาขา แล้วมาจัดเข้าเป็นกลุ่มเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้นักเรียนได้ประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตและพัฒนาตนเอง การบูรณาการเนื้อหาวิชาต่างๆ จะเน้นที่ตัวเด็กและปัญหาสังคมเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนจะยึดตัวผู้เรียนและสังคมเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน มุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน การวัดผลจะเน้นพัฒนาการทุกด้าน โดยเฉพาะด้านความสามารถในการแก้ปัญหา มีข้อดีคือ ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ต่อเนื่อง มีประโยชน์โดยตรงต่อการดำรงชีวิตเป็นหลักสูตรที่มีการผสมผสานกันอย่างดี สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน เนื้อหาและประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้รับการคัดเลือกมาจากสาขาวิชาต่างๆ โดยมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนสูงสุด

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การกำหนดรูปแบบของหลักสูตรเป็นการพิจารณาเลือกและจัดเนื้อหาวิชาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร โดยหลักสูตรแต่ละ

รูปแบบจะมีจุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตรที่แตกต่างกันออกไป เนื่องจากการสร้างหลักสูตรแต่ละครั้ง ต่างยุคต่างสมัยกัน จึงต้องคำนึงถึงพื้นฐานที่แตกต่างกันด้วย

2.2.6 ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

หลักสูตรที่ดีย่อมส่งผลดีต่อการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน กล่าวคือหลักสูตรที่ดีจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนนำไปปฏิบัติได้ดีมีประสิทธิภาพ ทางด้านครูสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ให้เกิดผลดีต่อผู้เรียน หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะดังที่ ฌนัท ธาตุทอง (2550: 20-21) ได้ระบุไว้คือ

1. หลักสูตรควรมีความคล่องตัว และสามารถปรับปรุงและยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี
2. หลักสูตรควรเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้การเรียนการสอนได้บรรลุตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้
3. หลักสูตรควรได้รับการจัดทำหรือพัฒนาจากคณะบุคคลหลายฝ่าย เช่น ครู ผู้ปกครอง ประชาชน นักวิชาการ นักพัฒนาหลักสูตรและผู้บริหาร ให้มีส่วนร่วมและรับรู้ในการจัดทำหลักสูตร
4. หลักสูตรจะต้องจัดได้ตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษาแห่งชาติ
5. หลักสูตรควรมีกิจกรรมกระบวนการและเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอนบริบูรณ์เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และพัฒนาการเรียนผู้เรียนในทุกๆด้าน
6. หลักสูตรควรบอกแนวทางด้านสื่อการสอน การใช้สื่อ การวัดและประเมินผลไว้อย่างชัดเจน
7. หลักสูตรควรมีลักษณะที่สนองความต้องการและความสนใจ ทั้งของนักเรียนและสังคม
8. หลักสูตรควรส่งเสริมความเจริญงอกงามในตัวผู้เรียนทุกด้าน รวมทั้งส่งเสริมความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์
9. หลักสูตรควรชี้แนะแนวทางกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และเจตคติได้ด้วยตนเอง จากสื่อต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว
10. หลักสูตรควรจัดทำมาจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ อย่างรอบคอบ เช่น ข้อมูลทางด้านปรัชญาการศึกษา จิตวิทยา สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น
11. เป็นหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื้อหาและกิจกรรมต้องเหมาะสมกับธรรมชาติ และความต้องการของผู้เรียน

12. เนื้อหาและประสบการณ์ต้องสอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิตของผู้เรียน
ประสบการณ์ต้องเป็นสิ่งที่ใกล้ตัว และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.2.7 ประเภทหลักสูตร

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทยความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจน เพื่อการศึกษาต่อโดยให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ที่มีการเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำหลักสูตรได้เอง โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษา โดยกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ ส่วนสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อ ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ

โครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งประกาศใช้ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ สพฐ 293 /2551 ลง วันที่ 11 กรกฎาคม 2551 และเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ ที่กำหนดโดยในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1) ระดับการศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษา แบบเป็นระบบดังนี้

1. ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6)
2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3)
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6)

2) มาตรฐานการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล โดยคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

- (1) ภาษาไทย
- (2) คณิตศาสตร์
- (3) วิทยาศาสตร์
- (4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (5) สุขศึกษาและพลศึกษา
- (6) ศิลปะ
- (7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- (8) ภาษาต่างประเทศ

3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน ได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

- (1) กิจกรรมแนะแนว
- (2) กิจกรรมนักเรียน
- (3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์

4) มาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

- (1) มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน
- (2) ตัวชี้วัดชั้นปี สำหรับการศึกษาภาคบังคับ (ป.1 – ม.6)

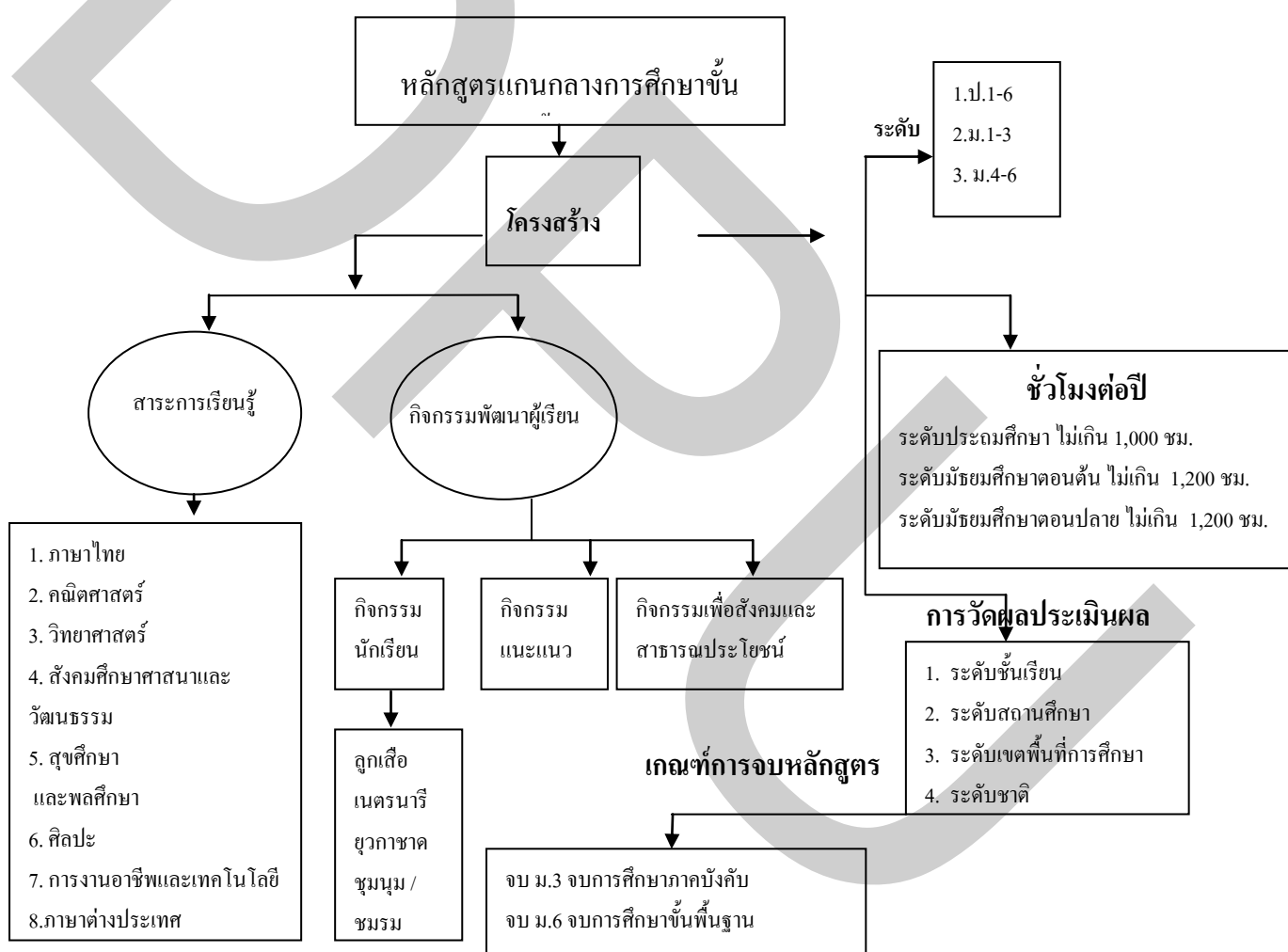
เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และความชัดเจนในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้น รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาการเทียบโอนระหว่างสถานศึกษา ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ยังคงใช้ตัวชี้วัดช่วงชั้น

5) การจัดเวลาเรียน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ ดังนี้

(1) ระดับประถมศึกษา (ประถมศึกษาปีที่ 1-3)ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 5 ชั่วโมง

(2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 6 ชั่วโมง คัดนำหน้าของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียนมีน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

(3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 6 ชั่วโมง คัดนำหน้าของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียนมีน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

ภาพที่ 2.2 โครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ, 2551:17-18

2. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา ตั้งแต่เริ่มสถาปนาในปี พ.ศ. 2515 ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 โดยรับโอนการจัดการศึกษาจาก 2 องค์กรคือเทศบาลนครหลวงและองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี ซึ่งองค์กรทั้งสองถือกำเนิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2514 จากประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 24 - 25 โดยเทศบาลนครหลวงยุบรวมกันและรับโอนการจัดการศึกษาจากเทศบาลกรุงเทพและเทศบาลธนบุรี และองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรีเป็นการยุบรวมกันและรับโอนการจัดการศึกษาจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครและองค์การบริหารส่วนจังหวัดธนบุรี โดยทั้งสองเทศบาลรับโอนการจัดการศึกษามาจากกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2480 ปัจจุบันการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เป็นอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 29 (21) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยมีการจัดการศึกษาหลายระดับและหลายรูปแบบ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น

1. การจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา มีการจัดการศึกษาในรูปแบบศูนย์เลี้ยงดูเด็ก มีสำนักงานอนามัยเป็นผู้ดูแล และการจัดการศึกษาในระดับอนุบาล มีสำนักการศึกษาดูแล
2. การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการศึกษา และสำนักงานเขต มีโรงเรียนจำนวน 435 โรงเรียนกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ 50 สำนักงานเขต
3. การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เปิดสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานครจำนวน 87 โรงเรียนตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งสำนักงานเขตเป็นผู้ดูแล
4. การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลเพื่อการรณรงค์อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการแพทย์
5. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นในโรงเรียนอาชีพกรุงเทพมหานครและกลุ่มสนใจตามความเหมาะสม ซึ่งอยู่ในความดูแลของสำนักพัฒนาชุมชน

การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครมีโรงเรียนทั้งหมด 435 โรงเรียน โดยมีสำนักการศึกษาเป็นผู้ดูแล ซึ่งกระจายอยู่ตามพื้นที่ 50 สำนักงานเขตเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และประกาศกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2528 เรื่องการจัดระเบียบราชการของกรุงเทพมหานคร และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 2 เมษายน 2530 เรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในหน่วยงานและการกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2535 ลงวันที่ 31 มีนาคม 2535 เรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในหน่วยงานและการกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการกรุงเทพมหานคร

2.3 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา

คำว่าหลักสูตรสถานศึกษาได้มีผู้ที่ให้คำนิยามไว้ดังต่อไปนี้

ปัญญา แก้วกีร และ สุภัทร พันธุ์พัฒนกุล (2545 : 26) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาว่า หมายถึง หลักสูตรที่โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำหรือพัฒนาขึ้นโดยจัดทำองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรให้เป็นไปตามขอบข่ายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วจัดทำสาระหรือรายละเอียดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น รวมทั้งความถนัด ความสนใจ ตลอดจนความสามารถของผู้เรียน หลักสูตรของแต่ละโรงเรียนจึงมีส่วนที่เป็นแกนกลางเหมือนกัน แต่จะมีความแตกต่างกันในส่วนที่เพิ่มเติมตาม วิสัยทัศน์และความต้องการของบุคคลต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545ก : 5) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแผนแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนรวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จ

สรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง หลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำขึ้น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เกิดการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจนมีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานสำคัญที่มีหน้าที่จัดการศึกษาและเป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้สำหรับผู้เรียน ชุมชนและสังคม จึงจำเป็นต้องมีหลักสูตรเป็นของตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคมนั้น ๆ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 27 จึงได้กำหนดให้สถานศึกษามีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้กำหนดหลักสูตรแกนกลางและให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ซึ่งเรียกว่า “หลักสูตรสถานศึกษา”

หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดรวมทั้งลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน

สังคม อย่างมีความสุข ดังนั้นหลักสูตรสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญมากที่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบดังที่ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 5) ได้กล่าวไว้ว่า

1. หลักสูตรสถานศึกษา ควรพัฒนาให้ผู้เรียน เรียนรู้อย่างมีความสุข มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ มีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล มีโอกาสใช้ข้อมูล สารสนเทศและเทคโนโลยีสื่อสาร และส่งเสริมให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเห็น มีความมั่นใจ มีกำลังใจ ในการเรียนรู้และเป็นบุคคลที่เรียนรู้ได้ตลอดเวลา
2. หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตน ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อบุคคลและสังคม สถานศึกษาต้องพัฒนาหลักคุณธรรม และความมีอิสระของผู้เรียน มีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูลและเป็น อิสระ เข้าใจในความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมโดยรวม สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรม มีความ เสมอภาค มีความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลง ร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก
3. หลักสูตรสถานศึกษา ควรเกิดจากการที่สถานศึกษานำสภาพต่างๆที่เป็นปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึง ประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ มากำหนดเป็นสาระ และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลาง และเพิ่มเติมสาระและ มาตรฐานการเรียนรู้ หรือรับได้ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน โดยความร่วมมือของทุกคน ในโรงเรียนและชุมชน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ และแผนพัฒนาคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การออกแบบ หลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ
4. หลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพต้องเป็นหลักสูตรที่พัฒนามาจากข้อมูล สารสนเทศด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา และชุมชนให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการระดมทรัพยากรทั้งของสถานศึกษาและชุมชนมาใช้อย่างคุ้มค่า เต็มตามศักยภาพ

2.3.1 ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

ในอดีตสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุ จุดหมายตาม วัตถุประสงค์หลักสูตรกลางที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้เท่านั้นแต่ปัจจุบัน แนวความคิด ดังกล่าวเปลี่ยนไปได้มี การกระจายอำนาจและมอบหมายให้สถานศึกษามีอำนาจ ตัดสินใจในการจัดกิจกรรมมากขึ้น จึง มีผู้นำแนวความคิดนี้บรรจุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติดังนี้

มาตรา 27 ที่ว่า ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสารของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง และส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544: 15)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น แสดงว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องจัดทำสารในรายละเอียดตามกรอบของหลักสูตรแกนกลาง และจัดทำหลักสูตรอื่นบางส่วนเพิ่มเติม เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ ดังนั้นบทบาทของสถานศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหาร และ คณะครูจะต้อง รับผิดชอบงานทางด้านการจัดทำรายละเอียด ของหลักสูตรในทุกเนื้อหาสาระเพิ่มเติม เพื่อให้หลักสูตรตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นให้มากที่สุด ประกอบกับสถานศึกษามีบุคลากรที่ มีความพร้อมที่จะกำหนด รายละเอียดสาระของหลักสูตรเพิ่มเติมได้เอง (วิชัชชัย ชัยจริยฉายากุล และคณะ, 2545: 3-4)

ในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษานั้นนอกจาก เป็นบทบาทของ บุคลากรของสถานศึกษา โดยตรงแล้ว สถานศึกษาอาจเชิญนักวิชาการจากมหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่าง ๆ มาช่วยจัดทำหลักสูตร ให้แก่สถานศึกษาได้ มาช (Marsh, 1997: 8) ได้กล่าวว่า ผู้ที่จะจัดทำหลักสูตรให้แก่โรงเรียนมาจากหลายแหล่งจากบุคลากรในโรงเรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มบุคคลจากกลุ่มอุตสาหกรรมและชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลจนถึงนักการเมืองระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น

2.3.2 องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา

สารสนเทศที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545ก: 13 -23) หลักสูตรสถานศึกษา ควรประกอบด้วยหัวข้อสำคัญๆ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานศึกษา

1) ประวัติของโรงเรียน ประวัติที่ตั้ง ขนาด จำนวนพื้นที่ ลักษณะ การจัดตั้ง สถานภาพของสถานศึกษา ระดับการศึกษาที่เปิดสอน จำนวนนักเรียน ความสามารถพิเศษ จำนวนห้องเรียนและห้องปฏิบัติการ อัตรากำลังครู อาจารย์ของนักเรียน

2) ศักยภาพของสถานศึกษา จุดเด่น จุดด้อย โอกาส ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนา สถานศึกษา ความสำเร็จ ความภาคภูมิใจของสถานศึกษา

3) ความต้องการของชุมชน ความต้องการเกี่ยวกับอาชีพ การศึกษาต่อ ความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4) แนวโน้มการพัฒนาท้องถิ่น สภาพเศรษฐกิจของชุมชน และผู้ปกครอง สภาพ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน สภาพทรัพยากร จำนวนประชากรในเขตพื้นที่บริการ

5) แนวทางการจัดการศึกษา ทิศทาง วิสัยทัศน์ กระบวนการจัดทำวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายสถานศึกษา ความสอดคล้องของวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา

6) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการนักเรียน จำนวน ครั้งเข้าร่วมในรอบปี

2. สารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. สารสนเทศของการบริหารงานอาชีพ

1) หลักสูตรและการเรียนการสอน จำนวนชั้นเรียน จำนวนรายวิชาที่เปิดสอน เวลาเรียนแต่ละกลุ่มวิชา

2) ความสอดคล้องของหลักสูตรกับความต้องการของท้องถิ่น

3) เทคนิควิธีการสอนที่นำมาใช้

4) ร้อยละของรายวิชาที่ปรับสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

5) การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

6) บรรยากาศการเรียนการสอน

7) การวัดและประเมินผลการเรียน

- ความถูกต้องครบถ้วนของเอกสารหลักฐานการประเมินผลการเรียน

- ความหลากหลายในวิธีการและการใช้เครื่องมือการประเมิน

- การมีส่วนร่วมในการวางแผนวัดและประเมินผลการเรียน

- การนำผลการวัดและการประเมินผลการเรียนไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน

8) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

- การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

- ผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4. สารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ

1) สภาพการบริหารและการจัดการ

- ความสอดคล้องระหว่างวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายการพัฒนา ความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ผลงาน กระบวนการพัฒนาวิสัยทัศน์ การกำหนด ภารกิจและเป้าหมาย

- ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษากับวิสัยทัศน์และภารกิจ เป้าหมายการพัฒนา แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา รายงานผลความสำเร็จของการดำเนินการ ตามแผน

- ภาวะผู้นำและการบริหาร ข้อมูลที่แสดงการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม รับรู้ข้อมูลและการตัดสินใจ ข้อมูลแสดงการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ตามวาระ ความพึงพอใจใน การปฏิบัติงานตามหน้าที่ ความพึงพอใจในการบริหารจัดการ

- โครงสร้างองค์กร ข้อมูลการจัดบุคลากรตามหน้าที่ การยอมรับในหน้าที่ และ ความรับผิดชอบในการ ได้รับมอบหมาย ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแบ่งหน้าที่ของบุคลากร

2) สภาพและบรรยากาศโดยเรียนรู้

- การมาเรียนของนักเรียนในแต่ละภาคเรียน
- ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการเรียนการสอนของสถานศึกษา
- การให้บริการด้านสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยในโรงเรียน
- สภาพการจัดแหล่งการเรียนรู้
- การใช้เทคโนโลยีในแต่ละประเภททั้งในและนอกสถานศึกษา

3) ทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก

- สัดส่วนและงบประมาณพัฒนาคุณภาพแต่ละระดับการศึกษา
- งบประมาณการศึกษาต่อคนต่อปีแต่ละระดับการศึกษา
- ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- การใช้งบประมาณตามแผน
- การบริหารงบประมาณ

4) การพัฒนาวิชาชีพ

- ร้อยละของครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียน
- จุดเน้นของการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน
- ร้อยละของบุคลากรที่ได้รับการประชุมอบรม
- ผลงาน เกียรติบัตร รางวัลที่ครู ผู้เรียน ได้รับ
- ร้อยละของจำนวนครูที่ได้รับการนิเทศตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

5) ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน

- การเปิดโอกาสให้บุคลากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
- การรับการสนับสนุนด้านการศึกษาจากหน่วยงานอื่น
- การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน

2.4 แนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

2.4.1 กระบวนการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางที่เป็นกรอบแนวทางให้สถานศึกษานำไปจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาเอง ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยมีกระบวนการดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 ก : 30-42)

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อมองอนาคตว่าโลกและสังคมรอบๆจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และสถานศึกษาจะต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรอย่างไรจึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัยซึ่งทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐในชุมชน ร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษาแสดงความประสงค์อันสูงส่งหรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้สถานศึกษาเป็นสถาบันพัฒนาผู้เรียนที่มีพันธกิจหรือภาระหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดงานหลักที่สำคัญ ๆ ของสถานศึกษาพร้อมด้วยเป้าหมาย แผนปฏิบัติการและติดตามผล ตลอดจนจัดทำรายงานแจ้งสาธารณชนและส่งผลย้อนกลับให้สถานศึกษา เพื่อการปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามหลักสูตรของสถานศึกษา และมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติที่กำหนดไว้

วิสัยทัศน์ เป็นเจตนารมณ์ อุดมการณ์ หลักการ ความเชื่อ อนาคตที่พึงประสงค์ เป็นการคิดไปข้างหน้า มีเอกลักษณ์ สามารถสร้างศรัทธาและจุดประกายความคิดในสภาพการพัฒนาสูงสุด ภารกิจ แสดงวิธีดำเนินการของสถานศึกษาเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ และนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติต่อไป

เป้าหมาย กำหนดเป็นความคาดหวังด้านคุณภาพที่เกิดกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชนกำหนดลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม สถานศึกษาสามารถกำหนดได้ตามความต้องการ โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมดังกล่าวให้แก่ผู้เรียนเพิ่มจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

2. การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

ในการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องศึกษาโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลของสถานศึกษา นำมากำหนดสาระ

การเรียนรู้และเวลาเรียนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย หรือจุดหมายของ สถานศึกษา โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้ หรือผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระรายปีหรือรายภาค ทั้งที่กำหนดไว้ในลักษณะและ เพิ่มเติมตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น มีกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนทุกภาคเรียน กำหนดเวลาแต่ละกลุ่มสาระ หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายปี หรือ รายภาค

3. การจัดทำสาระของหลักสูตร ในการจัดทำสาระหลักสูตรแต่ละกลุ่มสาระดำเนินการ ดังนี้

กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาจัดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือราย ภาค ที่ระบุถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียน และคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจาก การเรียนรู้ในแต่ละปีหรือภาคนั้น โดยที่สถานศึกษากำหนดเพิ่มเติม ได้ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายภาคทั้งสาระการเรียนรู้ พื้นฐานและสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดเพิ่มเติมขึ้น ดังนี้ ช่วงชั้นที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 และช่วงชั้นที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 กำหนดสาระการเรียนรู้ รายภาคและกำหนดจำนวนหน่วยกิตให้เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ ใช้เกณฑ์การพิจารณาที่ใช้เวลาการจัดการเรียนรู้ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

สำหรับสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นวิชาเฉพาะของสายอาชีพหรือ โปรแกรมเฉพาะทางอื่นๆ ใช้เกณฑ์การพิจารณา คือ สาระการเรียนรู้ที่ใช้เวลาจัดการเรียนรู้อยู่ระหว่าง 40 – 60 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต ทั้งนี้สถานศึกษากำหนดได้ตามความเหมาะสม และใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำเอาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือ รายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาครวมทั้งเวลา และจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดมาเขียนเป็น คำอธิบายรายวิชา โดยให้ประกาศด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต มาตรฐานการ เรียนรู้และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ ซึ่งสามารถเขียนคำอธิบายรายวิชาได้หลายรูปแบบ สำหรับชื่อรายวิชา สถานศึกษากำหนดได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องสื่อความหมายได้ชัดเจน มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรายวิชานั้น

4. การออกแบบการเรียนรู้

การออกแบบการเรียนรู้ ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่ หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญา ความสนใจ และ

ความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบ หรือวิธีการที่หลากหลายเน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้คุณธรรม ทั้งนี้ต้องพยายามนำกระบวนการจัดการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและกระบวนการต่าง ๆ ให้มีการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการ เป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน

การจัดการสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งอื่นๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียน และผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อต่างๆ ที่อยู่รอบตัวและในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้

การวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนรวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกันและเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน

5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริงเป็นการพัฒนาที่สำคัญ สถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่ง

ผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านการศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน มุ่งเน้นพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิดช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ รู้สิทธิหน้าที่ของตนเอง แบ่งตามความแตกต่างระหว่างกิจกรรมได้เป็น 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนและกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

6. การกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การตัดสิน เอกสารหลักฐานการศึกษา

เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งใช้เวลาประมาณ 12 ปี ผู้เรียนสามารถจบการศึกษาได้ 2 ช่วง คือ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถือว่าจบการศึกษาภาคบังคับ และจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ถือว่าจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เกณฑ์การจบการศึกษา

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มาเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีรายละเอียดเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 26-28)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเกณฑ์กลางสำหรับการจบการศึกษาเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

เกณฑ์การจบการศึกษาระดับประถมศึกษา

1. ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชา/กิจกรรมเพิ่มเติมตาม โครงสร้างเวลาเรียนที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

2. ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินรายวิชาพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

3. ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินที่สถานศึกษากำหนด

4. ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

5. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและและะมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

เกณฑ์การจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1. ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่เกิน 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด
2. ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 14 หน่วยกิต
3. ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินที่สถานศึกษากำหนด
4. ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
5. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและและะมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

เกณฑ์การจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่เกิน 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 39 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด
2. ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นวิชาพื้นฐาน 39 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต
3. ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินที่สถานศึกษากำหนด
4. ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
5. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและและะมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

เอกสารหลักฐานการศึกษา สถานศึกษาต้องพิจารณาจัดทำเอกสารการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามที่เห็นสมควร เช่น เอกสารแสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในรายวิชาต่าง ๆ แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพเป็นรายบุคคล ระเบียบสะสมแสดงผลพัฒนาการด้านต่างๆและแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นต้น

7. การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน

ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุนต่าง ๆ ที่เอื้อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ในเรื่องการพัฒนากระบวนการแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และห้องสมุด การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพและเครือข่ายวิชาการ

8. การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

จากกระบวนการดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาจะมีรายละเอียดที่ครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้าน ในขั้นนี้จึงเป็นการวิเคราะห์และเรียบเรียงเพื่อให้เป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่สมบูรณ์ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ การกิจ เป้าหมาย 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) โครงสร้างหลักสูตร 4) รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 6) การจัดการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล 8) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้สถานศึกษาอาจกำหนดหัวข้อเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม

2.4.2 การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 9) ได้กล่าวถึงการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดวิสัยทัศน์ การกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
3. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น และสัดส่วนเวลาเรียน
5. กำหนดผลการเรียนที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค
6. จัดทำคำอธิบายรายวิชา
7. จัดทำหน่วยการเรียนรู้
8. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
9. กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
10. กำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้
11. กำหนดการวัดผลและประเมินผล
12. บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรให้

สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

ถวัลย์ มาศจรัส (2545 : 130) ได้กล่าวถึง การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาว่ามีขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค
2. กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค
3. กำหนดเวลาและหรือจำนวนหน่วยกิต
4. จัดทำคำอธิบายรายวิชา
5. จัดทำหน่วยการเรียนรู้
6. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

พะยอม แก้วกำเนิด (2537 : 14) กล่าวถึงการจัดทำหลักสูตรที่จะให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะต้องประกอบด้วยการดำเนินการดังนี้

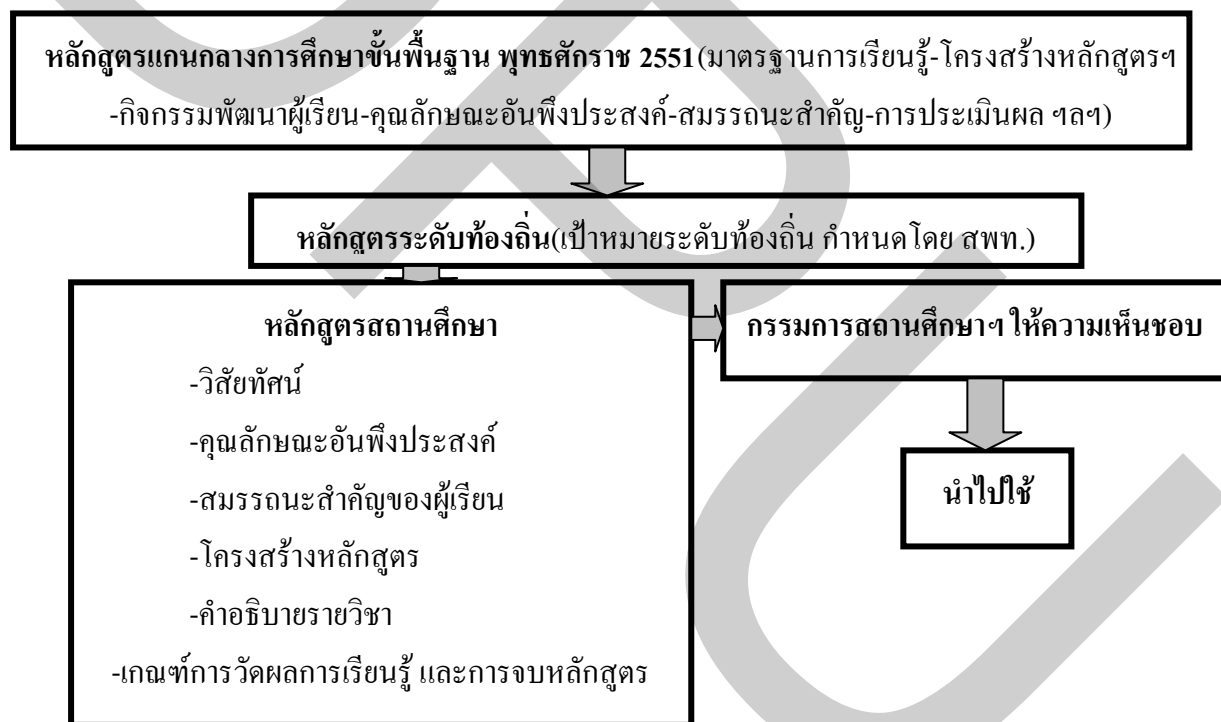
1. กำหนดปรัชญาและอุดมการณ์
2. วัตถุประสงค์ นโยบายของโรงเรียน
3. ศึกษา สำรวจปัญหา ความต้องการและสภาพท้องถิ่น
4. ศึกษา สำรวจปัญหา ความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง
5. ศึกษา สำรวจความถนัด ความสามารถเฉพาะของนักเรียน
6. แบ่งกลุ่มนักเรียน ตามความถนัด ความสามารถ
7. จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและส่งเสริมความสามารถของ ผู้เรียน
8. จัดบริการแนะแนวเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและสังคมท้องถิ่นของตน จะไป

เรียนรายวิชาที่เหมาะสมกับตนเอง

9. พัฒนากระบวนการเรียนการสอนของครูอาจารย์ ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิด
10. นำทรัพยากรจากภายนอกเข้ามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
11. จัดทำแผนการสอน เนื้อหา เทคนิคการสอน อุปกรณ์ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงกับชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมของตน
12. เตรียมสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้รับทราบวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาตามหลักสูตร
13. จัดกิจกรรมเสริม เช่น การประกวด นิทรรศการ การสาธิต และจัดปัจจัยที่จะเป็นการส่งเสริมและพัฒนาที่สมบูรณ์
14. ติดตาม ช่วยเหลือ นิเทศ แก้ปัญหา พัฒนางาน และให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงานตามหลักสูตร
15. พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครู-อาจารย์ และบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาตามหลักสูตร

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546) กล่าวถึงการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาว่าจะต้องกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย หรือจุดหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน กำหนดโครงสร้าง หลักสูตรสถานศึกษา การจัดหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การผลิต การเลือก และการใช้สื่อการเรียน การวัดผลและประเมินผลหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน หลักสูตรสถานศึกษาก็เช่นเดียวกัน เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน กระบวนการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาจึงเริ่มจากการศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักสูตร แกนกลางฯ ศึกษาเป้าหมายในการพัฒนาคนในระดับท้องถิ่น ที่กำหนดโดยสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา แล้วจึงนำข้อมูลดังกล่าว มาจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

ภาพที่ 2.3 รูปแบบขั้นตอนการสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 1-8

สรุป การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องดำเนินการ โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา กำหนดโครงสร้างหลักสูตร แต่ละช่วงชั้นและจัดสัดส่วนเวลาให้สอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตรโดยยึดหลักสูตรแกนกลาง

เป็นแม่แบบในการจัดทำ กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ กำหนดสาระของ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กำหนดสื่อการเรียนรู้และกำหนดการวัดผลและประเมินผล

กรมวิชาการ (246 : บทคัดย่อ) ได้ติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานของ โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การ เตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตร สิ่งที่โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการแล้วได้แก่การแต่งตั้ง คณะกรรมการระดับกลุ่มสาระ การศึกษาดูงาน การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน รับทราบ โดยการประชุมชี้แจง แจกเอกสาร คิดป้ายโปสเตอร์ แจกผ่านนักเรียน มีการใช้ ข้อมูลในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในระดับมาก ได้แก่ข้อมูลบุคลากร นักเรียน และแหล่งการเรียนรู้ใน สถานศึกษา บุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาใน ระดับมากใน 2 อันดับแรกคือ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การออกแบบจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรและการจัดสัดส่วน เวลาเรียน และเรื่องที่บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ได้แก่การใช้กระบวนการวิจัยใน การเรียนรู้และการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ โรงเรียนมีความพร้อมในการใช้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับน้อย เพราะระยะเวลาในการจัดทำหลักสูตรมีน้อย บุคลากร มีความรู้เรื่องหลักสูตรยังไม่ชัดเจน ครูยังไม่มั่นใจในการจัดทำหลักสูตรที่ดำเนินการแล้วว่าถูกต้อง หรือไม่ 2) การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยคณะครูในโรงเรียน มีการจัดสาระการเรียนรู้ จัดทำผลการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล หน่วย การเรียนรู้ และคาดว่าหลักสูตรสถานศึกษาจะเสร็จทันเปิดภาคเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เช่น ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ คณะอนุกรรมการ ระดับกลุ่มสาระร่วมจัดทำกลุ่มสาระการเรียนรู้ คุณลักษณะที่พึงประสงค์โครงสร้างของหลักสูตร สำหรับชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและสอดคล้องความประพฤติของนักเรียน ร่วมจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน จัดหาเงินทุน และสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และสิ่งก่อสร้างต่างๆ 3) ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน ได้แก่ ครูเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร การศึกษาไม่ชัดเจน ครูขาดความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เวลาในการทำหลักสูตร การศึกษาไม่เพียงพอ และบุคลากรครูมีภาระงานมาก 4) ความต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงาน ต่างๆ เช่น สนับสนุนเอกสารหรือคู่มือในการจัดทำหลักสูตร นิเทศติดตามกำกับดูแล เป็นที่เล็งใจ ในการจัดทำหลักสูตรและให้คำแนะนำตอบข้อสงสัยและปัญหา หน่วยงานที่ต้องการให้ช่วยเหลือ ได้แก่ กรมต้นสังกัด กรมวิชาการ มหาวิทยาลัย และสถาบันราชภัฏ

ประเด็นการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับปรับปรุง) ยังคงยึดมาตรฐานการเรียนรู้ และหลักการเดิม แต่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติในประเด็นสำคัญ ได้แก่

1. กำหนดวิสัยทัศน์หลักสูตร : หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำวิสัยทัศน์ของหลักสูตรในระดับสถานศึกษา แต่ขาดการกำหนดวิสัยทัศน์ในระดับชาติ ทำให้เป้าหมายและทิศทางของการจัดการศึกษาขาดความเป็นเอกภาพ ในการปรับปรุงหลักสูตรในครั้งนี้จึงมีการกำหนดวิสัยทัศน์หลักสูตรในระดับชาติขึ้น เพื่อให้เป็นเป้าหมายที่ชัดเจนตรงกันในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติ

2. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน : มีการกำหนดสมรรถนะสำคัญ 5 ด้าน เพื่อเป็นจุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3) ทักษะการแก้ปัญหา 4) ทักษะชีวิต 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องปลูกฝังและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะเหล่านี้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

3. จัดทำตัวชี้วัดชั้นปี: ได้มีการกำหนดตัวชี้วัดชั้นปีสำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเดิมที่มีการกำหนดมาตรฐานช่วงชั้น แล้วให้โรงเรียนกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังแต่ละปีเอง ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและมีความแตกต่างระหว่างหลักสูตรของสถานศึกษาแต่ละแห่งมาก จึงกำหนดตัวชี้วัดชั้นปีจะช่วยให้เกิดความเป็นเอกภาพ และมีความชัดเจนในการจัดการเรียนการสอนและประเมินผลในแต่ละระดับชั้น รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาการเทียบโอนระหว่างสถานศึกษา

4. กำหนดสาระการเรียนรู้แกนกลาง : แต่เดิมส่วนกลางกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระไว้ในลักษณะของผังมโนทัศน์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษานำไปพิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หลายกลุ่มสาระให้ตัวอย่างเนื้อหาแน่นมาก และมีความซ้ำซ้อนกันในระดับชั้น ก่อให้เกิดปัญหาเมื่อสถานศึกษานำไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน การปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ได้กำหนดสาระการเรียนรู้แกนกลางซึ่งเป็นจุดร่วมที่ผู้เรียนในทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเรียนรู้ ช่วยให้เกิดความเป็นเอกภาพในการจัดการศึกษา

5. ปรับโครงสร้างเวลาเรียน: ในการปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ ส่วนกลางกำหนดเวลาเรียนขั้นต่ำในแต่ละปีไว้ โดยเปิดช่องให้สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ การจัดหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับผู้เรียนในระดับชั้นต่างๆ และในกลุ่มสาระต่างๆ มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.5 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร

หลังจากที่ได้จัดทำสาระของหลักสูตรเรียบร้อยแล้วจะต้องมีการตรวจสอบในแต่ละหัวข้อ ได้แก่ วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การวางแผนการจัดการเรียนรู้และการส่งเสริมการเรียนรู้ สถานศึกษาจะต้องพัฒนาระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545ข: 2-12)

2.5.1 การประเมินหลักสูตร

ความหมายของการประเมินหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 203) กล่าวถึงการประเมินหลักสูตร (Curriculum evaluation) หมายถึง การประเมินคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ นำมาพิจารณาร่วมกัน แล้วนำมาสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาได้อย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่อย่างไร เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข

เสนีย์ พิทักษ์อรุณภพ (2524 : 5) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการศึกษาส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน วิธีสอน และการวัดผล โดยการพิจารณาว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่อย่างไร

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542: 30) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตร คือ การรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อนำมาเปรียบเทียบ ระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาแก้ไข

ทาบ (Taba, 1962: 310) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรมีความหมายครอบคลุมขอบข่ายหลายประการ อาจเป็นการประเมินจุดมุ่งหมายและขอบข่ายของหลักสูตร คุณสมบัติของบุคลากรที่รับผิดชอบเรื่องหลักสูตร ความสามารถของผู้เรียน ความสำคัญของรายวิชาต่างๆ ผลของการนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลการเรียนต่างๆ

กล่าวโดยสรุปแล้ว การประเมินหลักสูตรหมายถึง การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ววิเคราะห์ผล เพื่อหาคำตอบให้ได้ว่าหลักสูตรที่สร้างและใช้นั้นมีความเหมาะสมกับสภาพที่เป็นจริงในขณะนั้นหรือไม่ เพียงใด และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นไป

2.5.2 ระยะเวลาในการประเมินหลักสูตร

สครีฟเวน (Scriven,1991) กล่าวว่า ระยะเวลาในการประเมินหลักสูตร แบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ

1. การประเมินความก้าวหน้าหรือการประเมินระยะสั้น (Formative evaluation) ได้แก่ การประเมินในระยะที่โครงการกำลังดำเนินอยู่ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น เพราะการประเมินจะช่วยให้อ้อมลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อนำมาใช้หาจุดบกพร่อง
2. การประเมินผลสรุป (Summative evaluation)หรือการประเมินระยะยาว ได้แก่ การประเมินเมื่อโครงการสิ้นสุดลง เพื่อประโยชน์ในการศึกษาคุณค่าของโครงการ และเพื่อพิจารณาลักษณะที่ดีของโครงการนั้นไปใช้ในสถานการณ์อื่นต่อไป

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

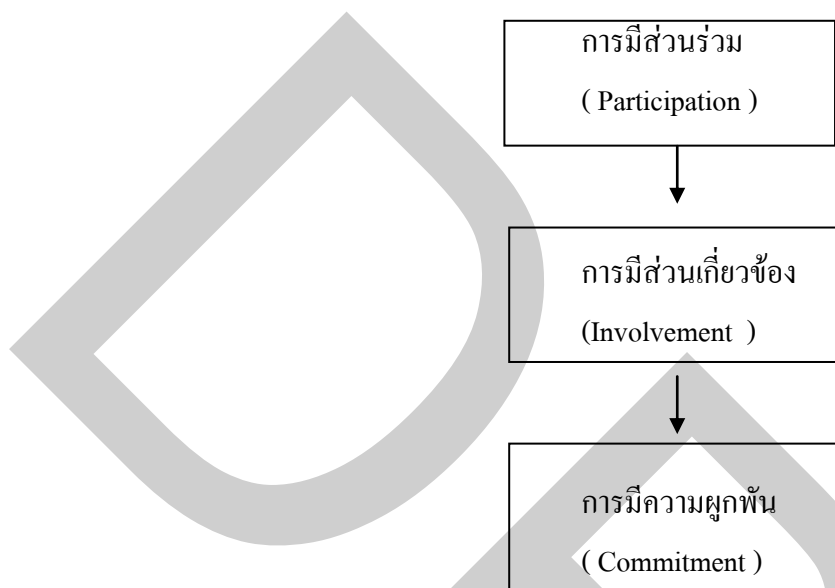
2.6.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

อนุภาพ ธีรลาภ (2528: 21-22) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. บุคคลหรือทุกคนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม คือ จะต้องมีความรู้ที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ความสามารถในการค้นหาความต้องการ การวางแผน การจัดการการบริหารองค์กรและการใช้ทรัพยากร
2. บุคคลหรือทุกคนจะต้องมีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วม
3. บุคคลหรือทุกคนต้องมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วม ทุกคนจะต้องมีความเต็มใจและเห็นประโยชน์
4. บุคคลหรือทุกคนต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม คือ ทุกคนต้องมีโอกาสที่จะเข้าร่วมเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ทุกคนได้ร่วมตัดสินใจ และกำหนดกิจกรรมที่ตนต้องการ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดทางยุทธศาสตร์ของหลักการพัฒนาชุมชนที่จะทำให้ประชาชนบังเกิดความศรัทธาในตัวเอง (Self-reliance) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) ความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of belonging) ในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาต่างๆ ในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถและประสิทธิภาพในการปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537: 182 – 184) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) ว่าเป็นการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ ในเรื่องต่างๆหรือกิจกรรมต่างๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหาร

การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์กรนั้น บุคคลต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการหรือปฏิบัติภารกิจต่างๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพันต่อกิจกรรมและองค์กรในที่สุด ดังภาพที่ 2.4 ดังนี้

ภาพที่ 2.4 ผลการมีส่วนร่วมในองค์กร
ที่มา: เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2537:182

2.6.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

กรรณิกา ชมดี (2524: 13) ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมหลังจากได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ โครงการสารกิต .ทำช้าง อ.วาริน ชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ออกเป็น 10 รูปแบบ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมประชุม
- 2) การมีส่วนร่วมในการออกเงิน
- 3) การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
- 4) การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
- 5) การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
- 6) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
- 7) การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค
- 8) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม หรือผู้เริ่มการ
- 9) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน
- 10) การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

เจมส์คีย์ ปิ่นทอง (2525 : 11 - 13) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ว่ามี 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน
- 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2534: 12) กล่าวว่า หลักความร่วมมือของประชาชนที่สำคัญยิ่ง คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างจริงจังและจริงใจ โดยเปิดโอกาสให้มีการศึกษา(Education)การร่วมพิจารณา (Consensus) และการตัดสินใจร่วมกัน (Consent) ในการแก้ปัญหาหรือการวางโครงการต่างๆ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเป็นการให้ประชาชนได้มีสิทธิและความเสมอภาคกันในอนาคตที่จะรับผิดชอบสังคม ประชาชนจะมีโอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบ

นริวรรณ พรหมชุม และคณะ (2537: 7) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมของกรรมการศึกษาไว้เป็น 2 ด้าน คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในด้านนโยบาย ได้แก่ การให้ข้อมูล การให้คำแนะนำ และการร่วมตัดสินใจ
- 2) การมีส่วนร่วมในด้านปฏิบัติการเช่น แรงงาน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ประชาสัมพันธ์ และประสานงาน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538: 328 – 332) กล่าวถึง ระบบการมีส่วนร่วมที่เป็นที่ยอมรับในปัจจุบันมี 3 ระบบ คือ

- 1) ระบบการปรึกษาหารือ (Consulting management) เป็นการบริหารแบบเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร และการประสานความร่วมมือ
- 2) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)
- 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

เดวิสและนิวส์ตรอม (Davis and Newstrom อ้างในเสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ . 2537 : 182) เห็นว่า การมีส่วนร่วมเป็นความเกี่ยวข้องด้านจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมของกลุ่มเป็นตัวกระตุ้นให้ทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับ

- 1) การเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย (Involvement)
- 2) การช่วยเหลือและทำประโยชน์ (Commitment)
- 3) การรับผิดชอบ (Responsibility)

พุดดี (Putti อังใน ทศนา แสงศักดิ์. 2539: 25 – 26) สรุปวิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 8 แบบ คือ

- 1) การวางแผนแบบสแกนลอน (The Scanlon Plan) เป็นการทำงานแบบทีมระหว่างคนงานกับผู้บริหาร เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต ค่าจ้างและผลกำไร
- 2) จเคกรูฟ (Jishu Kanri – JK) เป็นการจัดตั้งกลุ่มอิสระเล็กๆที่มีอำนาจเด็ดขาด กลุ่มเหล่านี้จะพิจารณาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำงานแล้วพยายามที่จะหาข้อยุติที่สร้างสรรค์ ผู้นำกลุ่มอาจสลับเปลี่ยนกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม
- 3) การปรึกษาตามสายงานบังคับบัญชา (Consultative hierarchy) เป็นวิธีการที่ลูกจ้างมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเครือข่ายคณะกรรมการต่างๆซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มต่างๆภายในองค์กร
- 4) ทีกรูฟ (T – Group approach or sensitivity) ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมและพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของฝ่ายบริหาร
- 5) การบริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้บริหารระดับต่างๆในองค์กร (Multiple – Management) เป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการบริหาร
- 6) คิวซีซี (Quality control circle) เป็นการทำงานของกลุ่มเล็กๆ มี 3 – 15 คน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแก้ปัญหาร่วมกัน
- 7) แนวทางการใช้คณะกรรมการในการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Committee approach for participation)
- 8) การมีส่วนร่วมและการสร้างทีม (Participation and team building)

2.6.3 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมที่มนุษย์ทำขึ้นเป็นกระบวนการ อาจแบ่งออกได้เป็นหลายขั้นตอน การมีส่วนร่วมแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญแตกต่างกัน ตามลักษณะกิจกรรม

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมนี้มีผู้แบ่งไว้หลายแบบดังนี้

ดิเรก ฤกษ์หรัย (2527: 73-74) ซึ่งให้เห็นขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ซึ่งเขาเรียกว่าเป็นขอบเขตของการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 6 แบบ คือ การวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของชุมชนหรือของกลุ่ม การกำหนดแนวทางการดำเนินการให้บรรลุผล ในการแก้ปัญหาหรือบรรลุเป้าหมาย การระดมทรัพยากรทั้งในและนอกชุมชน การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ การควบคุมติดตามและประเมินผล และการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างยุติธรรม

ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และคณะ (2542: 77-78) เสนอว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนควรมีส่วนร่วมครบทุกขั้นตอน คือ นับตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการคิด การศึกษาปัญหา ความต้องการ วางแผนจัดทำโครงการ การปฏิบัติ จนถึงการติดตามและประเมินผลโครงการ

2.6.4 ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540: 268 – 271 อ้างใน วัลลภ บุญกิตติเจริญ, 2547 : 54) ได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียน ประถมศึกษาในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร เห็นว่าปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมสรุปได้ดังนี้

1) ปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

(1) โครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมจะช่วยให้ชุมชนมีความพร้อมในการสนับสนุนโรงเรียนด้านการเงิน เพราะเป็นย่านอุตสาหกรรมย่อมทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจดี

(2) ลักษณะนิสัยของคนไทยช่วยส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน กล่าวคือโดยทั่วไป คนไทยมีนิสัยชอบทำบุญสุนทานไม่ค่อยจะปฏิเสธคำขอร้องของผู้อื่น โดยเฉพาะโรงเรียนที่เป็นสถาบันสอนบุตรหลานให้เป็นคนดี มีความรู้

(3) ระบบการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น กระตุ้นให้นักการเมืองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ซึ่งในช่วงที่มีการเลือกตั้งผู้สมัครมักจะต้องเข้าไปพบประชาชนและช่วยเหลือกิจกรรมของสังคม โดยเฉพาะวัดกับโรงเรียนที่เป็นสถาบันหลักของชุมชน

2) ปัจจัยที่เกี่ยวกับชุมชน

ความศรัทธาของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน หากโรงเรียนสร้างความศรัทธาให้กับชุมชนได้ เช่น ผลการเรียนดี นักเรียนสามารถสอบชิงทุนหรือสอบเข้าสถาบันที่มีชื่อเสียงได้ โรงเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศ โรงเรียนชนะเลิศการประกวดผลงานทางวิชาการ ครูอาจารย์เอาใจใส่นักเรียน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ชุมชนเกิดความศรัทธาต่อโรงเรียน

ชุมชนมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโรงเรียน และต้องมีหน้าที่ต่อโรงเรียน ความรู้สึกดังกล่าวมักจะอยู่ในรูปของโรงเรียนของเรา การเป็นศิษย์เก่า การเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการก่อตั้ง และทำนุบำรุงโรงเรียน การเป็นผู้ปกครองนักเรียน ฯลฯ

ความคาดหวังของชุมชนต่อโรงเรียน ได้แก่ ความคาดหวังว่าโรงเรียนจะสั่งสอนบุตรหลานของเขาให้เป็นคนเก่ง คนดี และคาดหวังให้โรงเรียนมีคุณภาพไม่เป็นรองโรงเรียนอื่น ชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียน

3) ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน

(1) ปัจจัยเกี่ยวกับผู้บริหารและครู ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ให้เกียรติและให้กำลังใจแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน โรงเรียนมีสมาคมศิษย์เก่าหรือสมาคมผู้ปกครองและครูร่วมกันปฏิบัติหน้าที่

(2) เป็นครูอยู่ในโรงเรียน มีความสนใจและเอาใจใส่ต่อการจัดการเรียนการสอน

(3) ปัจจัยเกี่ยวกับผลงานและวิธีปฏิบัติของโรงเรียน เช่น โรงเรียนมีชื่อเสียงด้านวิชาการ โรงเรียนมีการพัฒนาในด้านต่างๆ เป็นต้น

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528: 33-35 อ้างใน วัลลภ บุญกิตติเจริญ, 2547 :55) กล่าวถึงปัจจัยที่ผลักดันการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

- 1) ปัจจัยภายในตัวบุคคล เป็นแรงผลักดันหรือแรงจูงใจที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลเอง
- 2) ปัจจัยสิ่งแวดล้อม ได้แก่สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง
- 3) ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น
- 4) รางวัลตอบแทนคือประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมโดยหวังประโยชน์ตอบแทน

อนุภาพ ธีรลาภ (2528: 21-26) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา และพบว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมมีอยู่ 4 ประการคือ

- 1) ความใกล้ชิดเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- 2) การคำนึงถึงผลประโยชน์ในการตอบแทน
- 3) การยอมรับแบบอย่าง
- 4) ความเชื่อถือในตัวผู้นำ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมแบ่งได้เป็น 2 ปัจจัยคือ

1) ปัจจัยเกี่ยวกับกรรมการศึกษา ได้แก่ การไม่มีเวลาว่าง ไม่มีถิ่นกำเนิด หรือไม่มีที่พักอาศัยในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่

2) ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารขาดภาวะผู้นำ ไม่มีมนุษยสัมพันธ์

ธวัช ทันโตพาส (2521: 11) ได้ศึกษาบทบาทของโรงเรียน ชุมชน ในการพัฒนาชนบทในประเทศไทยเขตการศึกษา 12 พบว่าปัญหาการมีส่วนร่วมของกรรมการโรงเรียนส่วนใหญ่ กรรมการโรงเรียนมีฐานะยากจนจึงทำให้ไม่สามารถเสียสละเวลาให้กับการทำหน้าที่เป็นกรรมการโรงเรียนได้อย่างเต็มที่เพราะต้องคำนึงถึงปากท้องตัวเองก่อนที่จะสละเวลามาเพื่อส่วนรวม

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2534: 69 – 70) ได้กล่าวถึง ข้อจำกัดในการจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนที่ทำให้ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรนั้นมีสาเหตุมาจาก

1) ผู้นำท้องถิ่นของชุมชนนั้น ถูกกำหนดบทบาทและสร้างขึ้นมาโดยขบวนการทางราชการจึงทำให้รู้สึกว่าเป็นคนของทางราชการมากกว่าเป็นของประชาชน ผลงานที่เกิดจึงเป็นของราชการมากกว่าของประชาชน ผู้นำท้องถิ่นไม่สามารถดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง

2) ผู้นำท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการบริหาร การจัดการค่อนข้างจำกัดและมักถูกชี้แจงจากทางราชการเป็นส่วนใหญ่จึงทำให้ขาดความศรัทธาจากประชาชน

3) ผู้นำท้องถิ่น มักแสวงหาอิทธิพลใส่ตนหรือพวกของตน ซึ่งแทนที่จะพิทักษ์ประโยชน์ของประชาชน กลับกลายเป็นผู้คดโกงและอาจเป็นเครื่องมือของพวกมีอิทธิพล

4) โครงสร้างและระบบทางสังคมมีผลต่อทัศนคติ ค่านิยมของคนไทยต่อการยอมรับสภาพผู้นำโดยผู้นำท้องถิ่นและข้าราชการในท้องถิ่นนั้น

สุนทร ขอบทำดี (2543: บทคัดย่อ) พบว่ากรรมการศึกษาไม่ทราบว่าการประชาสัมพันธ์เป็นหน้าที่ของตน สาเหตุมาจากกรรมการศึกษาไม่มีความรู้ความเข้าใจในงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนและต้องประกอบอาชีพในแต่ละวัน

จุฬาทพร ดีสุนันธ์ (2537: 97 – 99) กล่าวว่า โรงเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามคำแนะนำของกรรมการศึกษาได้ มีสาเหตุมาจากกรรมการขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ นอกจากนี้โรงเรียนยังขาดความพร้อมที่จะให้บริการแก่ชุมชนและหน่วยงานอื่น

2.7 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่กระจายอำนาจการจัดการศึกษาภาคบังคับให้กับสถานศึกษาในทุกๆ ด้านทั้งด้านวิชาการ การบริหารจัดการ และการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ความสำเร็จของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาควรจะได้รับ การสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรสถานศึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะที่เป็นตัวจักรสำคัญที่จะขับเคลื่อนหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองอย่างถ่องแท้

2. ครูผู้สอน เป็นตัวจักรที่สำคัญรองลงมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเนื่องจากเป็นผู้รับนโยบายจากผู้บริหารที่จะต้องดำเนินการสอนตามบทบาทของตนเอง

3. ผู้เรียน มีส่วนที่สำคัญและมีผลต่อการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยตรง สัมพันธ์กับประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย เป็นเป้าหมายการจัดการศึกษาของรัฐที่มุ่งหวังพัฒนาให้คนไทยมีความสมบูรณ์และสมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม

4. ผู้ปกครอง เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพราะว่าผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมือและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตลอดจนดูแลเอาใจใส่ให้บุตรหลานได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

5. ประชาชน การศึกษาไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญส่งผลต่อคุณภาพของพลเมืองไทยในอนาคตคือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับทุกคน

6. ชุมชน ดังจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้เปิดโอกาสให้ชุมชนร่วมจัดทำหลักสูตรและการบริหารจัดการให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่กลมกลืนกับท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา

7. คณะกรรมการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา

8. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

9. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญในการวางแผนการดำเนินงานวิชาการ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ การนิเทศภายใน

2.8 บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ในสถานศึกษา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) กล่าวว่า การบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้นผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ ความเข้าใจและรู้บทบาทหน้าที่และภารกิจ ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติ การสนับสนุนในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรการศึกษาไปใช้ในสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ และยังมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของหลักสูตร หลักสูตรจะไปถึงผู้เรียนหรือไม่ขึ้นอยู่กับเทคนิคการบริหารงานของผู้บริหาร อานาจ จันทร์แป้น (2532: 108-109) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารว่าเป็นบุคคลสำคัญมากต่อการบริหารหลักสูตร ควรจะมีบทบาทดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เจตนารมณ์หรือนโยบายการจัดการศึกษาของชาติและท้องถิ่น
2. กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติ เพื่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของสถานศึกษาตลอดจนสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา
3. ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง
4. ส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นในการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
5. เป็นผู้นำทางความคิดในการพัฒนาหลักสูตร
6. กำหนดโครงการกิจกรรม เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอน
7. กำหนดโครงการพัฒนาบุคลากรและส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการให้ครูใช้ความรู้ความสามารถได้เต็มที่

8. ประเมินการใช้หลักสูตร

บทบาทครูผู้สอน

ครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติที่จะทำให้การใช้หลักสูตรบรรลุตามวัตถุประสงค์ ครูเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จด้วยดี เพราะการจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้น กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนจะต้องเปลี่ยนไป

หน้าที่ของครูผู้สอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างชัดเจน โดยเฉพาะหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง อัตราเวลาเรียน และการวัดประเมินผล
2. ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือครูให้เข้าใจ และวางแผนสร้างหน่วยการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้
3. ศึกษาทำความเข้าใจวิธีการสอนแบบต่างๆ เพื่อจะได้เลือกใช้ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ ลักษณะเนื้อหาวิชา และผู้เรียน
4. วางแผนสร้างหน่วยการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้
5. จัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง แสดงออกอย่างอิสระ และมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม
6. จัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาจัดหาแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ในชุมชน เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ แหล่งผลิตศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ฯลฯ

7. พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ ทันทต่อเหตุการณ์ พยายามคิดค้นหาวิธีการที่เหมาะสม หรือวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้

8. เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม ปฏิบัติดีต่อเพื่อน ครู และนักเรียน

9. จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้มีบรรยากาศดึงดูดความสนใจ ทำทนายให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วม

10. จัดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริง โดยประเมินจากการปฏิบัติ การสังเกต การสัมภาษณ์ จากแฟ้มสะสมงาน ฯลฯ

11. จัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้

12. จัดทำข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยให้มีการประสานกันระหว่างสถานศึกษา บ้านและชุมชน เพื่อการพัฒนาให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ดังจะเห็นว่างานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ที่สำคัญคือกิจกรรมการสอน ซึ่งหลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายของผู้สร้างหลักสูตรมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการสอนของครูขณะเดียวกันการสอนของครูต้องพึงหลักสูตรควบคู่กันไป

บทบาทผู้เรียน

การจัดการศึกษายึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดเพราะผู้เรียนเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา เป็นเป้าหมายการจัดการศึกษาของรัฐที่มุ่งหวังพัฒนาให้คนไทยมีความสมบูรณ์และสมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม การจะให้มีผู้เรียนมีคุณสมบัติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุขนั้น ตัวผู้เรียนเองก็ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้จากการเป็นผู้รับความรู้มาเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความสามารถของตนเอง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้เรียน ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองและครูวางแผนการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง
2. มีความรับผิดชอบ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ บริหารจัดการเรียนรู้ของตนเองให้มีคุณภาพ
3. ปฏิบัติตนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รู้วิธีแสวงหาความรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
4. มีการประเมินและพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง
5. รักษาสิทธิและโอกาสในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี

6. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูและเพื่อน ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

บทบาทผู้ปกครอง

บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองที่ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กล่าวถึง มี

ดังนี้

1. กำหนดแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกับครูและผู้เรียน
 2. มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตรและกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษา หรือธรรมนูญสถานศึกษา
 3. ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ
 4. จัดบรรยากาศในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้
 5. อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการ ด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน
 6. สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น
 7. ร่วมมือกับครูและผู้เกี่ยวข้อง ประสานงาน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน
 8. ปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้คุณธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี นำไปสู่ การพัฒนาให้เป็นสถาบันครอบครัวแห่งการเรียนรู้
 9. มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และในการประเมินผลจัดการศึกษาของสถานศึกษา
 10. จัดให้บุตรธิดา หรือบุคคลที่อยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี
- ### บทบาทประชาชน
1. มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาหรือธรรมนูญของสถานศึกษา
 2. มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระตามหลักสูตรของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการของสังคม และชุมชน
 3. เป็นศูนย์การเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จากสถานการณ์จริง
 4. ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา
 5. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
 6. เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

บทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา
2. ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
3. ให้ความเห็นชอบในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
4. ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ที่สถานศึกษา
แต่งตั้ง
5. สนับสนุน ส่งเสริมการบริหารด้านวิชาการของสถานศึกษา
6. ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ
7. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

2.9 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.9.1 งานวิจัยภายในประเทศ

เอนก อัครศิเดช (2549) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา การกำหนดแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศ กำกับ ติดตาม และการประเมินผล การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตรขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามลำดับ โดยต้องการให้โรงเรียนพัฒนา ด้านการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การจัดอบรมครูเพื่อสร้างความตระหนัก และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และสามารถจัดทำแผนการสอนและการจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร และประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกภาคเรียน เพื่อ การปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรทุกปี

ประพันธ์ พุ่มจันทร์ (2549) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามวัฏจักรคุณภาพของเดิมมีงในอำเภอท่าม่วงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต1 ผลการวิจัยพบว่า ครูยังขาดความตระหนักในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การ

จัดทำหลักสูตรไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันและยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน ครูยังไม่พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อด้วยตนเอง ครูยังขาดความชัดเจนในการวัดและการประเมินผล สุดท้ายโรงเรียนส่วนใหญ่จะไม่ค่อยได้นำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว

บาทหลวงวิริยะ สู้เสงี่ยม (2549) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสังฆมณฑลราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ควรพัฒนาตนเองโดยแสวงหาความรู้อยู่เสมอ ควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่องหลักสูตรแก่บุคลากรครู และผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเรื่องหลักสูตรเป็นวิทยากรในการจัดอบรม ควรจัดให้มีการวางแผนร่วมกัน มีคณะกรรมการติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้ ควรประชาสัมพันธ์และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม และควรทำการปรับปรุงหลักสูตรให้พัฒนาสอดคล้องความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

กนิษฐิณี สิริ (2549) ได้ทำวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสันกำแพงคันธาอนุสรณ์ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครู ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นอันดับแรกที่สำคัญที่สุดในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนการวางแผนทั้งครูและผู้ปกครองนักเรียน โดยให้สำรวจความต้องการของชุมชนและผู้เรียน

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2541) ได้ทำวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าคนในชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากที่สุด คือกลุ่มกรรมการการศึกษาหรือกลุ่มกรรมการโรงเรียน โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์สินและวัสดุสิ่งของมากที่สุด ส่วนวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อมนั้น เมื่อโรงเรียนมีกิจกรรมสำคัญ และร้องขอความร่วมมือแล้วชุมชนจะให้ความร่วมมือ และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วม ของชุมชนกับโรงเรียนนั้นก็มีปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ เศรษฐกิจ การเมือง สังคมวัฒนธรรมและเทคโนโลยี ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารและครู ผลงานและวิธีปฏิบัติงานและปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียนด้านอื่นๆ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่ากรรมการมีส่วนร่วมในแต่ละด้านมากที่สุด ดังนี้ ด้านการวางแผน ได้แก่ การร่วมกำหนดความต้องการในการพัฒนาโรงเรียน ด้านการจัดหาและจัดสรรทรัพยากร ได้แก่ การจัดหาเงิน และจัดหากำลังคนหรือแรงงานให้โรงเรียน ด้านการประสานงาน ได้แก่ การประสานกับคนในท้องถิ่น และหน่วยงานของราชการ

ด้านการประเมินแผนการหรือการปฏิบัติ ได้แก่ การร่วมประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบเมื่อผลการปฏิบัติงานเสร็จสิ้นและได้สรุปการมีส่วนร่วมประสานงาน ร่วมบริจาคเงินและทรัพย์สิน ตลอดจนในด้านการเสียสละแรงงานและกล่าวอีกว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีภารกิจส่วนตัว และจะต้องประกอบอาชีพจึงมักไม่มีเวลาที่จะร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของทางโรงเรียนเท่าที่ควร

พิทักษ์ จอมเมือง (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพร้อมของบุคลากรทางการศึกษาในการส่งเสริมภาคส่วนต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า บุคลากรทางการศึกษายังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร อาทิเช่น บุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทภาระหน้าที่ของตนเอง ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานและโครงการ ขาดการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ที่ดี ขาดงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ ไม่มีเวลาและมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจในครอบครัว ขาดความตระหนักในหน้าที่ ขาดความเสียสละและไม่มี ความรับผิดชอบ และที่สำคัญที่สุดก็คือ ขาดการสนับสนุนส่งเสริมจากผู้บริหาร โรงเรียนในทุก ๆ ด้าน ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี แต่ธรรมเนียมปฏิบัติในระบบการจัดการศึกษาของไทยเรายังเป็นการรวมศูนย์อำนาจไว้ในส่วนกลางและมักยึดติดกับระเบียบของราชการจนเกินไป

อุทร ก้อนสมบัติ (2544) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดน่าน พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และพบปัญหาที่เกิดจากผู้ปกครองคือ โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์และไม่กระตุ้นให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและยังขาดการวางแผนร่วมกัน

ทิพทยา สุวรรณภูมิ (2544 : 108) ได้ศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการโรงเรียน กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอว่าโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับคณะกรรมการโรงเรียนโดยจัดมีการอบรมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านการพัฒนาการศึกษาของแต่ละคนและต้องมีการดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจตลอดจนสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญในบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการ

2.9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ลี (Lee, 1995; 1646-Aอ้างใน เอนก อัครเศษ 2549,58) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดรวบยอดใหม่ของหลักสูตรท้องถิ่น พบว่าหลักสูตรแห่งชาติของเกาหลียังไม่เป็นหลักสูตรท้องถิ่น การวิจัยมุ่งวิเคราะห์ปัญหาการศึกษาของเกาหลีและหลักสูตรแห่งชาติของเกาหลีใหม่ ให้ผู้มีส่วนร่วมในท้องถิ่นเป็นผู้ตรวจสอบและให้ครูผู้สอนมีบทบาทในการจัดทำหลักสูตรสาระท้องถิ่น

แอน เทเบอร์ก เอส (Ann Teberg S and others: 2000) ได้ศึกษาความต้องการในการพัฒนาและปฏิรูปหลักสูตร พบว่า ครูมีความต้องการในการวางแผนและการแสดงความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับการสอน งบประมาณ ต้องการการยอมรับจากผู้บริหาร ตลอดจนต้องการข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์ด้านการสอนและการประเมินในชั้นเรียน

ดอสเลอร์ (Delores. 1998 : Abstract อ้างใน ไพรัช แสงไพโรจน์, 2548 :47) ได้ศึกษาบทบาทของผู้ปกครองชาวเม็กซิกัน ผลการศึกษาพบว่า ครูควรมีการเยี่ยมบ้านนักเรียน พบปะผู้ปกครอง บิคา มารดา เพื่อร่วมกันตัดสินใจ การวางแผนการจัดสรรงบประมาณ หลักสูตร การบริหารงานบุคคล การพัฒนาบุคลากรและการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารและการตัดสินใจ ผู้บริหารควรมีประชาธิปไตยให้โอกาสกับผู้ปกครองทุกคน

อเมนู เทคา (Amenu – TeKaa อ้างใน วัลลภ บุญกิตติเจริญ, 2547:63) ได้ศึกษาทัศนคติของชาวอินเดีย ในประเทศแคนาดา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จในชุมชนที่มีประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆเมื่อประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง การจัดการศึกษาก็จะประสบผลสำเร็จ

อิงลิช และสเตฟฟี (English and Steffy 1983 : 29-32) ได้ศึกษาความแตกต่างของการสร้างหลักสูตรกับการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่าการสร้างหลักสูตรกับการนำหลักสูตรไปใช้นั้นมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพราะการสร้างคือ การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แต่การนำไปใช้ยังไม่สัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตรที่ดีต้องเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน

ยูเนสโก (UNESCO : 1978 : 66) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรของบางประเทศในทวีปเอเชีย ได้แก่ บังคลาเทศ อินเดีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์และศรีลังกา พบว่า ปัญหาของการใช้หลักสูตรที่มีผลกระทบหรือเป็นปัญหามากที่สุดก็คือ ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ตลอดจนผู้บริหาร ไม่ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่เกิดขึ้น และการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรของครูผู้สอน ขาดแคลนตำราเรียนที่ทันสมัย หนังสืออ่านประกอบ และศูนย์พัฒนาหลักสูตรขาดการวางแผนที่จะนำหลักสูตรออกมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

คริสตี แอล.ฮอปเปิลคริสเตียน (HappelChristain Kristi L. : 2006) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างความร่วมมือเพื่อสร้างหลักสูตรศิลปะซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน

โดยเน้นการศึกษาหาวิธีการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนที่อยู่ที่โรงเรียนเรียนกับชีวิตนอกโรงเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เพื่อรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับความสนใจ ผลการวิจัยพบว่าประสบการณ์ของผู้เรียนมีความเกี่ยวเนื่องกับบทบาทของครูผู้สอนที่จะเกิดความร่วมมือไปสู่แรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน จากแนวความคิดและประกอบกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ต้องอาศัยหลักการทั้ง 7 ด้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องใช้บุคลากรที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาต้องเริ่มจากผู้บริหารที่เป็นตัวจักรในการขับเคลื่อนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สำเร็จได้นั้นสิ่งแรกที่ผู้บริหารและครูควรจะปฏิบัติมีดังต่อไปนี้ 1) ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ 2) ด้านการวางแผน 3) ด้านการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย 5) ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร 6) ด้านขั้นตอนการสร้างหลักสูตรและการใช้หลักสูตร 7) ด้านการติดตามและทบทวนหลักสูตร

ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ

วิสัยทัศน์ หมายถึง ภาพในอนาคตขององค์กรที่ผู้บริหารและสมาชิกขององค์กรร่วมกันวาดฝัน หรือจินตนาการขึ้น โดยมีพื้นฐานอยู่บนความจริงในปัจจุบันและสามารถ เชื่อมโยงวัตถุประสงค์ ภารกิจ ค่านิยม และความเชื่อมั่นเข้าด้วยกัน พร้อมทั้งพรรณนาให้เห็นทิศทางของสถานศึกษาอย่างชัดเจน มีพลังท้าทาย และมีความเป็นไปได้ (รุ่ง แก้วแดง, 2539: 129) วิสัยทัศน์จึงเป็นเสมือนพิมพ์เขียวของสภาพที่ต้องการเพื่อให้ทุกคนทำงานไปสู่ความสำเร็จในอนาคต วิสัยทัศน์ได้มาจากการวิเคราะห์ปัญหาขององค์กรบนพื้นฐานของข้อมูลที่มีอยู่ ในปัจจุบัน ร่วมกับการระดมความคิดหาแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาเพื่อให้ได้มา ซึ่งองค์กรอันพึงประสงค์ในอนาคต (บัณฑิตแทนพิทักษ์, 2540: 27) วิสัยทัศน์เป็นเรื่องของทุก ๆ คน แต่วิสัยทัศน์ไม่สามารถเกิดขึ้นกับทุกคนได้ หากไม่ได้รับการปลูกฝังตลอดจนการเพาะบ่ม ไม่ได้รับการเรียนรู้จากสังคม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2541: 65)

วิสัยทัศน์เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของผู้บริหารในการดำเนินกิจกรรมขององค์กรทุกผู้บริหารปราศจากวิสัยทัศน์ก็จะไม่สามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และรักษาความเป็นองค์กรไว้ได้ (Sergiovanni, 1987: 73) วิสัยทัศน์ทำให้ผู้บริหารมองเห็นว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่แท้จริงขององค์กร และสามารถกำหนดภาพในอนาคตขององค์กรได้ว่าต้องการให้เป็นอย่างไร เพื่อกำหนดกิจกรรมและแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามต้องการ โดยไม่เสียเวลากระทำการในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ และยังเป็นแรงกระตุ้นให้สมาชิกขององค์กรปฏิบัติงาน ด้วยความเต็มใจ(Duke, 1987: 51) วิสัยทัศน์จะช่วยสร้างความผูกพันของสมาชิกเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์สามารถ

สร้างวิสัยทัศน์ให้กับองค์กร และเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้เป็นสภาพที่เป็นจริง มองเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เป้าหมายที่ต้องการให้เกิดคืออะไร จะต้องทำอะไร และทำอย่างไรจึงจะบรรลุเป้าหมายนั้น วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนมาจากการเข้าใจ องค์กรอย่างถ่องแท้และลึกซึ้ง งานวิจัย บทความและวรรณกรรม ได้ชี้ให้เห็นว่าวิสัยทัศน์เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของผู้บริหาร (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2538: 6)

การสร้างวิสัยทัศน์มีประเด็นที่ควรศึกษาและพิจารณาดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารจะต้องเข้าใจองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเข้าใจองค์กรอย่างลึกซึ้ง เข้าใจภารกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์เดิมของสถานศึกษา เข้าใจวัฒนธรรมของสถานศึกษา เข้าใจความต้องการและค่านิยมของครู นักเรียน ตลอดจนกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องวิเคราะห์องค์กรเพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อนของสถานศึกษาเพื่อนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางแก้ไข

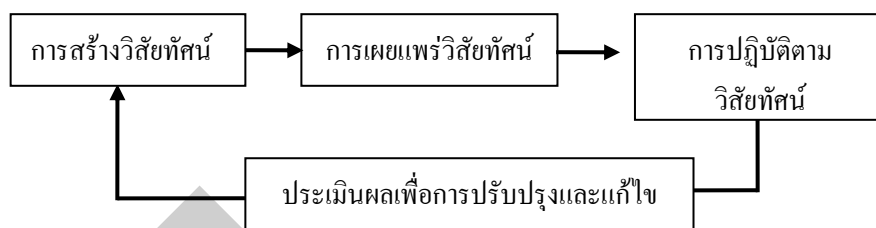
2. ผู้บริหารจะต้องเข้าใจสภาพแวดล้อม เนื่องจากสถานศึกษาเป็นระบบสังคม ซึ่งได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องศึกษาสภาพปัจจุบันของสิ่งแวดล้อม และศึกษาแนวโน้มของสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมเพื่อแสวงหาโอกาส และหลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรืออุปสรรคที่จะเกิดขึ้นกับสถานศึกษา

ในการสร้างวิสัยทัศน์ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาตนเองให้มีขีดความสามารถในด้านต่อไปนี้ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ , 2538 : 27)

1. การมองการณ์ไกล
2. การมองย้อนกลับไปข้างหลัง
3. การมองผลกระทบและแนวโน้มต่าง ๆ
4. การมององค์กรในภาพรวม
5. การคาดคะเนแรงต่อต้านต่าง ๆ
6. การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร
7. การมีความมุ่งมั่นหรือความสนใจที่จะเปลี่ยนแปลง
8. การทดสอบว่าวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นนั้นสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร และ

ความสามารถของสมาชิกในองค์กรหรือไม่

วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนจะต้องมี เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง มาสู่สถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน ดังที่จะเสนอแนวทางในการพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามกรอบแนวคิดในภาพที่ 2.5 ดังนี้

ภาพที่ 2.5 แนวทางในการพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ที่มา: ชลาชัย นิมิบุตร, 2552:1

การสร้างวิสัยทัศน์ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้าง ภาพในอนาคตของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจนว่าประสิทธิผลที่ดีที่สุดของสถานศึกษาที่ต้องการอย่างแท้จริงคืออะไร ทั้งนี้โดยอาศัยทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูลของผู้บริหารสถานศึกษา

การเผยแพร่วิสัยทัศน์ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อสารให้สมาชิกมีความเข้าใจในวิสัยทัศน์ของตนได้อย่างชัดเจน ยอมรับ และเต็มใจที่จะปฏิบัติงานทั้งหลายเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์นั้น

การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติจริงได้เป็นผลสำเร็จ ทั้งนี้โดยวิธีการหลอมวิสัยทัศน์ของตน ไปสู่ นโยบาย เป้าหมาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมประจำวันของสถานศึกษา และโดยการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคณะครู

ประเมินผลเพื่อการปรับปรุงและแก้ไข หมายถึง การที่หลอมรวมทั้งสามด้านแล้วพบปัญหาในการปฏิบัติ ก็ต้องมีกรณีติดตามประเมินผลเพื่อมาปรับปรุงและแก้ไขในข้อบกพร่องที่พบในระดับชั้นต่างๆ ขณะเดียวกันผู้บริหารก็ต้องทำการเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่าง เพื่อนำสถานศึกษาไปสู่วิสัยทัศน์ที่กำหนด ซึ่งเป็นสิ่งที่ยาก และมักจะล้มเหลว เนื่องจากธรรมชาติของบุคคลก็ย่อมมีการต่อต้านเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีการประเมินผลเป็นระยะเพื่อทดสอบว่าวิสัยทัศน์นั้นสอดคล้องกับ เป้าหมายของสถานศึกษา สอดคล้องกับความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาหรือไม่ หากได้คำตอบปฏิเสธ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องนำวิสัยทัศน์นั้นมาพิจารณาเพื่อปรับเปลี่ยนต่อไป ผู้บริหารที่ดีควรมองการสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และการประเมินผล เพื่อการปรับปรุงและแก้ไขให้มีความเชื่อมโยงกัน

ด้านการวางแผน

ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนย่อมต้องการทำงานให้สำเร็จ และมีความคิดหลายอย่างที่ จะหาวิธีให้งาน บรรลุเป้าหมาย ความคิดของผู้บริหารอาจเลื่อนลอยไม่ชัดเจนอาจเป็นไปได้หรือ เป็นไปไม่ได้ แต่สิ่งที่ทำให้ความคิดของผู้บริหารเป็นความจริงก็คือแผน หากขาดการวางแผน หนทางที่จะบรรลุผลก็เป็นไปได้ยาก ในแง่ของการบริหารการวางแผนเป็นหัวใจสำคัญ และการ ควบคุมการวางแผน มีความสำคัญมากที่จะบอกได้ว่าองค์กรจะประสบความสำเร็จหรือไม่ แผน เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาพยายามที่จะทำให้ดียิ่งขึ้นกว่าที่กำลังกระทำอยู่และพยายามทำ ให้ดีกว่า การวางแผนเป็นการตัดสินใจล่วงหน้าก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์จริง

การวางแผน หมายถึง กระบวนการในการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการว่าจะทำ อย่างไรให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น หากจะกล่าวในแง่ของสถานการณ์ การวางแผนเป็นกระบวนการ ที่เผชิญกับความไม่แน่นอน โดยการกำหนดการกระทำขึ้นล่วงหน้าเพื่อให้ได้ผลตามที่กำหนดไว้ การวางแผนจะเกี่ยวข้องกัน 2 อย่างคือ จุดหมายปลายทางกับวิธีการ จุดหมายปลายทางก็คือจะทำ อะไร วิธีการก็คือจะทำอย่างไร (เสนาะ ดิยาวี, 2543)

วัตถุประสงค์ในการวางแผน

การวางแผนอาจตอบได้ว่า เพื่อลดความไม่แน่นอนลงหรือลดความเสี่ยงให้เหลือน้อย ที่สุด หากสถานการณ์ต่างๆ ในโลกมีความแน่นอนก็ไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนคิดอยากจะทำ อะไรก็ได้และก็จะประสบผลสำเร็จตามต้องการด้วย แต่เพราะสถานการณ์ต่างๆ ไม่มีความแน่นอน หรือมีความเสี่ยงจึงต้องมีการวางแผน อาจสรุปได้เป็นประเด็นดังต่อไปนี้ (เสนาะ ดิยาวี, 2543)

1. การวางแผนทำให้รู้ทิศทางในการดำเนินงาน เมื่อผู้ปฏิบัติงานรู้ทิศทางการทำงานก็ สามารถประสานงานกัน รู้ว่าควรทำอะไรและทำอย่างไรจะได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
2. การวางแผนทำให้ลดความไม่แน่นอนลง เพราะผู้บริหารจะมุ่งมั่นไปสู่จุดหมาย ปลายทางอย่างแน่วแน่ สามารถคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงอันอาจเกิดขึ้นได้ดียิ่งขึ้น สามารถ ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงขณะเดียวกันก็เตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่าง เหมาะสม
3. การวางแผนทำให้ลดความเสียหายการซ้ำซ้อนกันของงานที่ทำ เนื่องจากการ วางแผนทำให้รู้ทั้งวิธีการและเป้าหมายของงานจึงทำให้มีความชัดเจนในการทำงาน รู้ว่ากิจกรรม ไດควรทำก่อนหลังอย่างไร
4. การวางแผนทำให้รู้มาตรฐานในการควบคุม หน้าที่ขั้นสุดท้ายของการบริหารคือ การควบคุมให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด กิจกรรมที่สำคัญของการควบคุมคือมาตรฐานที่ให้

เปรียบเทียบกับปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริง การวางแผนจึงกำหนดมาตรฐานได้แน่นอนชัดเจนว่าต้องให้
ได้ผลงานอย่างไร

ด้านการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร

สถานศึกษาต้องสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรครูโดยการเชิญวิทยากรเข้ามาให้ความรู้
ความเข้าใจ ตลอดจนส่งเสริมให้คณะครูมีความรู้ความสามารถ เจตคติและทักษะในการทำงาน ที่
เป็นการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยต้องมีการกระทำอย่างต่อเนื่องโดยการพัฒนาบุคลากร
เหล่านั้นให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

สมาน รังสีโยกฤษฎ์ (2524 : 8) ให้ความเห็นว่าการพัฒนาบุคลากร หมายถึง การ
ดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการทำงานดีขึ้น
ตลอดจนมีทัศนคติที่ดี ในการทำงานอันจะเกิดผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สมเดช สีแสง (2542 : 728) ได้ให้ความหมายการพัฒนาบุคลากรว่า การพัฒนา
บุคลากร หมายถึง การดำเนินการให้บุคคลได้เพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานให้สามารถ
ปฏิบัติงานได้ตามที่หน่วยงานต้องการ ในการพัฒนาบุคลากรดังกล่าว โดยปกติจะดำเนินการในด้าน
ใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านประกอบกันต่อไปนี้

1. ความรู้ หมายถึง การพัฒนาให้เกิดความรู้เพิ่มขึ้น
2. ความชำนาญหรือทักษะ หมายถึง พัฒนาให้เกิดความชำนาญหรือทักษะในการ
ปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น
3. ทัศนคติ หมายถึง พัฒนาให้เกิด ทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงานผู้บริหารสถานศึกษาต้อง
บริหารงานโดยคำนึงถึงอย่างมากคือ
4. มนุษย์มีชีวิตจิตใจ ปราศจากการดูแลเอาใจใส่ ต้องการขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งที่
ช่วยให้เกิดพลังในการทำงาน
5. มนุษย์เป็นผู้มีปัญญาและความสามารถ ส่วนหนึ่งที่ดีมาอยู่กับตัวอีกส่วนหนึ่งเป็น
ส่วนที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ และยังสามารถพัฒนาให้เกิดทักษะในรูปแบบต่างๆ

วิธีการและกระบวนการในการพัฒนาบุคลากร

วิธีการในการพัฒนาบุคลากรมีหลายวิธี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ, 2534: 113 – 116) กล่าวโดยสรุปไว้ว่า วิธีการสำคัญมีดังนี้

1. การฝึกอบรม
2. การส่งบุคลากรไปศึกษาฝึกอบรมหรือดูงาน
3. การพัฒนาบุคคลโดยกระบวนการปฏิบัติงาน

4. การพัฒนาด้วยตนเอง
5. การพัฒนาทีมงาน หรือการพัฒนาองค์กร

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย

วิชิต นันทสุวรรณ และจ่านงค์ แรกพินิจ (2541: 21-29) ได้นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง การจัดการศึกษาในลักษณะนี้ เกิดจากความสามารถและความต้องการของคนในชุมชน ที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ วิถีชีวิต และตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน ได้เข้ามามีบทบาทหลักในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ รูปแบบการมีส่วนร่วมตามแนวทางนี้ ต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 อย่างที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ คน ความรู้ และทรัพยากร โดยการกำหนดเนื้อหากิจกรรมการเรียนรู้ จะเริ่มจากจุดเล็กๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันแล้วขยายออกไปสู่เนื้อหากิจกรรมที่ซับซ้อน

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่สัมพันธ์ และสอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพชุมชน สอน ความต้องการและวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น โดยบุคคลในท้องถิ่น เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง มาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกัน

3. รูปแบบการเชื่อมประสานความร่วมมือการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง มี องค์กรชุมชนเพื่อจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนอื่นหรือเครือข่ายสถานศึกษาอื่นด้วย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษานอกจากจะเป็นการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ในการพัฒนา การจัดการเรียนการสอนแล้ว จะเป็น การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแล้ว ยังเป็นไปในลักษณะของการร่วมกันจัดการศึกษาให้แก่คนในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนนั้น ๆ ด้วยบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม เพื่อดึงทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมต่อการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

การให้ความรู้ความเข้าใจในบริบทและภาระงานของสถานศึกษา ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนว่ามีอะไรคู่บ้างเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ตามภาระงานที่กฎหมาย กำหนด เช่น บทบาทหน้าที่ของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน ศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน พระสงฆ์ เพื่อสร้างความตระหนัก และเห็นถึงความสำคัญของตนเอง ที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมต่อการพัฒนาการศึกษา

เชิญชวนขอความอนุเคราะห์ ขอความร่วมมือให้เห็นถึงประโยชน์ หลักเหตุผล ผลดี ผลเสีย ที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมประชาสัมพันธ

มอบบทบาทหน้าที่ตามภาระงานให้ความสำคัญให้เกิดการยอมรับและการยกย่อง ชมเชยและความภาคภูมิใจในความสำเร็จร่วมกัน

ร่วมรับรู้ ตรวจสอบพัฒนาแผนงาน โครงการ ร่วมประเมินรับทราบถึงปัญหาและการ พัฒนาสู่ความสำเร็จแห่งเป้าหมายร่วมกัน

รายงานผลสำเร็จและปัญหา ให้ผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาได้รับทราบถึงความสำเร็จ ความก้าวหน้า และแนวทางการแก้ไขปัญหาหารือร่วมกัน ด้วยการเข้ามาร่วมคิด ร่วมวางแผนงาน โครงการ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผลและภูมิใจในความสำเร็จร่วมกัน

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร

ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในสถานศึกษาและภายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรเพื่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและประสิทธิผล แก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด โดยอาจจะระดมทรัพยากรด้านบุคลากรภายในท้องถิ่น อาทิเช่น ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เป็นต้น และการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการสร้าง หลักสูตรสถานศึกษา โดยยึดหลักโรงเรียนกับชุมชน หรือท้องถิ่น ต้องมีความสัมพันธ์กันอย่าง ใกล้ชิดต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ปกติโรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐ แต่ก็ไม่เพียงพอ ซึ่งก็มีความจำเป็นที่โรงเรียนอาจจะแสวงหาทรัพยากรมาเพิ่มเติม เพื่อประโยชน์ ในการพัฒนา ทรัพยากรที่โรงเรียนจะนำมาใช้ได้แก่ (พร เกาทัณฑ์ทอง, 2545: 46)

1. ด้านกำลังทรัพย์ จากประชาชนที่มีฐานะดีในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา โรงเรียน
2. ด้านกำลังความคิด สติปัญญา ความรู้ หรือมีทักษะชำนาญเป็นพิเศษที่ทางโรงเรียน อาจเชิญมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ได้
3. ด้านกำลังกาย เช่น เป็นกรรมการโรงเรียนในการจัดงานของโรงเรียน แหล่ง ทรัพยากรบางอย่างในชุมชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียน การสอน การ ใช้แหล่งทรัพยากร เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

แหล่งทรัพยากรในชุมชนเป็น 6 ประเภท (อุทัย บุญประเสริฐ, 2529: 156 –157)

1. ทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย สิ่งที่เป็นตามสภาพธรรมชาติ เช่น แสงแดด น้ำ อากาศ แผ่นดิน ทะเล สัตว์ พืช ป่า ภูเขา แร่ธาตุต่างๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอื่น ๆ ใน ท้องถิ่น

2. ทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ประชาชน หรือบุคคลประเภทต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น โดยเฉพาะและบุคคลจากท้องถิ่นอื่นที่มาเยี่ยมเยียน หรือผู้ที่รับเชิญมาร่วมกิจกรรมของโรงเรียน
3. ทรัพยากร ที่เป็นสถาบันในท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรต่าง ๆ เช่น วัด ตลาด ห้องสมุด ประชาชนสถานีนอนามัย ศาลาประชาคม กลุ่มชวาวนา เทศบาล สมาคม ฯลฯ
4. แหล่งทรัพยากรด้านเทคนิค หมายถึง สิ่งที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านต่าง ๆ หมายถึง สิ่งประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมา สิ่งที่มีนุษย์ทำการปรับปรุงโรงงานที่ทันสมัยระบบการสื่อสารคมนาคม ศูนย์คอมพิวเตอร์ เครื่องมือหรือระบบใหม่ ๆ ที่นำเข้ามาใช้ในท้องถิ่นนั้น ๆ
5. ทรัพยากรในรูปกิจกรรมของท้องถิ่น อาจเป็นกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ
6. ทรัพยากรด้านการเงิน ซึ่งหมายถึง ทรัพยากรในรูปการเงินทั้งโดยทางตรง และทางอ้อมจากผู้มีฐานะดี ผู้ที่ยินดีจะบริจาค ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมเพื่อสนับสนุนโครงการและกิจกรรมของโรงเรียน

ด้านขั้นตอนการสร้างหลักสูตรและการใช้หลักสูตร

ด้านนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญไปไม่น้อยกว่าด้านอื่นๆ เพราะด้านขั้นตอนการสร้างหลักสูตรและการนำไปใช้นั้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องใช้ทรัพยากรทั้งบุคคลและทรัพยากรที่เป็นวัสดุรวบรวมมาเป็นหลักสูตรและนำไปใช้กับผู้เรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการสร้างหลักสูตรก็มีรายละเอียดมากมายที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจในโครงสร้างและบริบทของหลักสูตร และต้องปรับเปลี่ยนตามกระแสของโลกเพื่อให้เป็นหลักสูตรแห่งการเรียนรู้ในยุคโลกาภิวัตน์ โดยสถานศึกษาจะต้องจัดโครงสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2545 ตลอดจนมีการประชุมชี้แจงรายละเอียดปลีกย่อยเพื่อให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับรู้ และรับทราบจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่สถานศึกษาวางไว้ ท้ายสุดคือการนำหลักสูตรไปใช้ ก็ต้องมั่นคงติดตามและทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนประเด็นปัญหาที่พบในระหว่างการใช้หลักสูตรเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในปีการศึกษาหน้าต่อไป

ด้านการติดตามและทบทวนหลักสูตร

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้และปรับปรุงบางส่วนที่บกพร่องแล้วก็นำหลักสูตรไปใช้จริงและประเมินดูว่า มีการพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ หลักสูตรมีความเหมาะสมเพียงใด ปัญหาและข้อบกพร่องที่เกิดจากการใช้หลักสูตรมีอะไรบ้างซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินและติดตามที่จะนำมาทบทวนปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมที่จะใช้ต่อไปโดยใช้ระบบการมีส่วนร่วมของบุคคลากรหลายๆ ฝ่ายเข้ามาร่วมกันพิจารณาดำเนินการแก้ไขในจุดที่ยังไม่สมบูรณ์หรือเติมเต็มให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ตลอดจนมีการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ และรายงานผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาต่อชุมชน พร้อมทั้งเตรียมการรองรับการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก

สรุป

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษาข้างต้น สามารถสรุปสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 37)
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยทั่วไปนั้นดำเนินการโดยคณะกรรมการ หรือคณะทำงานซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้
 - 1) แต่งตั้งคณะกรรมการ และคณะทำงาน: คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน
 - 2) วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ : มีแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อาทิ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ข้อมูลจากการวิเคราะห์ สภาพ ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชน และของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ตลอดจนความต้องการของผู้เรียนตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 3) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา : พิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (เวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน /เพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน) คำอธิบายรายวิชา และเกณฑ์การจบหลักสูตร พร้อมกันนี้สถานศึกษาจะต้องจัดทำเอกสารระเบียบการวัดผลประเมินผล เพื่อใช้ควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษา
 - 4) คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ : นำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา และระเบียบการวัดประเมินผล ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ ก็นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณา

ปรับปรุงร่างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสม ชัดเจนยิ่งขึ้น ก่อนการอนุมัติใช้หลักสูตร เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว ให้จัดทำเป็นประกาศหรือคำสั่งเรื่องให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและประธานกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม

5) ใช้หลักสูตรสถานศึกษา: ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนดโครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

6) วิจัยและ ติดตามผลการใช้หลักสูตร : ดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ เพื่อนำผลจากการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่สำคัญได้แก่

1) ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นตัวจักรสำคัญที่จะขับเคลื่อน การศึกษาให้ไปในทิศทางเดียวกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

2) ครู เป็นตัวจักรที่ต้องให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าผู้บริหารสถานศึกษา เพราะครูเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ ย่อมจะพบปัญหาในการใช้ มากกว่าและถ้าพบปัญหาที่ต้องสามารถแก้ไขได้ทันที แต่บางครั้งก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ถ้าปล่อยไว้ก็จะส่งผลกระทบต่อผู้เรียน

3) ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดเพราะผู้เรียนเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา เป็นเป้าหมายการจัดการศึกษาของรัฐที่มุ่งหวังพัฒนาให้คนไทยมีความสมบูรณ์และสมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จริยธรรม การจะให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุขนั้น ตัวผู้เรียนเองก็ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนรู้จากการเป็นผู้รับความรู้มาเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

4) ผู้ปกครอง ต้องดูแลและเอาใจใส่บุตรหลานในเรื่องการเรียนต่างๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าบุตรหลานของตนเองมีปัญหาเรื่องเรียนหรือไม่ เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาคือไป

5) กรรมการสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งคณะกรรมการและ อนุกรรมการต่าง ๆ ที่สถานศึกษาแต่งตั้ง ตลอดจนสนับสนุน ส่งเสริมการบริหารด้านวิชาการของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกแลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม แล้วนำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางด้านสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for Social Science) และได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกซึ่งนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย
- 3.4 วิธีการรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

การศึกษานี้ กำหนดหน่วยที่ศึกษาคือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาอัน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และครู โดยผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ ของโรงเรียนในเขตลาดกระบัง

จำนวนโรงเรียนในเขตลาดกระบังมีทั้งสิ้น 20 โรงเรียน ในจำนวนนี้มี 2 โรงเรียนที่เป็นตัวอย่างที่ดีในการสร้างหลักสูตร จากการเป็นตัวแทนเครือข่ายให้การอบรมในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแก่โรงเรียนในเครือข่ายทั้งหมดในเขตลาดกระบัง ซึ่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดลาดกระบัง และโรงเรียนวัดราชโกษา ผู้ศึกษาจะดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษาละ 2 คน หัวหน้าหมวด 8 กลุ่มสาระ สถานศึกษาละ 8 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาละ 2 คน เกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรของ 2 โรงเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา จึงแยกโรงเรียน 2 นี้ออกจากกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในข่ายของ

การศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม ดังนั้นประชากรจึงหมายถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรของโรงเรียน 18 แห่งได้แก่กลุ่มบุคคลต่อไปนี้

(1) ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน	45 คน
(2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	จำนวน	270 คน
(3) ครู	จำนวน	532 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

จากบุคคล 3 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาได้กำหนดให้มีการสอบถามจากทั้ง 3 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มผู้บริหาร ประกอบด้วยผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ กำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครซีและมอร์แกน Krejcie & Morgan (1970) ได้จำนวน 40 คน กลุ่มที่สองเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาเนื่องจากบุคคลในกลุ่มนี้ไม่ได้ประจำอยู่ที่โรงเรียนการติดต่อสอบถามทำได้ยากมาก จึงได้กำหนดขนาดของตัวอย่างเป็น 5 คนจากสถานศึกษาแต่ละแห่ง รวมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาดกเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 90 คน โดยให้แต่ละโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือกกรรมการสถานศึกษาด้วยตนเองในการตอบแบบสอบถามในกลุ่มของครูกำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครซีและมอร์แกน Krejcie & Morgan (1970) ได้จำนวน 217 คน ในการกำหนดจำนวนครูที่เป็นตัวอย่างจากแต่ละโรงเรียนจะใช้สัดส่วนจากจำนวนครูทั้งหมดในโรงเรียนโดยส่งแบบสอบถามไปนั้นขึ้นอยู่กับโรงเรียนจะแจกให้ครูท่านใดตามจำนวนที่กำหนด

รายละเอียดของจำนวนผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูที่เป็นตัวอย่างจากแต่ละโรงเรียนแสดงใน ตารางที่ 3.1 และ 3.2

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาแต่ละ โรงเรียน

โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
แดงเป้า (สิงสุขบูรณะ)	1	0
วัดปลุกศรัทธา	2	2
วัดสังฆราชา	3	3
วัดบำรุงริน	3	3
วัดพลมานีย์	3	3
วัดสุทธาโกชน์	3	3
แสงหิรัญวิทยา	2	2
ประสานสามัคคี (บ้านทับยาว)	1	0
วัดบึงบัว	3	3
วัดทิพพาวาส	3	3
ลำพะอง	3	3
วัดชุมทอง	2	2
ตำบลชุมทอง (ประชาอุทิศ)	1	0
ชุมทอง(เพชรทองคำอุปถัมภ์)	1	0
วัดลานบุญ	4	4
วัดปากบึง	4	4
สุเหร่าลำนายโส	1	0
เคหะชุมชนลาดกระบัง	5	5
รวมทั้งหมด	45	40

ตารางที่ 3.2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของครูแต่ละโรงเรียน

โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
แดงเป่า (สิงสุขบูรณะ)	10	4
วัดปลุกศรัทธา	29	12
วัดสังฆราชา	41	16
วัดบำรุงริน	32	13
วัดพลมานีย์	36	15
วัดสุทธาโกชน์	24	10
แสงหิรัญวิทยา	26	11
ประสานสามัคคี (บ้านทับยาว)	9	4
วัดบึงบัว	25	10
วัดทิพพาวาส	20	8
ลำพะอง	30	12
วัดชุมทอง	10	4
ตำบลชุมทอง (ประชาอุทิศ)	7	3
ชุมทอง(เพชรทองคำอุปถัมภ์)	7	3
วัดลานบุญ	68	28
วัดปากบึง	49	20
สุหร่าลำนายโต	15	6
ทะเลชุมชนลาดกระบ้ง	94	38
รวมทั้งหมด	532	217

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ใช้ แบบสัมภาษณ์ และ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามเป็นคำถามเกี่ยวกับ สภาพการสร้าง หลักสูตรสถานศึกษา เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยให้ผู้บริหาร สถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนแบบ สัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับ แนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน จะ สัมภาษณ์จากผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัวแทนครู โรงเรียนวัดลาดกระบัง และ โรงเรียนวัดราชโกษา ผู้ศึกษาจะดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร สถานศึกษา สถานศึกษาละ 2 คน หัวหน้าหมวด 8 กลุ่มสาระสถานศึกษาละ 8 คน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาละ 2 คน

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในสถานศึกษาจำนวน 18 แห่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจ รายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยว สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งคำตอบเป็นมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แต่ละระดับมีความหมายดังนี้

ระดับ 0 หมายถึง ไม่มีการปฏิบัติ

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติค่อนข้างมาก

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก

การแปลค่าของค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเป็นดังนี้

0.00 – 0.80 หมายถึง ไม่มีการปฏิบัติ

0.81 – 1.60 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย

1.61 – 2.40 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง

2.41 – 3.20 หมายถึง มีการปฏิบัติค่อนข้างมาก

3.21 – 4.00 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก

ตอนที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการสร้างหลักสูตร สถานศึกษา

ตอนที่ 4 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

3.3 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม
ข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างเครื่องมือ

3.3.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.3.2.1 การทดสอบความตรง (Validity)

1) แบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบถึงความครอบคลุมของเนื้อหา การใช้ภาษา

2) แบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามให้ อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบถึงความครอบคลุมของเนื้อหา การใช้ภาษาตลอดจน โครงสร้างของ
แบบสอบถามเพื่อให้ครอบคลุมกับนิยามและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แล้วนำมาพิจารณาค่า
ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) โดยการนำคะแนนที่เป็นผลการพิจารณาของ
ผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อคำถามมารวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด ถ้าค่า IOC ของข้อ
คำถามใดมากกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความตรง สำหรับเกณฑ์การพิจารณาค่าดัชนีความ
สอดคล้องได้กำหนดเงื่อนไขดังนี้

+1 แสดงว่า แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนด

0 แสดงว่า ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนด

-1 แสดงว่า แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนด

รายนามผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1. นายอดิศักดิ์ เลชะวัฒนะ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชโกษา
2. นายประทวน เกาะแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพลมานี
3. นางสาวเนียง น้ำค้างงาม ครู คศ. 2 โรงเรียนวัดราชโกษา
4. นางสาวไพเราะ พุ่มมัน ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สพท.เขต 1 สุพรรณบุรี
5. อาจารย์โชติ แยมแสง มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

3.3.2.2 การทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ไปทำการ
ทดสอบหรือทดลองใช้ (Try-out) เพื่อทดสอบความเข้าใจในคำถามกับครูในโรงเรียนวัดราชโกษา
จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการของครอนบัก (Cronbach) ด้วยสูตร

สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) การนำแบบสอบถามไปทดสอบความเข้าใจจะทำกับกลุ่มทดลองซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจริง ผลการวิเคราะห์ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.9746 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูงสามารถนำไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างได้

3.3.3 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ ได้ปรับปรุงข้อคำถามให้สละสลวยยิ่งขึ้น และรวมข้อความที่มีหมายหมายเหมือนกันให้อยู่ในข้อเดียวกัน พร้อมทั้งเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งเพื่อนำไปเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สำหรับการนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างจริง

3.4 วิธีการรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ถึงผู้อำนวยการสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตลาดกระบัง
2. ส่งแบบสอบถามให้โรงเรียนโดยแยกเป็นกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียนแล้วนำไปส่งด้วยตนเองทั้งหมด
3. ผู้วิจัยจะติดตามเก็บแบบสอบถามคืนในกรณีที่ยังไม่ได้รับคืนตามเป้าหมายด้วยตนเองอีกครั้ง
4. สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนวัดลาดกระบัง และโรงเรียนวัดราชโกษาที่เป็นตัวอย่างที่ดี

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย กำหนดให้มีการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วนสำคัญ คือ

3.5.1 การศึกษาแนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การตรวจสอบเอกสาร.

3.5.2. การศึกษาสภาพในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และเลือกใช้สถิติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามแบบเลือก ตอบ วิเคราะห์โดยใช้วิธีการหาความถี่และหาค่าร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา และข้อเสนอแนะในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นความคิดเห็น 5

ระดับ (Rating scale) วิเคราะห์โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) วิเคราะห์ความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของกลุ่มประชากรใช้ค่าสถิติ F-test

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขต
ลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด นำเสนอโดยความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับสภาพในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ตอนที่ 4 แนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการสัมภาษณ์ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา

ตอนที่ 5 เพื่อเสนอแนะการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิ การศึกษา ตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับ โรงเรียน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ปรากฏตามตารางที่ 4.1 – 4.2

ตารางที่ 4.1 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1.เพศ		
ชาย	139	40.1
หญิง	208	59.9
รวม	347	100.00
2.อายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	29	8.4
30- 40 ปี	120	34.6
41-50 ปี	100	28.8
51-60 ปี	86	24.8
มากกว่า 60 ปี	12	3.5
รวม	347	100.00
3.วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	6	1.7
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	35	10.1
อนุปริญญา	24	6.9
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	197	56.8
ปริญญาโท	83	23.9
ปริญญาเอก	2	0.6
รวม	347	100.00

ตารางที่ 4.1 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
4.ตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับทางโรงเรียน		
ครูผู้สอน	217	62.5
ผู้บริหารสถานศึกษา	40	11.5
คณะกรรมการสถานศึกษา	90	25.9
รวม	347	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 59.9) เพศชาย ร้อยละ 40.1 มีอายุระหว่าง 30 – 40 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 36.4) น้อยที่สุด คือ มากกว่า 60 ปี (ร้อยละ 3.5) ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มากที่สุด (ร้อยละ 56.8) ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.7) ตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับทางโรงเรียน มากที่สุด คือ ครูผู้สอน (ร้อยละ 62.5) และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา (ร้อยละ 11.5)

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาของครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา

ประสบการณ์ (ปี) ค่าเฉลี่ย		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	\bar{X}	S.D.
ครูผู้สอน	9.04	8.24
ผู้บริหารสถานศึกษา	5.53	3.97
คณะกรรมการสถานศึกษา	3.23	2.26

จากตารางที่ 4.2 พบว่าครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 9.04 ปี ผู้บริหารสถานศึกษามีประสบการณ์โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 5.53 ปี และคณะกรรมการสถานศึกษามีประสบการณ์โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 3.23 ปี

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติในการสร้าง หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับการปฏิบัติในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร 7 ด้าน ได้แก่ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ ด้านการวางแผน ด้านการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร และด้านการติดตามและทบทวนหลักสูตรแยก แสดงตามกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา เมื่อค่า \bar{X} คือ ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็น ซึ่งมีค่าระดับความคิดเห็น 0 ถึง 4 และส่วน S.D. คือ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็น ความหมายของระดับความคิดเห็นเป็น มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แต่ละระดับมีความหมายดังนี้

	ระดับ 0	หมายถึง	ไม่มีการปฏิบัติ
	ระดับ 1	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย
	ระดับ 2	หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลาง
ระดับ	3	หมายถึง	มีการปฏิบัติค่อนข้างมาก
ระดับ	4	หมายถึง	มีการปฏิบัติมาก

การแปลค่าของค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเป็นดังนี้

0.00 – 0.80	หมายถึง	ไม่มีการปฏิบัติ
0.81 – 1.60	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย
1.61 – 2.40	หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลาง
2.41 – 3.20	หมายถึง	มีการปฏิบัติค่อนข้างมาก
3.21 – 4.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติมาก

รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4.3 – 4.14

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม (n = 347)

สภาพการสร้างหลักสูตร	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1.ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ	3.29	0.67	มาก 2	
2.ด้านการวางแผน	3.32	0.66	มาก 1	
3.ด้านการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร	3.29	0.66	มาก 2	
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย	3.25	0.71	มาก 4	
5. ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร	3.15	0.78	ค่อนข้างมาก 5	
6. ด้านขั้นตอนการสร้างหลักสูตรและการใช้หลักสูตร	3.29	0.70	มาก 2	
7. ด้านการติดตามและทบทวนการสร้างหลักสูตร	3.28	0.65	มาก 3	
รวม	3.27	0.69	มาก	

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร การสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าโรงเรียนให้ความสำคัญในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสูงที่สุด คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 3.32$) รองลงมาคือ ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ ด้านการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร ด้านขั้นตอนการสร้างหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ($\bar{X} = 3.29, 3.29$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่โรงเรียนให้ความสำคัญต่ำกว่าด้านอื่นๆ คือ ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร ($\bar{X} = 3.15$)

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา (n = 40)

สภาพการสร้างหลักสูตร	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1.ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ	3.36	0.61	มาก 4	
2.ด้านการวางแผน	3.46	0.67	มาก 1	
3.ด้านการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร	3.39	0.64	มาก 2	
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย	3.35	0.69	มาก 5	
5. ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร	3.38	0.68	มาก 3	
6. ด้านขั้นตอนการสร้างหลักสูตรและการใช้หลักสูตร	3.35	0.71	มาก 5	
7. ด้านการติดตามและทบทวนการสร้างหลักสูตร	3.35	0.67	มาก 5	
รวม	3.38	0.67	มาก	

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเขต
ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่าในภาพรวมสภาพการสร้ง
หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าโรงเรียน
ให้ความสำคัญในการปฏิบัติด้านการวางแผนมากที่สุด ($\bar{X} = 3.46$) รองลงมาคือ ด้านการสร้ง
ความเข้าใจแก่บุคลากร และด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้งหลักสูตร ($\bar{X} = 3.39, 3.38$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง
กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา
(n = 90)

สภาพการสร้งหลักสูตร	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1.ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ	3.20	0.66	ค่อนข้างมาก	5
2.ด้านการวางแผน	3.23	0.59	มาก	3
3.ด้านการสร้งความเข้าใจแก่บุคลากร	3.25	0.61	มาก	2
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย	3.26	0.62	มาก	1
5. ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้งหลักสูตร	3.04	0.83	ค่อนข้างมาก	7
6. ด้านขั้นตอนการสร้งหลักสูตรและการใช้หลักสูตร	3.18	0.68	ค่อนข้างมาก	6
7. ด้านการติดตามและทบทวนการสร้งหลักสูตร	3.22	0.55	มาก	4
รวม	3.20	0.65	ค่อนข้างมาก	

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร คณะกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นว่าในภาพรวมสภาพการ
สร้งหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่าโรงเรียนให้ความสำคัญในการปฏิบัติด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายมากที่สุด
($\bar{X} = 3.26$) รองลงมาคือ ด้านการสร้งความเข้าใจแก่บุคลากร และด้านการวางแผน
($\bar{X} = 3.25, 3.23$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม ตามความคิดเห็นของครู (n = 217)

สภาพการสร้งหลักสูตร	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1.ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ	3.30	0.74	มาก	2
2.ด้านการวางแผน	3.27	0.73	มาก	4
3.ด้านการสร้งความเข้าใจแก่บุคลากร	3.24	0.74	มาก	5
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย	3.14	0.82	ค่อนข้างมาก	6
5. ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้งหลักสูตร	3.14	0.82	ค่อนข้างมาก	6
6. ด้านขั้นตอนการสร้งหลักสูตรและการใช้หลักสูตร	3.34	0.68	มาก	1
7. ด้านการติดตามและทบทวนการสร้งหลักสูตร	3.28	0.72	มาก	3
รวม	3.24	0.75	มาก	

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ครูมีความคิดเห็นว่าเป็นภาพรวมสภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าโรงเรียนให้ความสำคัญในการปฏิบัติด้านขั้นตอนการสร้งหลักสูตรและการใช้หลักสูตรมากที่สุด ($\bar{X} = 3.34$) รองลงมาคือ ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ และด้านการติดตามและทบทวนการสร้งหลักสูตร ($\bar{X} = 3.30$, 3.28) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายชื่อ ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ (n = 347)

สภาพการสร้างหลักสูตร วิสัยทัศน์ของผู้นำ	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับด้าน
1.ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้การสร้างหลักสูตรเป็นหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา	3.09	0.70	ค่อนข้างมาก	7
2.ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้การสร้างหลักสูตรเป็นหนึ่งในแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา	3.31	0.72	มาก	4
3.ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสนใจสภาพปัจจุบันและปัญหาในการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อกำหนดกรอบในการจัดทำหลักสูตร	3.36	0.62	มาก	2
4.ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักและส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	3.36	0.62	มาก	2
5.ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	3.39	0.62	มาก	1
6.ผู้บริหารสถานศึกษาให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	3.18	0.73	ค่อนข้างมาก	6
7.ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อองค์กรต่างๆ ผู้นำชุมชนคณะกรรมการสถานศึกษา โดยให้เข้าร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในหัวข้อสาระท้องถิ่น	3.24	0.70	มาก	5
8.ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาและดำเนินการประชุมวางแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วม	3.34	0.63	มาก	3
รวม	3.29	0.67	มาก	

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายชื่อด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ พบว่าด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าโรงเรียนให้ความสำคัญในด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำสูงที่สุด คือผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

($\bar{X} = 3.39$) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาทำความเข้าใจสภาพปัจจุบันและปัญหาในการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อกำหนดกรอบในการจัดทำหลักสูตร และผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักและส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.36, 3.36$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายชื่อด้านการวางแผน (n = 347)

สภาพการสร้างหลักสูตร	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
ด้านการวางแผน				
9.สถานศึกษากำหนดนโยบาย ด้านงานวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน และนำมาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	3.20	0.63	ค่อนข้างมาก	4
10.สถานศึกษาศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการประจำปี ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และนำข้อมูลมาประกอบการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	3.38	0.62	มาก	1
11.สถานศึกษาศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเพื่อนำเสนอข้อมูลมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.28	0.70	มาก	2
12.สถานศึกษาให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.38	0.68	มาก	1
13.สถานศึกษาประสานงานกับบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น (สาระเพิ่มเติม) เพื่อมาร่วมการวางแผนในการกำหนดกรอบเนื้อหา	3.24	0.68	มาก	3
14.สถานศึกษาวางแผนในการจัดครูเข้าสอน โดยสำรวจความพร้อมของครูภายในโรงเรียน ภาระงานของครู คุณสมบัติของครู ตลอดจนความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในการสอนเพื่อประสิทธิภาพในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในแต่ละกลุ่มสาระของรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ	3.38	0.65	มาก	1
รวม	3.32	0.66	มาก	

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายชื่อด้านการวางแผน พบว่าการวางแผนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า โรงเรียนให้ความสำคัญในการวางแผนสูงสุด คือ สถานศึกษาศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และนำข้อมูลมาประกอบการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาวางแผนในการจัดครูเข้าสอน โดยสำรวจความพร้อมของครูภายในโรงเรียน ภาระงานของครู คุณสมบัติของครู ตลอดจนความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในการสอนเพื่อประสิทธิภาพในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในแต่ละกลุ่มสาระของรายวิชา ที่ตนเองรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.38$) รองลงมาคือ สถานศึกษาศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเพื่อนำเสนอข้อมูลมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และสถานศึกษาประสานงานกับบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น (สาระเพิ่มเติม) เพื่อมาร่วมการวางแผนในการกำหนดกรอบเนื้อหา ($\bar{X} = 3.28, 3.24$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายชื่อด้านการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร (n = 347)

สภาพการสร้างหลักสูตร	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
ด้านการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร				
15.สถานศึกษาเชิญวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญมาอบรมให้ความรู้กับบุคลากรครู และผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.26	0.67	มาก	3
16.สถานศึกษาพานักวิชาการครู และผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาศึกษาดูงานทั้งในและนอกสถานที่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	3.26	0.68	มาก	3
17.สถานศึกษาจัดประชุมชี้แจงในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา แผนการสอน กิจกรรมที่จะต้องจัดขึ้นในการสอนแต่ละระดับให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน	3.34	0.62	มาก	1
18.สถานศึกษาจัดเอกสารและคู่มือการปฏิบัติงานให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน	3.30	0.68	มาก	2
รวม	3.29	0.66	มาก	

จากตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายชื่อด้านการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร พบว่าการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า โรงเรียนให้ความสำคัญในการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรสูงที่สุด คือ สถานศึกษาจัดประชุมชี้แจง ในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษาแผนการสอน กิจกรรมที่จะต้องจัดขึ้นในการสอนแต่ละระดับให้เป็น ที่เข้าใจตรงกัน ($\bar{X} = 3.34$) รองลงมาคือ สถานศึกษาจัดเอกสารและคู่มือการปฏิบัติงานให้เพียงพอ ต่อการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.30$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายชื่อด้านที่มีส่วนร่วมของชุมชนและ เครือข่าย (n = 347)

สภาพการสร้างหลักสูตร	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
ด้านที่มีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย				
19.สถานศึกษาสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย	3.22	0.71	มาก	4
20.สถานศึกษาสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียนนอกเครือข่าย	3.29	0.74	มาก	1
21.สถานศึกษาให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการ สร้างหลักสูตรสถานศึกษา	3.25	0.71	มาก	2
22.สถานศึกษาสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลกำกับติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.24	0.69	มาก	3
รวม	3.25	0.71	มาก	

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายชื่อด้านที่มีส่วนร่วมของชุมชนและ เครือข่าย พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่าโรงเรียนให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายสูงที่สุด คือ สถานศึกษาสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกัน ระหว่างโรงเรียนนอกเครือข่าย ($\bar{X} = 3.29$) รองลงมาคือ สถานศึกษาให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ

แสดงความคิดเห็นในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และสถานศึกษานับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วม
ดูแลกำกับติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
($\bar{X} = 3.25, 3.24$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง
กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายข้อด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้าง
หลักสูตร (n = 347)

สภาพการสร้างหลักสูตร	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร				
23.สถานศึกษากำหนดแนวทางการระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอก ภายในท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้ในการสร้างหลักสูตร	3.16	0.75	ค่อนข้างมาก	2
24.สถานศึกษาขอความร่วมมือ และความช่วยเหลือเรื่องงบประมาณ กับชุมชนในการสร้างและใช้หลักสูตร	3.10	0.87	ค่อนข้างมาก	4
25.สถานศึกษานำวิทยากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดทำหลักสูตร	3.15	0.77	ค่อนข้างมาก	3
26.สถานศึกษารวบรวมสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ที่สามารถส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบ	3.22	0.72	มาก	1
รวม	3.15	0.78	ค่อนข้างมาก	

จากตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายข้อด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้าง
หลักสูตร พบว่าทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าโรงเรียนให้ความสำคัญในทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตรสูงสุด
คือ สถานศึกษารวบรวมสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆที่สามารถส่งเสริมการจัดการเรียน
การสอนได้อย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.22$) รองลงมาคือ สถานศึกษากำหนดแนวทางการระดม
ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกภายในท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้ในการสร้างหลักสูตร และสถานศึกษานำวิทยากร
ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ($\bar{X} = 3.16, 3.15$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายข้อด้านขั้นตอนการสร้งและการใช้หลักสูตร (n = 347)

สภาพการสร้งหลักสูตร ด้านขั้นตอนการสร้งและการใช้หลักสูตร	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
27.สถานศึกษาวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับบุคลากร โดยกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย และ โครงสร้าง หลักสูตรสถานศึกษา	3.27	0.64	มาก	3
28.สถานศึกษาจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลาง	3.34	0.69	มาก	1
29.สถานศึกษาจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียน	3.34	0.63	มาก	1
30.สถานศึกษาประชุมชี้แจงเน้นย้ำให้คณะครูนำหลักสูตรไปใช้	3.28	0.72	มาก	2
31.สถานศึกษานำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติ	3.23	0.85	มาก	4
รวม	3.29	0.70	มาก	

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายข้อด้านขั้นตอนการสร้งและการใช้หลักสูตร พบว่าขั้นตอนการสร้งและการใช้หลักสูตรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าโรงเรียนให้ความสำคัญในขั้นตอนการสร้งและการใช้หลักสูตรสูงที่สุดคือ สถานศึกษาจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และ สถานศึกษาจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.34, 3.34$) ตามลำดับ รองลงมาคือ สถานศึกษาประชุมชี้แจงเน้นย้ำให้คณะครูนำหลักสูตรไปใช้ ($\bar{X} = 3.28$)

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายชื่อด้านการติดตามและทบทวนหลักสูตร (n = 347)

สภาพการสร้างหลักสูตร	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
ด้านการติดตามและทบทวนหลักสูตร				
32.สถานศึกษาติดตามและทบทวนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้ระบบการมีส่วนร่วม	3.31	0.68	มาก	2
33.สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในเพื่อติดตามและทบทวนการใช้หลักสูตร และรายงานผลการดำเนินงานอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง	3.23	0.61	มาก	4
34.สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการติดตามและทบทวนมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.29	0.62	มาก	3
35.สถานศึกษารายงานผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปีการศึกษา	3.23	0.62	มาก	4
36.สถานศึกษามีการเตรียมการด้านการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการรองรับการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก	3.37	0.71	มาก	1
รวม	3.28	0.65	มาก	

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นด้านและรายชื่อด้านการติดตามและทบทวนหลักสูตร พบว่าการติดตามและทบทวนหลักสูตรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า โรงเรียนให้ความสำคัญในการติดตามและทบทวนหลักสูตรสูงที่สุดคือ สถานศึกษามีการเตรียมการด้านการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการรองรับการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก ($\bar{X} = 3.37$) รองลงมาคือ สถานศึกษาติดตามและทบทวนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยระบบการมีส่วนร่วม และสถานศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการติดตามและทบทวนมาปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.31, 3.29$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการสร้าง
หลักสูตรสถานศึกษาตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

สถาปการสร้างหลักสูตร สถานศึกษา	ผู้บริหาร สถานศึกษา (n=40)		คณะกรรมการ สถานศึกษา (n=90)		ครู (n=217)		F	Sig.
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ	3.36	0.61	3.20	0.66	3.30	0.74	3.85	0.23
2. ด้านการวางแผน	3.46	0.67	3.23	0.59	3.27	0.73	2.06	0.26
3. ด้านการสร้างความ เข้าใจแก่บุคลากร	3.39	0.64	3.25	0.61	3.24	0.74	1.59	0.38
4. ด้านการมีส่วนร่วมของ ชุมชนและเครือข่าย	3.35	0.69	3.26	0.62	3.14	0.82	1.96	0.28
5. ด้านทรัพยากรที่ใช้ใน การสร้างหลักสูตร	3.28	0.68	3.04	0.83	3.14	0.82	2.41	0.16
6. ด้านขั้นตอนการสร้าง หลักสูตรและการใช้ หลักสูตร	3.35	0.71	3.18	0.68	3.34	0.72	2.20	0.17
7. ด้านการติดตามและ ทบทวนการสร้าง หลักสูตร	3.35	0.67	3.22	0.55	3.28	0.72	1.18	0.44

จากตารางที่ 4.14 หากวิเคราะห์ในแต่ละกลุ่มพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในแต่ละด้านของผู้บริหารอยู่ในระดับมากทุกด้าน และคะแนนของความคิดเห็นไม่ต่างกันมากนัก คืออยู่ในระหว่าง 3.28 ถึง 3.46 ที่มีคะแนนสูงสุดคือด้านการวางแผน ที่น้อยที่สุดคือด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร ส่วนอีก 5 ด้านคะแนนใกล้เคียงกันมาก ระหว่าง 3.35 ถึง 3.39

กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาแบ่งด้านต่างๆ เป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเห็นว่าปฏิบัติอยู่ในระดับมากมีคะแนนระหว่าง 3.22 ถึง 3.26 ซึ่งมีอยู่ 4 ด้าน อีก 3 ด้านเห็นว่าปฏิบัติอยู่ในระดับ

ค่อนข้างมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 3.04 ถึง 3.20 เรียงจากคะแนนมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย ด้านการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร ด้านการวางแผน ด้านการติดตามและทบทวนการสร้างหลักสูตร ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ ด้านขั้นตอนการสร้างหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร

ส่วนกลุ่มครูมีความเห็นว่าด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก คะแนนเท่ากับคือ 3.14 ที่เหลืออีก 5 ด้านเห็นว่าปฏิบัติในระดับมาก คะแนนระหว่าง 3.24 ถึง 3.34 โดยด้านขั้นตอนการสร้างและการใช้หลักสูตรมีคะแนนสูงสุด

แม้ว่าคะแนนเฉลี่ยและระดับของความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในแต่ละด้านมีความแตกต่างในบางกลุ่ม แต่เมื่อทดสอบสมมติฐานทางสถิติแล้วพบว่า ทั้งผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นของการปฏิบัติในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาทั้ง 7 ด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตอนที่ 3 แนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง ดังที่ กรุงเทพมหานคร

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ตัวแทนครู และคณะกรรมการสถานศึกษา จากตัวอย่างโรงเรียน 2 แห่งในเรื่องแนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาพบว่า โรงเรียนทั้งสองแห่งได้นำเสนอแนวทางในการสร้างหลักสูตรโดยอาศัยหลักพื้นฐานทั้ง 7 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) แนวทางการสร้างวิสัยทัศน์ของผู้นำ

ผู้อำนวยการ โรงเรียนกล่าวว่า วิสัยทัศน์ของผู้นำนั้นสำคัญเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนกระบวนการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้นำต้องเป็นต้นแบบในการดำเนินการมอบหมายให้ผู้ที่รับผิดชอบและคอยช่วยเหลือและเป็นที่ปรึกษาเมื่อพบกับปัญหา อุปสรรคในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและต้องกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน เมื่อกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์แล้วก็ต้องสร้างความตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโดยคำนึงถึงหลักของการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น

คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนผู้รู้ในเรื่องนั้นมาให้ความรู้เพิ่มเติม ขอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง แล้วพยายามหลอมรวมให้เป็นเรื่องเดียวกันและให้เกิดปัญหาน้อยที่สุด หรือไม่ก็นำปัญหา มาบอกกล่าวเพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป กล้าที่จะตัดสินใจในบางเรื่อง และเปลี่ยนแปลงระบบ กฎเกณฑ์ที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิบัติงานให้คำนึงถึงความสามารถเป็นหลัก เพื่อประสิทธิภาพของงาน

2) แนวทางการวางแผนสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

ผู้อำนวยการกล่าวว่าในด้านการวางแผนเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุดก็ได้ เพราะถ้าเราวางแผนผิดงานที่ออกมาก็ไม่ประสบผลสำเร็จ จะต้องให้คณะครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องของสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน ตลอดจนนโยบายหลักของสถานศึกษา และประสานงานกับบุคลากรท้องถิ่นตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ของสถานศึกษาตั้งอยู่ โดยให้บุคคลเหล่านี้เข้ามาเป็นที่ปรึกษาและคอยตรวจสอบข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น และลดข้อผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นให้น้อยที่สุด แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ให้มีหน้าที่ประสานงานกับบุคลากรในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาเพื่อนำเอาความต้องการของท้องถิ่นมาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความหลากหลายและเป็นที่ต้องการของท้องถิ่นจริงๆ และผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการวางแผนในการจัดครูเข้าสอน โดยต้องสำรวจความสามารถและความพร้อมของครูผู้สอน ความถนัดตลอดจนศึกษาปัญหาและความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนงานและตัดสินใจเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกันโดยเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการปฏิบัติงานของสถานศึกษาด้วย เพื่อรับฟังข้อมูลที่หลากหลายและให้ครูมีสิทธิแสดงความคิดเห็น โดยครูที่แสดงความคิดเห็นนั้นไม่มีข้อได้เปรียบและเสียเปรียบแต่อย่างใด โดยจะต้องมีการวางแผนที่จะจัดทำหลักสูตรร่วมกันดังต่อไปนี้ หลังจากที่ได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมให้แก่บุคลากรทุกด้านเรียบร้อยแล้ว โรงเรียนจะต้องมีการระดมสรรพกำลัง ทั้งด้านความคิด และเวลา ปัจจัยอื่น ๆ เพื่อการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องร่วมกัน
2. กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยใช้ของหลักสูตรแกนกลางเป็นหลักและเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับ ม. 27 วรรค 2 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545
 4. กำหนดสมรรถนะผู้เรียนโดยยึดตามหลักสูตรแกนกลาง
 5. กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น และสัดส่วนเวลาเรียนกลุ่มสาระพื้นฐาน ยึดตามแกนกลางที่กำหนด ส่วนสาระเพิ่มเติมให้โรงเรียนพิจารณาตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องไม่ขัดกับหลักการที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด
 6. กำหนดตัวชี้วัดรายปีและสาระการเรียนรู้แกนกลางรายปี สำหรับชั้น ป. 1 - 6, ม.1 - 3 ส่วน ม.4 - 6 ให้ยึดตัวชี้วัดช่วงชั้น สาระการเรียนรู้แกนกลางช่วงชั้น จัดทำเป็นรายภาค ซึ่งหลักสูตรแกนกลาง จัดทำไว้ให้แล้ว กำหนดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตัวชี้วัดการเรียนรู้ท้องถิ่นที่โรงเรียน ชุมชน ร่วมกันกำหนดขึ้น ตามกรอบแนวคิด หรือขอขบขายการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สพท. ประกาศไว้
 7. จัดทำคำอธิบายรายวิชา การจัดทำคำอธิบายรายวิชา ให้พิจารณาคำสำคัญจากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ซึ่งจะพบในลักษณะของเนื้อหาสาระ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะของนักเรียน คำสำคัญของเนื้อหาสาระบ่งบอกให้ทราบว่า นักเรียนจะต้องเรียนรู้เนื้อหาสาระใดบ้าง ส่วนคำสำคัญในลักษณะของทักษะกระบวนการนั้น มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติ รวมทั้งคุณลักษณะที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดแก่นักเรียนเพื่อให้บรรลุมาตรฐานที่กำหนด
 8. ออกแบบการเรียนรู้ ครูทุกคนเป็นนักออกแบบ การกิจหลักในวิชาชีพครู คือ การออกแบบหลักสูตรประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ออกแบบเครื่องมือประเมินความต้องการและเครื่องมือประเมินผลว่าได้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่
- รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการกล่าวว่า ครูจำนวนไม่น้อยวางแผนการเรียนการสอนด้วยการสื่อหนังสือเรียน แผนการสอน และกิจกรรมที่ถูกต้อง แทนที่จะออกแบบเครื่องมือเหล่านี้จากเป้าหมายการเรียนรู้และมาตรฐานที่กำหนดไว้ หนังสือนี้จึงเสนอกระบวนการออกแบบ การเรียนรู้ที่ย้อนกลับ โดยเริ่มจากเป้าหมายการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ จากนั้นจึงออกแบบหลักสูตรและแผนการเรียนการสอน ทั้งจะไม่รอจนออกแบบการเรียนการสอนแล้วเสร็จ จึงออกแบบการประเมินผล แต่จะวิเคราะห์ตั้งแต่ช่วงแรกของการออกแบบหลักสูตรว่า หากผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

จะต้องมีหลักฐานอะไร จึงจะถือว่าผู้เรียนได้เกิดความเข้าใจในระดับที่พึงประสงค์ ต่อเมื่อมีความชัดเจนในเรื่องเป้าหมาย และหลักฐานจึงออกแบบการเรียนการสอน วิธีการนี้จึงจะช่วยให้ผู้สอนมีความชัดเจนในเรื่องเป้าหมาย และมีความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอนและเป้าหมายที่พึงประสงค์

โดยสรุปการออกแบบแบบย้อนกลับจะมี 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายที่พึงประสงค์

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดหลักฐานที่แสดงได้ว่าผู้เรียน บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนประสบการณ์การเรียนรู้และการสอน

9. กำหนดหน่วยการเรียนรู้เป็นหัวใจของหลักสูตร ก็ว่าได้การกำหนดหน่วยการเรียนรู้ควรมีลักษณะเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน คือมีมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด เป็นเป้าหมายของหน่วยการเรียนรู้

10. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ผู้สอนจะต้องหากกลยุทธ์และวิธีการในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามองค์ประกอบสำคัญว่าจัดทำแผนอย่างไร เพื่อใคร มีเทคนิคและวิธีการอย่างไร ผลที่ได้รับจะเป็นอย่างไร ดังนั้นแผนการจัดการเรียนรู้จึงเปรียบเสมือนเป้าหมายความสำเร็จที่ผู้สอนคาดหวังไว้

ขั้นตอนการจัดการทำแผนการจัดการเรียนรู้

1) วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา เพื่อประโยชน์ในการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ และรายละเอียดของแต่ละหัวข้อของแผนการจัดการเรียนรู้

2) วิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชาและมาตรฐานรายวิชา เพื่อนำมาเขียนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ทักษะ / กระบวนการ เจตคติและค่านิยม

3) วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ โดยเลือกและขยายสาระที่เรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น รวมทั้งวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะประโยชน์ต่อผู้เรียน

4) วิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้(กิจกรรมการเรียนรู้) โดยเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5) วิเคราะห์กระบวนการประเมินผล โดยเลือกใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

6) วิเคราะห์แหล่งการเรียนรู้ โดยคัดเลือกสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนให้เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้

11. กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการด้วยรูปแบบ วิธีการที่หลากหลาย ในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งเสริมเจตคติคุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

12. กำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัวผู้เรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการ ตลอดจนคน สัตว์ สิ่งของ ธรรมชาติ รวมถึงเหตุการณ์ หรือแนวความคิด อาจอยู่ในลักษณะที่ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจความรู้สึกเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ หรือเป็นเครื่องมือที่กระตุ้นให้เกิดศักยภาพทางความคิด (Cognitive tools) ตลอดจนสิ่งที่กระตุ้นให้เป็นผู้แสวงหาความรู้และมีทักษะในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง

13. กำหนดการวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นในการพิจารณาว่าผู้เรียนเกิดคุณภาพการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและมาตรฐานการเรียนรู้

จากประเภทของการประเมิน โดยเฉพาะการแบ่งประเภทโดยใช้จุดประสงค์ของการประเมินเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภท จะเห็นว่า การวัดและประเมินผลการเรียนนอกจากจะมีประโยชน์โดยตรงต่อผู้เรียนแล้ว ยังสะท้อนถึงประสิทธิภาพการการสอนของครู และเป็นข้อมูลสำคัญที่สะท้อนคุณภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาด้วย ดังนั้นครูและสถานศึกษาต้องมีข้อมูลผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งจากการประเมินในระดับชั้นเรียน ระดับ

สถานศึกษา และระดับอื่นที่สูงขึ้น ผู้อำนวยการวิรัตน์ ตรงแก้ว กล่าวว่าประโยชน์ของการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้จำแนกเป็นด้านๆ ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 5 ประการ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนการสอนดังนี้

13.1 เพื่อจัดตำแหน่ง ผลจากการวัดบอกได้ว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับใดของกลุ่มหรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์แล้วอยู่ในระดับใด การวัดและประเมินเพื่อจัดตำแหน่งนี้ มักใช้ในวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ

1) เพื่อคัดเลือก เป็นการใช้ผลการวัดเพื่อคัดเลือกเพื่อเข้าเรียน เข้าร่วมกิจกรรม-โครงการ เพื่อการทำกิจกรรม หรือการให้ทุนผล การวัดและประเมินผลลักษณะนี้คำนึงถึงการจัดอันดับที่เป็นสำคัญ

2) เพื่อแยกประเภท เป็นการใช้ผลการวัดและประเมินเพื่อแบ่งกลุ่มผู้เรียน เช่น แบ่งเป็นกลุ่มอ่อน ปานกลาง และเก่ง แบ่งกลุ่มผ่าน-ไม่ผ่านเกณฑ์ หรือตัดสินได้-ตก เป็นต้น

13.2 เพื่อวินิจฉัย เป็นการใช้ผลการวัดและประเมินเพื่อค้นหาจุดเด่น-จุดด้อยของผู้เรียนว่ามีปัญหาในเรื่องใด จุดใด มากน้อยแค่ไหน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจการวางแผนการจัดการเรียนรู้และการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

13.3 เพื่อตรวจสอบและปรับปรุง การประเมินเพื่อเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้เทียบกับจุดประสงค์หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ผลจากการประเมินใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยอาจจะปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนวิธีการสอนปรับเปลี่ยนสื่อการสอน (Teaching Media) ใช้ในวัดกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

13.4 เพื่อการเปรียบเทียบ เป็นการใช้ผลการวัดและประเมินเปรียบเทียบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการจากเดิมเพียงใด และอยู่ในระดับที่พึงพอใจหรือไม่

13.5 เพื่อการตัดสิน การประเมินเพื่อการตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นการประเมินรวม คือ ใช้ข้อมูลที่ได้จากการวัดเทียบกับเกณฑ์เพื่อตัดสินผลการเรียนว่าผ่าน-ไม่ผ่าน หรือให้ระดับคะแนน

14. บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

14.1 แนวทางในการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร

ผู้อำนวยการกล่าวว่าสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร เพื่อให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นใช้ในการจัดการศึกษาตามแนวทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน บุคลากรที่สำคัญ เช่น คณะครูในโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนนักเรียน เป็นต้น โดยโรงเรียนจะต้องจัดเตรียมหรือจัดทำ ข้อมูลที่สำคัญ ๆ เช่น ข้อมูลที่แสดงถึงความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 พัฒนาศักยภาพของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เช่น การศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เอกสารประกอบหลักสูตร ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในเรื่องของทรัพยากรที่จะนำมาใช้ในการสร้างหลักสูตรของบุคลากร ชุมชน เช่น ข้อมูลทั่วไป สภาพ ศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อย ปัจจัยพื้นฐานที่เป็นทางบวกของโรงเรียน เป็นต้น ครูกล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษานอกจากจะสร้างความตระหนักแล้วต้องเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ มาให้ความรู้ และนำออกไปศึกษาดูงานทั้งในและนอกสถานที่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และท้ายสุดที่คณะกรรมการมากที่สุดคือผู้บริหารต้องจัดเตรียมเอกสารและคู่มือปฏิบัติงานให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน

14.2 แนวทางของการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย

คณะกรรมการสถานศึกษาและครูกล่าวว่า การจัดอบรม ประชุมทางวิชาการ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรมีการแต่งตั้งคณะทำงานที่รับผิดชอบการศึกษาเอกสารหลักสูตร ในแต่ละสาระ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ครบทุกด้าน เช่น ข้อมูลบุคลากร ทั้งโรงเรียน ชุมชน ภูมิปัญญา แหล่งเรียนรู้ คุณภาพนักเรียน สภาพความสำเร็จความภาคภูมิใจในอดีต ควรจะมีทั้งบุคลากรภายใน และภายนอก เพื่อร่วมการตรวจสอบ ตลอดจนแก้ไขจุดบกพร่องในส่วนต่างๆ ที่พบปัญหาการแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา ให้ครอบคลุมสอดคล้องตามภารกิจของการบริหารจัดการหลักสูตร เช่น คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา คณะกรรมการระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ คณะกรรมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

14.3 แนวทางการนำทรัพยากรมาใช้ในการสร้างหลักสูตร

ผู้บริหารสถานศึกษากล่าวว่า ชุมชนมีส่วนในการสนับสนุนทรัพยากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาเป็นอย่างดี เพราะเนื่องจากชุมชนแต่ละพื้นที่ที่ตั้งอยู่รอบบริเวณ โรงเรียนนั้นเต็มไปด้วยบุคลากรที่หลากหลายอาชีพ ถ้าเราเชิญบุคลากรเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาจะทำให้บุคคลเหล่านี้มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน เวลาโรงเรียนขอความช่วยเหลือก็จะระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการพัฒนาโรงเรียน

14.4 แนวทางการสร้างหลักสูตรและการใช้หลักสูตร

คณะครู และผู้บริหารสถานศึกษากล่าวว่าการจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษาตามภารกิจของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องจัดทำร่วมกันเพื่อจะได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและสมบูรณ์มากที่สุดดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ เช่น ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา สภาพการบริหารและจัดการการศึกษา คุณภาพผู้เรียนทั้งในอดีต ปัจจุบัน ศักยภาพของสถานศึกษา จุดเด่น จุดด้อย โอกาสที่เอื้ออำนวย ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนา หรือ SWOT ความต้องการของสถานศึกษาที่มีทิศทางที่ชัดเจน สอดคล้องตอบสนองต่อท้องถิ่น แนวทางการจัดการศึกษา ตอบสนองแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐ วิทยาลัยฯ โรงเรียน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในการสร้างหลักสูตร ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้ เข้าใจตรงกัน เพื่อความร่วมมือที่ดีในการดำเนินการจัดการศึกษาต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินการสร้างหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษา

1. จัดวางบุคลากรให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความถนัด โดยการแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการจัดทำร่างสาระหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรกลุ่มสาระต่างๆ ทั้ง 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พร้อมมอบหมายภารกิจให้ชัดเจน

2. คณะอนุกรรมการฯ ดังกล่าวควรดำเนินการดังนี้

กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ สมรรถนะผู้เรียน ร่วมกันดำเนินการทุกคนทั้งบุคลากรครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิสัยทัศน์ เป็นเจตนารมณ์ อุดมการณ์ หลักการ ความเชื่อ อนาคตที่พึงประสงค์เป็นการคิดไปล่วงหน้า มีเอกลักษณ์ ที่สามารถสร้างความศรัทธา การมีส่วนร่วม และจุดประกายความคิดในสภาพการพัฒนาสูงสุด มีความเป็นไปได้ มีตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน มีระยะเวลาที่แน่นอน

ภารกิจ แสดงวิธีดำเนินการของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติต่อไปอย่างเป็นรูปธรรม

เป้าหมาย กำหนดเป็นความคาดหวังด้านคุณภาพที่เกิดกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจ ที่สถานศึกษากำหนดและสอดคล้องกับหลักการ จุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งโรงเรียน สามารถกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการ โดยสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ สภาพปัญหา และความจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม เพิ่มจากที่กำหนดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

สมรรถนะผู้เรียน เป็นเป้าหมายสุดท้ายที่บ่งบอกว่า เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือช่วงชั้นที่โรงเรียนจัดการศึกษาแล้ว ผู้เรียนจะมีความสามารถที่ปรากฏขึ้น ได้อย่างมีรูปธรรม หรือปรากฏให้เห็นที่รับรู้รับทราบได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เป็นที่ยอมรับหรือรับรู้ของผู้เกี่ยวข้องได้จริง

3. จัดทำโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษา ทุกคนจัดทำร่วมกัน โดยการศึกษาวเคราะห์ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ภารกิจ ร่วมกัน แล้วนำมากำหนดโครงสร้างหลักสูตร กำหนดสาระการเรียนรู้ และเวลาเรียนให้ชัดเจน ซึ่งโครงสร้างหลักสูตรจะต้องประกอบด้วย

- สาระการเรียนรู้ หรือรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ครบ 8 กลุ่มสาระ สาระรายปี รายภาค ทั้งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและเพิ่มเติมตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น ผู้เรียน
- มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายปีและภาค
- เวลาแต่ละกลุ่มสาระ ทุกช่วงชั้น ชั้นปี หน่วยการเรียนรู้

4. จัดทำสาระหลักสูตร

4.1 กำหนดตัวชี้วัดการเรียนรู้รายปี รายภาค โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดการเรียนรู้รายปีที่หลักสูตรแกนกลางกำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

4.2 กำหนดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยวิเคราะห์จากมาตรฐาน ตัวชี้วัดการเรียนรู้ รายปี / รายภาค ที่กำหนดไว้ ให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน

5. กำหนดเวลาเรียน และ คำนำน้หนักกลุ่มสาระ หรือ จำนวนหน่วยกิต

ชั้นที่ 1 (ชั้น ป. 1 – 3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4 – 6) กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายปี กำหนดคาบเวลาเป็น ชั่วโมง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และ สาระการเรียนรู้รายปี ส่วนช่วงชั้นที่ 3 และ 4 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายภาค

6. จัดทำคำอธิบายรายวิชา ให้เขียนเป็นความเรียง

7. จัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยการนำเอาสาระการเรียนรู้ วัน ปี ที่กำหนด ไปบูรณาการ เป็นหน่วยการเรียนรู้เล็กๆ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้และ ผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะ องค์กรวม หน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ และ จำนวนคาบ เวลาสำหรับจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อผู้เรียน เรียนรู้ครบทุกหน่วยการเรียนรู้ย่อย ก็สามารถ ตัวชี้วัดรายปีได้ เวลาสำหรับจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อผู้เรียน เรียนรู้ครบทุกหน่วยการเรียนรู้ย่อย ก็ สามารถตัวชี้วัดรายปีได้

8. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชา รายปี แต่ละหน่วยการ เรียนรู้ กำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน

8.1 การจัดการเรียนการสอน ครูต้องคำนึงถึง จิตวิทยาพัฒนาการของผู้เรียน สภาพความพร้อมของผู้เรียน วิธีการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ความต่อเนื่องของการเรียนรู้ เน้นการบูรณาการ โดยช่วงชั้นที่ 1 ใช้กลุ่มสาระภาษาไทย หรือคณิตศาสตร์ เป็นแกน ช่วงชั้นที่ 2 เน้นการบูรณาการ โครงการ โดยใช้หัวข้อเรื่องเป็นแกน เพื่อให้ผู้เรียน ได้ฝึกคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

8.2 สื่อการเรียนรู้ ใช้สื่อหลากหลาย เน้นของจริง ของจำลอง ทันสมัย ใกล้ตัว เกิด การเรียนรู้ง่าย เชิงประจักษ์

8.3 การวัดและประเมินผล ด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีเกณฑ์การวัดที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และสภาพที่แท้จริงขององค์ความรู้ ผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น

8.4 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้หลักสูตรสามารถเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียนตามที่คาดหวังได้ เช่น การบรรจุแผนงานทางวิชาการลงในแผนพัฒนาคุณภาพอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง การจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตร การจัดการสภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก การเตรียมการของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

9. คณะกรรมการจัดทำร่างหลักสูตร นำร่างหลักสูตร เข้าร่วมพิจารณาปรับปรุงแก้ไข เรียบเรียง เพื่อให้เป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์

การเรียบเรียงหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษา ประกอบด้วยส่วนสำคัญดังต่อไปนี้

1. ส่วนนำ คือการแสดงถึง สภาพพื้นฐานทั่วไปของสถานศึกษา ชุมชน
2. วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. โครงสร้างหลักสูตร
4. คำอธิบายรายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ
5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
6. การจัดการเรียนรู้และการส่งเสริมการเรียนรู้
7. การวัดและประเมินผล
8. การบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษา
9. อื่น ๆ
10. การใช้หลักสูตร
 - 10.1 การบริหารจัดการการเรียนรู้
 - 10.2 การจัดการด้านโครงสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ อาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้

ภายใน ภายนอก

11. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี ที่สนองต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามเป้าหมายหลักสูตร เน้นการเรียนรู้ควบคู่การลงมือปฏิบัติจริง การพัฒนาและซ่อมเสริมศักยภาพผู้เรียนตามสภาพจริงเชิงประจักษ์ อย่างต่อเนื่อง

12. การจัดหา เลือกร ใช้ จัดทำและพัฒนาสื่อ และส่งเสริมการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ให้สอดคล้องตามแผนการเรียนรู้

13. การจัดกระบวนการเรียนรู้ เน้นการตอบสนองศักยภาพ ความต้องการของผู้เรียน

14. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด กิจกรรมผู้เรียน กิจกรรมสาธารณประโยชน์และเพื่อสังคม

15. การวัดประเมินผล เน้นการประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ประเมินตามสภาพจริงการจัดทำคู่มือการวัดประเมินผล ระเบียบการวัดประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา การผ่านช่วงชั้น การเทียบโอน

16. การวิจัยในชั้นเรียน

16.1 การนิเทศภายใน กำกับ ติดตาม

16.2 การบริหารด้านบุคคล การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ คณะกรรมการดำเนินการจัดสร้างเกณฑ์การประเมินอ่าน เขียน คิด วิเคราะห์ คณะกรรมการวัดประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คณะกรรมการดำเนินการตามระเบียบการวัดประเมินผลของสถานศึกษา

16.3 การบริหารแบบบูรณาการ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในผลผลิตของการศึกษา การสนับสนุนทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ภายนอก เช่น สถานประกอบการในท้องถิ่น ของชุมชน

17. แนวทางการติดตามและทบทวนการสร้างหลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียนต้องตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในของสถานศึกษาโดยมีตัวแทนแต่ละฝ่ายจากครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อเป็นการถ่วง ตลอดจนกำหนดแผนงาน โครงการนิเทศ ติดตาม กำกับ ในสถานศึกษาเอกสารหลักฐานการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรที่เป็นปัจจุบัน รายงานการนิเทศภายใน ภายนอก เป็นปัจจุบัน ตลอดจนมีระบบ กำกับ ติดตามและประเมินผลโดยเน้นการมีส่วนร่วมของคณะครูและผู้บริหารเพื่อการปฏิบัติหน้าที่เป็นไปด้วยความเรียบร้อยโดยคำนึงถึงคุณภาพในการจัดการศึกษา

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบังสังกัด กรุงเทพมหานคร

สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา จากแบบสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมมีขอบข่าย 7 ด้าน ดังนี้ (ตัวเลขในวงเล็บท้ายแต่ละข้อความเป็นความถี่ของความเห็น)

ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษายังขาดความสนใจในการกำหนดนโยบายในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์ และมีความสับสนกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างมาก และรวดเร็ว (5)
- 2) ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องตั้งคณะกรรมการดำเนินการสร้างหลักสูตร โดยคำนึงถึงความรู้ความสารถของบุคลากรเป็นหลักโดยปราศจากอคติ (4)
- 3) ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความต่อเนื่อง เพราะมีการย้ายเข้าย้ายออก บ่อยจึงทำให้ไม่สามารถไปปฏิบัติอย่างจริงจัง และนโยบายในการบริหารจัดการหลักสูตรต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา (3)
- 4) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำทางความคิด ความทันสมัย ยอมรับการเปลี่ยนแปลง เป็นนักพัฒนาโดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง ยึดหลักการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล

ด้านการวางแผน

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผน กำหนดเป้าหมายในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน (10)
- 2) กำหนดแผนงานล่วงหน้า และประชุมชี้แจงพร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคน ไม่ใช่แสดงความคิดเห็นผ่านหัวหน้าสายชั้น และคณะกรรมการดำเนินการจัดทำหลักสูตรเท่านั้น เพราะการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ไม่ใช่แค่คณะกรรมการดำเนินการเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น (7)
- 3) กำหนดกรอบระยะเวลาในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน (4)
- 4) วางแผนจัดครูผู้สอนให้เข้าสอนโดยคำนึงคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถ เพื่อประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดประชุมชี้แจง ในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดการศึกษา ตลอดจนการจัดกิจกรรมให้เข้าใจตรงกันอย่างสม่ำเสมอภาคเรียนละ 1 ครั้ง
- 2) สถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนการจัดการศึกษา งานทั้งนอกและในสถานที่

3) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ประสานความร่วมมือกับบุคลากรครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาให้เน้นถึงการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยแบ่งภาระงานให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นหัวเรือใหญ่ในการเชื่อมความสัมพันธ์กับโรงเรียนต่างๆ เพื่อสร้างพันธมิตรในการจัดการเรียนการสอนในลักษณะของเครือข่าย (11)
- 2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ชุมชนนั้นได้ตระหนักถึงผลดีในการจัดการเรียนการสอนโดยนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มาถ่ายทอดให้กับลูกหลานของพวกเขาเอง เพื่อสืบสานให้คงอยู่กับชุมชนและท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (11)
- 3) ผู้บริหารต้องทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญของสถานศึกษาว่าเป็นความรับผิดชอบร่วมกันที่จะต้องเข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านต่างๆ

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรวบรวมสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ที่สามารถส่งเสริมให้นำมาใช้ร่วมกันในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างเครือข่ายกับสถานศึกษาอื่นในการใช้แหล่งการเรียนรู้ ตลอดจนสื่ออุปกรณ์ร่วมกัน (8)
- 2) ขาดสื่อการเรียนการสอนและงบประมาณ ต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการขอความร่วมมือจากชุมชน ห้างร้าน สมาคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียง เพื่อให้การสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ใช้สื่อจากแหล่งการเรียนรู้ ใช้สื่อการสอนระบบเครือข่ายของโรงเรียนต้นแบบ หรือ โรงเรียนใกล้เคียง รวบรวมสื่อไว้ในห้องสื่อ และมีการสร้างสื่อเพิ่มเติม (8)

ด้านขั้นตอนการสร้างหลักสูตรและการใช้หลักสูตร

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นแกนหลักในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับคณะครู และเชิญให้คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโดยกำหนดกรอบเนื้อหาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้มาแล้วโดยมาเสริมในหลักสูตรสาระท้องถิ่นที่ต้องการจะเพิ่มเติม

2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการสร้างหลักสูตรเนื่องจากที่ผ่านมาผู้บริหารยังขาดความสนใจในเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา อาทิเช่น คอมพิวเตอร์ หนังสือคู่มือต่างๆ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่จะให้คำปรึกษาในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

3) ผู้บริหารต้องให้ขวัญและกำลังใจแก่คณะครูอย่างทั่วหน้าโดยไม่คำนึงถึงพวกพ้อง ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครูส่วนมากที่ไม่พอใจผู้บริหาร

4) ควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกันในรูปแบบเครือข่าย หรือสังกัด เพื่อให้เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน

5) ควรมีการวางแผนขั้นตอนในการสร้างและการใช้หลักสูตร เมื่อทดลองใช้ควรมานำมาปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

ปัญหาที่สำคัญในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา คือ นโยบายทางด้านการศึกษาของไทยไม่นิ่งเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสความคิดของนักการเมืองเป็นส่วนใหญ่ทำให้การศึกษาของประเทศไม่พัฒนาเท่าที่ควรจะเป็น

ด้านการติดตามและทบทวนการสร้างหลักสูตร

1) ข้อจำกัดของเวลาและภารกิจอื่นที่ต้องปฏิบัติ ทำให้ขาดการนิเทศอย่างจริงจัง และการนิเทศติดตามไม่เป็นไปตามวันเวลาที่กำหนด

2) ขาดเครื่องมือและรูปแบบการนิเทศที่ชัดเจน

3) การนิเทศติดตามผลไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะผู้นิเทศขาดความรู้ขาดประสบการณ์ในการนิเทศ และไม่มีแนวทางที่แน่นอนในทางปฏิบัติ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือบุคลากรทางการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และครูของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ของกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา 40 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 90 คน และครู 217 คน รวมทั้งสิ้น 347 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้วิธีการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\text{Mean} : \bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) วิเคราะห์เปรียบเทียบของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 59.9) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 40.1) มีอายุอยู่ระหว่าง 30 – 40 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 34.6) และน้อยที่สุดมีอายุมากกว่า 60 ปี (ร้อยละ 3.5) มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าสูงสุด (ร้อยละ 56.8) และการศึกษาระดับปริญญาเอก (ร้อยละ 0.6) น้อยที่สุดตามลำดับ โดยมีประสบการณ์การทำงานในระดับครูผู้สอนมากที่สุดโดยเฉลี่ย 9.04 ปี ผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉลี่ย 5.53 ปี และน้อยที่สุดคือคณะกรรมการสถานศึกษาโดยเฉลี่ย 3.23 ปีตามลำดับ

ตอนที่ 2 จากความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับการปฏิบัติในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ

โรงเรียนให้ความสำคัญกับวิสัยทัศน์ของผู้นำมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ดังจะเห็นได้จากผู้บริหารในสถานศึกษาให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายในการจัดการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนสร้างความตระหนักและส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและศึกษาสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา ตลอดจนปัญหาในการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อกำหนดกรอบในการจัดทำหลักสูตรและสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้การสร้างหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา และการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเองยังอยู่ในระดับการปฏิบัติค่อนข้างมาก

ด้านการวางแผน

พบว่าการวางแผนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมดเมื่อพิจารณาจากรายข้อ พบว่าสถานศึกษาศึกษา ทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการประจำปีที่สุดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และนำข้อมูลมาประกอบการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจะต้องคำนึงถึงความพร้อมของครูภายในโรงเรียน ภาระงานของครู ตลอดจน

ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในการสอนเพื่อประสิทธิภาพในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในแต่ละกลุ่มสาระของวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ และสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายด้านงานวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน และนำมาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้ชัดเจนมากขึ้น เพราะยังอยู่ในระดับการปฏิบัติค่อนข้างมาก

ด้านการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร

การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด และพบว่าประเด็นที่ให้ความสนใจมากที่สุดคือสถานศึกษาจัดประชุมชี้แจงในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา แผนการสอน กิจกรรมที่ต้องจัดขึ้นในการสอนแต่ละระดับให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน โดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาอบรมให้ความรู้ ตลอดจนศึกษาดูงานทั้งในและนอกสถานที่

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย

ดังจะเห็นได้จากผลการวิเคราะห์พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกรายข้อ และสถานศึกษาให้ความสำคัญในการสร้างเครือข่าย และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียนนอกเครือข่าย ซึ่งส่งผลให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สนับสนุนช่วยเหลือ และสิ่งสำคัญที่สุดคือ มีส่วนดูแลกำกับติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร

ทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตรของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัด กรุงเทพมหานคร พบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ซึ่งมีจากหลายปัจจัยซึ่งสถานศึกษา ต้องให้ความเอาใจใส่ในการขอความร่วมมือ และความช่วยเหลือ เรื่องงบประมาณกับชุมชนในการสร้างและใช้หลักสูตรตลอดจน การนำเอาวิทยากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ทำที่สถานศึกษาต้องรวบรวมสื่ออุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ที่สามารถส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบ

ด้านขั้นตอนการสร้างและการใช้หลักสูตร

พบว่าขั้นตอนการสร้างและการใช้หลักสูตรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด และสถานศึกษายังให้ความสำคัญในการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ

หลักสูตรแกนกลาง ตลอดจนวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับ พรบ.การศึกษาแห่งชาติ ดังจะเห็นได้จากสถานศึกษามีการประชุมชี้แจง เน้นย้ำให้คณะครูก่อนนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้จริง

ด้านการติดตามและทบทวนหลักสูตร

พบว่าโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ให้ความสำคัญในด้านนี้อย่างเห็นได้ชัดจากผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมดในรายชื่อ เนื่องจากสถานศึกษามีความตื่นตัวในการเตรียมการด้านการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการรับรอง การประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก และสิ่งสำคัญที่สุดก็คือมีการติดตาม และทบทวนการใช้หลักสูตร โดยใช้ระบบการมีส่วนร่วมโดยตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศภายใน เพื่อติดตามการใช้หลักสูตรและรายงานผลให้คณะครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสถานศึกษาทราบ โดยมีการรายงานผลการดำเนินงานปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิจัยพบว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และครูมีความเห็นสอดคล้องกัน โดยคะแนนของความคิดเห็นไม่แตกต่างกันมากนัก โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสนใจในเรื่องการวางแผนมากที่สุด ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความสนใจในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย และครูให้ความสนใจเรื่องขั้นตอนการสร้างหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความคิดเห็นเหล่านี้เมื่อนำมาหลอมรวมเข้าด้วยกันก็น่าจะบังเกิดผลในการปฏิบัติมากขึ้น เพราะถ้าบุคคลทั้ง 3 ฝ่ายมีความเข้าใจในทิศทางเดียวกันแล้ว การปฏิบัติงานก็จะดำเนินไปได้ด้วยความราบรื่น และประสบผลสำเร็จในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ตอนที่ 4 แนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

จากผลการวิจัย พบว่าแนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ยึดหลักการสร้างหลักสูตรจาก กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 9) ได้กล่าวถึงการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา
2. กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
3. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน
4. กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น และสัดส่วนเวลาเรียน
5. กำหนดผลการเรียนที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค
6. จัดทำคำอธิบายรายวิชาให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระของวิชา
7. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระ
8. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
9. กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเป็นการเสริมเนื้อหาสาระนอกจากกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน
10. กำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้
11. กำหนดการวัดผลและประเมินผล
12. บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

ซึ่งแนวทางการสร้างของแต่ละโรงเรียนนั้นคล้ายกันมากอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ มีส่วนน้อยที่อยู่ในระดับค่อนข้างมาก เนื่องจากปัจจัยหลายอย่างทั้งนี้ขึ้นอยู่กับด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ ด้านการวางแผน ด้านการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากร ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร ด้านขั้นตอนการสร้างหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ด้านการติดตามและทบทวนการสร้างหลักสูตร แต่ปัจจัยด้านขนาดของโรงเรียนไม่มีผลต่อการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของสำนักงานเขตลาดกระบัง เพราะได้มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย และจะมีการอบรมปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นประจำทุกปีการศึกษาโดยให้ครูทุกคนเข้าร่วมอบรมหมดทุกคน แต่คณะกรรมการสถานศึกษายังไม่มีการจัดอบรมและสอบถามข้อคิดเห็นซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย ที่คณะกรรมการสถานศึกษาต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างหลักสูตรอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพียงประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว เสนอให้คณะกรรมการเห็นชอบหลักสูตรเท่านั้น เพื่อประสิทธิภาพของหลักสูตรและประสิทธิผลของผู้เรียน และผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม

และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง หลักสูตร โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้การอบรมอย่างต่อเนื่องให้กับบุคลากรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง และควรจัดให้มีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันทั้ง 3 ฝ่ายร่วมกันอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยเชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวางแผน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน สามารถดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ สุดท้ายเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษามากขึ้น โดยเชิญมาเป็นกรรมการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ตอนที่ 5 เพื่อเสนอแนะการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัด กรุงเทพมหานคร

จากการวิจัยพบว่าข้อเสนอแนะในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร จะต้องจัดทำในลักษณะเครือข่ายร่วมกันจัดทำเพื่อประสิทธิภาพการสร้างหลักสูตรได้ค้นพบว่าการจะสร้างหลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องอาศัยหลัก ทั้ง 7 ด้านเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และวิธีการสร้างหลักสูตร จะต้องมีการเตรียมความพร้อม ซึ่งการเตรียมความพร้อมจะต้องมีทั้งผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และครู จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรที่จะจัดทำโดยทำการอบรมและศึกษาคูงานทั้งในและนอกสถานที่ตามสมควร การวางแผนในการจัดทำหลักสูตรจะต้องยึดรูปแบบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาให้อย่างเคร่งครัด แต่ด้านเนื้อหาสาระเพิ่มเติมจากหลักสูตรแกนกลาง ทางกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตลาดกระบัง จะมีการรวมกลุ่มแยกย่อยเป็นเครือข่ายย่อยแล้ว นำเสนอร่วมกันละนำมาเสนอกลุ่มใหญ่เพื่อความเป็นเอกภาพของเนื้อหาที่เป็นแบบฉบับเดียวกัน กระบวนการจัดทำ จะประชุมอบรมเป็นเครือข่ายแล้วแยกย้ายกันทำในแต่ละโรงเรียนแต่จุดเด่นที่ได้ค้นพบก็จะมีทีมจากศึกษานิเทศก์ของสำนักงานเขตออกตรวจและให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูล เมื่อโรงเรียนใดมีปัญหาทางกลุ่มใหญ่ก็จะให้ความช่วยเหลือแบบกัลยาณมิตร ส่วนด้านการใช้หลักสูตรจะประกาศใช้พร้อมกันและเมื่อมีปัญหาในการใช้หลักสูตรก็จะมีปรับปรุงแก้ไขในทุกภาคเรียน การนิเทศ ติดตามและประเมินผล ก็จะมีทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนสลับกันตรวจและเสนอแนะให้ความช่วยเหลือในบางโรงเรียนที่พบปัญหา

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ได้ดังนี้

1. จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าสภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานครผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับครูมีส่วนร่วมใน

การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มากแต่ยังความความเอาใจใส่ในส่วนของผู้เรียนที่ยังไม่เปิดกว้างให้แสดงความคิดเห็นมากนักและ จุดด้อยที่ค้นพบคือผู้บริหารควรกำหนดแผนกลยุทธ์ในเรื่องการสร้างหลักสูตรให้อยู่ใน แผนปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการกำหนดนโยบายในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาในการสร้างหลักสูตร และที่สำคัญต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้การ อบรมแก่คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนนำไปศึกษาดูงานทั้งในและนอกสถานที่ รวมทั้งสร้างเครือข่ายงานให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันให้มากขึ้น โดยอาจจะมี การพบปะในรูปแบบของกลุ่มโรงเรียน หรือเขตพื้นที่การศึกษาให้มากขึ้นเพื่อเป็นตัวแทน ข้อมูลต่างๆ ร่วมกันเพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตร ได้อย่างเหมาะสมและครบกระบวนการ ความ รวมทั้งใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดร่วมกัน โดยมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสมในแต่ละเรื่อง รวมทั้งสถานศึกษาต้องนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นมานำไปใช้ใน บางครั้งอาจจะพบปัญหาในการใช้เนื่องจากเป็นช่วงแรกๆที่สถานศึกษาต้องสร้างหลักสูตร สถานศึกษาขึ้นมาใช้เอง ก็จะพบปัญหา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และ ครูต้องร่วมกันแก้ไขปัญหานั้นและนำผลที่ได้จากการติดตามมาทบทวนปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยูเนสโก (UNESCO: 1978: 66) ได้ ศึกษาเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรของบางประเทศในทวีปเอเชีย ได้แก่ บังคลาเทศ อินเดีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์และศรีลังกา พบว่า ปัญหาของการใช้หลักสูตรที่มีผลกระทบหรือเป็นปัญหามากที่สุดก็ คือ ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ตลอดจนผู้บริหาร ไม่ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่เกิดขึ้น และการนิเทศติดตาม การใช้หลักสูตรของครูผู้สอน ซึ่งพบในช่วงแรกของการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา แต่บัดนี้ปัญหา เหล่านี้เริ่มคลี่คลายลงบ้างแล้ว ดังจะเห็นได้จากโรงเรียนในเขตลาดกระบังนั้นเริ่มมีความตื่นตัวใน การสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและมีการติดตามและปรับปรุงแก้ไขอยู่ตลอดเวลาเพื่อเตรียมการ รองรับการประเมินคุณภาพจากภายนอกเป็นอันดับที่ 1 ในด้านการติดตามและทบทวนหลักสูตร

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่าผู้บริหาร สถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และครู มีความเห็นสอดคล้องกันเป็นอย่างมากแต่ยังมีบาง ประเด็นที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปอาทิเช่นผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการ

สถานศึกษา และครูควรจะให้ความสนใจเรื่องทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตรให้มากขึ้น เนื่องจากทรัพยากรที่ใช้ในการจัดสร้างหลักสูตรนั้นมีความสำคัญต่อกระบวนการสร้างหลักสูตร สถานศึกษาปัจจัยหนึ่งที่เราควรได้รับความสนใจและดำเนินการให้ครบองค์ประกอบเหมือนด้านอื่นๆ

3. จากผลวิจัยพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดยโรงเรียนให้ความสนใจในเรื่องของการวางแผนเป็นอันดับที่ 1 ซึ่งชี้ให้เห็นได้ว่าโรงเรียนของเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร มีการเตรียมการในเรื่องการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาเป็นอย่างดีโดยเฉพาะด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำก็อยู่ในอันดับที่ 2 ซึ่งทำให้โรงเรียนในเขตนี้มีความตื่นตัวเนื่องจากผู้นำหรือผู้บริหารโรงเรียนให้ความสนใจใส่ในกระบวนการสร้างและตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรในทั้งเรื่องการสร้างหลักสูตรและการใช้หลักสูตรอยู่ในอันดับที่ 2 เหมือนกัน แต่ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตรมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เนื่องจากมีปัจจัยหลายประการ อาทิเช่นงบประมาณที่ทางราชการให้นั้นมีอย่างจำกัดซึ่งไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานของโรงเรียนในบางโรงเรียน เป็นสิ่งที่ท้าทายของผู้บริหารสถานศึกษาต้องคิดค้นหาวิธีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้นมาใช้ในกระบวนการบริหารจัดการให้ดำเนินกิจกรรมต่างๆให้ไปด้วยดีและ โรงเรียนจะต้องดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาในด้านต่างๆ และนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาผนวกไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา เพราะโรงเรียนยังขาดในส่วนนี้อยู่มากที่เป็นจุดอ่อนอย่างเห็นได้ชัดในผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม โดยแยกออกเป็นความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาก็ให้ความสำคัญในเรื่องการวางแผนมากที่สุด และด้านการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรแต่ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำยังไม่เด่นชัด เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคนก็จะมีมุมมองที่แตกต่างกันออกไป และปรับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งบ่อยมากตามคำสั่งของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จึงทำให้ไม่เกิดความต่อเนื่องในด้านนโยบายการบริหารโรงเรียน ทำให้เกิดความสับสนในเวลาเมื่อตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาว่างลง หรือมีรักษาการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในด้านความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา ให้ความสนใจในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายมากกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำอยู่ในอันดับเกือบสุดท้ายนั้นชี้ให้เห็นว่า

คณะกรรมการสถานศึกษายังไม่ให้ความสนใจในเรื่องการสร้างหลักสูตรสถานศึกษามากเท่าไร จะมุ่งประเด็นไปที่การมีส่วนร่วมของชุมชนที่จะเข้ามาสร้างหลักสูตรสถานศึกษาเป็นส่วนใหญ่อาจสรุปได้ว่าเน้นการมีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรมากกว่าขั้นตอนการสร้างและการใช้หลักสูตร อาจส่งผลต่อเนื้อหาของหลักสูตรสถานศึกษาได้ ในส่วนความคิดเห็นของครูเห็นว่าขั้นตอนการสร้างหลักสูตรและการใช้หลักสูตร นั้นสำคัญควบคู่ไปกับด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ ที่จะเป็นตัวการเชื่อมความสำเร็จในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา แต่ยังมีจุดบอดที่ครูยังขาดความสนใจในเรื่องของการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและสร้างเครือข่าย เพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการสร้างหลักสูตร ซึ่งเป็นจุดอ่อนของครูที่ยังขาดความเอาใจใส่ในเรื่องนี้เพราะเป็นปัจจัยที่สำคัญในกระบวนการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่ขาดเสียมิได้ ซึ่งในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องอาศัยความร่วมมือกันหลายฝ่าย เพราะครูจะดำเนินการฝ่ายเดียวไม่ได้จะต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้ง 3 ฝ่าย จึงจะประสบผลสำเร็จในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อน รวมทั้งระดมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งในและนอกโรงเรียน ตลอดจนเครือข่ายของชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ตลอดจนมีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น วารสาร โรงเรียน จดหมายข่าว หรือให้ครูประจำชั้นช่วยสื่อสารโดยตรงกับผู้ปกครอง ทั้งนี้เพื่อให้ทราบโดยทั่วกัน ตลอดจนวางแผนเตรียมความพร้อมและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยจะต้องมีการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ ภารกิจ ทั้งนี้เพราะ ปรัชญา วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป็นเสมือนหางเสือในการนำพาสถานศึกษาไปสู่จุดมุ่งหมายซึ่งเปรียบได้กับวิสัยทัศน์ของผู้นำ ถ้าโรงเรียนใดมีการพัฒนามากซึ่งอาจจะหมายความว่า ผู้นำมีวิสัยทัศน์ในการเปลี่ยนแปลง แต่ถ้าโรงเรียนไม่มีการพัฒนา เปรียบเสมือนผู้บริหารไม่มีวิสัยทัศน์ในการเปลี่ยนแปลงได้แต่คงเดิมไว้อย่างเดียวก็เปรียบเหมือนกับหลักสูตรสถานศึกษาก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคและสมัยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกทันเหตุการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ เอนก อัคริเดช (2549) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาการกำหนดแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศ กำกับ ติดตาม และการประเมินผล การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตรขั้นพื้นฐานและ

หลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามลำดับ โดยต้องการให้โรงเรียนพัฒนา ด้านการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การจัดอบรมครูเพื่อสร้างความตระหนัก และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และสามารถจัดทำแผนการสอนและการจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร และประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกภาคเรียน เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรทุกปี มีการรายงานผลการศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัด และมีการติดตามประเมินผลในทุกช่วงปีการศึกษา ที่สำคัญในกระบวนการต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นก็ยังคงมีความเห็นสอดคล้องและความเป็นไปได้กับ เมตต์ เมตต์การ์ณจิต (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่ากรรมการมีส่วนร่วมในแต่ละด้านมากที่สุด ดังนี้ ด้านการวางแผน ได้แก่ การร่วมกำหนดความต้องการในการพัฒนาโรงเรียน ด้านการจัดหาและจัดสรรทรัพยากร ได้แก่ การจัดหาเงิน และจัดหากำลังคนหรือแรงงานให้โรงเรียน ด้านการประสานงาน ได้แก่ การประสานกับคนในท้องถิ่น และหน่วยงานของราชการ ด้านการประเมินแผนการหรือการปฏิบัติ ได้แก่ การร่วมประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบเมื่อผลการปฏิบัติงานเสร็จสิ้น และได้สรุปการมีส่วนร่วมประสานงาน ร่วมบริจาคเงินและทรัพย์สิน ตลอดจนในด้านการเสาะแสวงหาแรงงานและกล่าวอีกว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการกิจส่วนตัว และจะต้องประกอบอาชีพจึงมักไม่มีเวลาที่จะร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของทางโรงเรียนเท่าที่ควร ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกับผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญในด้านการวางแผนมากที่สุด แต่ยังมีจุดอ่อนในการสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายซึ่งโรงเรียนในเขตลาดกระบัง ควรจะมีการสร้างเครือข่ายกับภายนอกมากขึ้น โดยดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น โดยทำให้ชุมชนนั้นมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนให้ได้

4. จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าข้อเสนอแนะในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร จะต้องจัดทำในลักษณะเครือข่ายร่วมกันจัดทำเพื่อประสิทธิภาพการสร้างหลักสูตร ได้ค้นพบว่า การจะสร้างหลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องอาศัยหลัก ทั้ง 7 ด้านเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และวิธีการสร้างหลักสูตร จะต้องมีการเตรียมความพร้อม ซึ่งการเตรียมความพร้อมจะต้องมีทั้งผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และครู จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรที่จะจัดทำโดยทำการอบรมและ

ศึกษาดูงานทั้งในและนอกสถานที่ตามสมควร การวางแผนในการจัดทำหลักสูตร จะต้องยึดรูปแบบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาให้อย่างเคร่งครัด แต่ด้านเนื้อหาสาระเพิ่มเติมจากหลักสูตรแกนกลาง ทางกลุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตลาดกระบัง จะมีการรวมกลุ่มแยกย่อยเป็นเครือข่ายย่อยแล้ว นำเสนอร่วมกันละนำมาเสนอกลุ่มใหญ่เพื่อความเป็นเอกภาพของเนื้อหาที่เป็นแบบฉบับเดียวกัน กระบวนการจัดทำ จะประชุมอบรมเป็นเครือข่ายแล้วแยกย้ายกันทำในแต่ละโรงเรียนแต่จุดเด่นที่ได้ค้นพบก็จะมีทีมจากศึกษานิเทศก์ของสำนักงานเขตออกตรวจและให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูล เมื่อโรงเรียนใดมีปัญหาทางกลุ่มใหญ่ก็จะให้ความช่วยเหลือแบบกัลยาณมิตร ส่วนด้านการใช้หลักสูตรจะประกาศใช้พร้อมกันและเมื่อมีปัญหาในการใช้หลักสูตรก็จะมีปรับปรุงแก้ไขในทุกภาคเรียน การนิเทศ ติดตามและประเมินผล ก็จะมีทีมงานของผู้บริหาร โรงเรียนสลับกันตรวจและเสนอแนะให้ความช่วยเหลือในบางโรงเรียนที่พบปัญหา

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสนใจในการกำหนดนโยบายในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและจัดทำแผนการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา
2. ผู้บริหารควรมีกำหนดแผนงานการจัดสร้างหลักสูตรสถานศึกษาล่วงหน้า และประชุมชี้แจงพร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยตรง เพราะการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มาถ่ายทอดให้กับลูกหลาน เพื่อสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน
3. จากการศึกษาพบว่าสถานศึกษายังขาดสื่อการเรียนการสอนและงบประมาณ ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการขอความร่วมมือจากชุมชน ห้างร้าน สมาคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงเพื่อให้การสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ การใช้สื่อจากแหล่งการเรียนรู้ การใช้สื่อการสอนจากระบบเครือข่ายของโรงเรียนต้นแบบ หรือ โรงเรียน ใกล้เคียง

5.4 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาหาวิธีการบริหารหลักสูตรแนวใหม่ เพื่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน
2. ควรทำการศึกษาการประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียน สังกัด

กรุงเทพมหานคร

3. ควรมีการศึกษา เรื่องผลที่ผู้เรียนได้รับจากการจัดการศึกษา ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กรมวิชาการ.(2542).การพัฒนารายวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่นในหลักสูตรมัธยมศึกษา ๑

ฉบับปรับปรุงพ.ศ.2533.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมวิชาการ.(2546). รายงานการศึกษาความพร้อมการใช้หลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

ปีการศึกษา 2546กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมสามัญศึกษา.(2521). คู่มือการประเมินมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2521.

กรุงเทพมหานคร : เอราวิณการพิมพ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.

กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545ก). แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ.(2545ข). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร

: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.

กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กาญจนา คุณารักษ์.(2540).หลักสูตรและการพัฒนา.พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : มหาวิทยาลัย

ศิลปากร ,วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.(2543).ปีนสมองของชาติ:ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา.

กรุงเทพมหานคร : ส.เอเชีย เพรส(1989)จำกัด.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). มองฝันวันข้างหน้า: วิสัยทัศน์ประเทศไทย

ปี 2560. กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2534). ประสิทธิภาพการบริหาร

โรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ อรุณการพิมพ์.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน.(2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.

กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน.(2536). คู่มือการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครู

หลักการและแนวปฏิบัติ.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้.(2543).ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด.

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

มนตรี ธาดูทอง.(2550). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : เพชรเกษมการพิมพ์.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง.(2525). การระดมประชาชนเพื่อพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

��ชาวลัย คัมภีราวัฒน์.(2544).ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และการ

จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.บุรีรัมย์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

ชัยยุทธ วิจารณ์นท์.(2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. กรุงเทพฯ :

บัณฑิตอักษร.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช.(2544).การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาด้วยการพัฒนาหลักสูตรที่รอบ

ด้าน.กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซนจูรี่ จำกัด.

ชลาลัย นิมิบุตร.(2552).การพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บางเขน.

ชูศรี สุวรรณโชติ.(2544).หลักสูตรและการพัฒนาการสอน.กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดโรงพิมพ์

อักษรไทย.

ถวัลย์ มาศจรัส.(2545). คู่มือการเขียนและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : ชาร์อักษร.

ทนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และคณะ.(2542). การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บพิชการพิมพ์.

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล และคณะ.(2545).หลักสูตรสถานศึกษา.กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูป

การศึกษา

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล และคณะ.(2545).ชุดฝึกอบรมครู : ประมวลสาระ บทที่ 5 หลักสูตร

สถานศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ธำรง บัวศรี. (2542ข). ทฤษฎีหลักสูตร. การออกแบบและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :

คุรุสภา.

บุญชม ศรีสะอาด.(2546).การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร :

สุวีริยาสาส์น.

บุญมี เณรยอด. (2531). การพัฒนาหลักสูตร หลักการ และแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : อติเนเพรส.

- ประกอบ คุณารักษ์ณ์ และคณะ.(2543). สภาพความพร้อมของหน่วยงานทางการศึกษาต่อการ
ปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2526). การบริหารและการจัดระเบียบบริหารราชการไทย.
กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร.(2529). การบริหารและจัดระเบียบบริหารราชการไทย. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์.
- ปัญญา แก้วกียูร และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล.(2545).การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียน
หรือเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐาน.กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์
- พะยอม แก้วกำเนิด.(2534).หลักการหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์.(2527). ทบทวนการพัฒนาชนบทไทย 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- ภิญโญ สาร.(2516).หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2534). การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บางกอกบลิ๊อค.
- ราชบัณฑิตยสถาน.(2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.
- รุ่ง แก้วแดง.(2539). รีเอ็นจิเนียริงระบบราชการไทย ภาค 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). การพัฒนาหลักสูตรที่สานต่อท้องถิ่น. กรุงเทพฯ :
เซ็นเตอร์ดีส์คัพเวอร์รี่.
- วิชัย วงษ์ใหญ่.(2523).การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร.ม.ป.ท.
- วิชัย วงษ์ใหญ่.(2537).กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอน.พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน์.
- วิจิต นันทสุวรรณ และจำนงค์ แรกพินิจ.(2541).บทบาทของชุมชนกับการศึกษา :รายงาน
การศึกษาวิจัยเสนอสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ :
สำนักนายกรัฐมนตรี.
- วิญญู อังคนารักษ์. (2517). วิธีทำงานให้ดี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- วาสนา แสงงาม.(2547). รายงานวิจัยเรื่องศึกษานำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้
ของสถานศึกษาระดับชั้นพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- สงบ ลักษณะ.(2542). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศาสนา.
- สังัด อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม.

- สัจด์ อุทรานันท์.(2535). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- สมาน รังสิโยกฤษณ์.(2524). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สวัสดิการ ก.พ.
- สมเดช สีแสง.(2542). **คู่มือปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา**. (ฉบับปรับปรุง 2542) เอกสารพัฒนาความรู้สนมาชิกอบรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย : มปท.
- สมศักดิ์ สินระเวชญ์.(2542). **มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- สันต์ ธรรมบำรุง. (2527ก). **พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : วงเดือน.
- สันต์ ธรรมบำรุง.(2527ข). **หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นรสิงห์.
- สวัสดิ์ จงกล. (2539). **เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ หน่วยที่ 1 และ 2** กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชนจำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2534). **ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ อรุณการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานยกรัฐมนตรี.(2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค. สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ.(2545). **การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.(2544). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งสำนักงานปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2542** ม.ป.ท.
- เสนีย์ พิทักษ์อรุณพ.(2524). **การประเมินโครงการเพื่อการพัฒนาหลักสูตร** .กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์.(2537). “ หน่วยที่ 7 ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา. ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการประถมศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์.(2538). **วิสัยทัศน์ของผู้บริหารการศึกษา. ในประมวลสาระชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพมหาบัณฑิตบริหารการศึกษาเล่มที่ 1. หน่วยที่ 1. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**

เสนาะ ตีเยาว์.(2543). **หลักการบริหาร : การวางแผน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุทัย บุญประเสริฐ.(2529).**การใช้แหล่งทรัพยากรของท้องถิ่นในการพัฒนาโรงเรียนชุมชน:**

เอกสารการสอนชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชน. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เอกชัย กี่สุขพันธ์.(2538). **การบริหารทักษะและการปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.

เอกรินทร์ สีมหาศาล.(2546).**กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดสู่ปฏิบัติ.**กรุงเทพฯ :
บุ๊คพอยท์ จำกัด.

อนุภาพ ธีรลาภ. (2528). **การวิเคราะห์เชิงสมมุติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
ชนบทศึกษาเฉพาะกรณี อ.พิบูลมังสาหาร จ.อุบลราชธานี.** กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อำนาจ จันทร์แป้น.(2532).**การพัฒนาหลักสูตร : ทฤษฎีสู่การปฏิบัติระดับโรงเรียน.**เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บทความ

เทื่อน ทองแก้ว.(2546).**หลักสูตรและการสอนในยุคมหาวิทยาลัยราชภัฏ.**วารสารวิชาการ,6,2
(กุมภาพันธ์ 2546) : 52-53.

วิทยานิพนธ์

กรรณิกา ชมดี. (2524). **การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะ
โครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี .**
ปริญญาานิพนธ์ สค.ม. สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คณิงนิจ สิริ.(2549).**ความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาของ
โรงเรียนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระ สาขาวิชาประถมศึกษา
เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- จุฬาร ดิศุคนธ์.(2537).การศึกษาสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศึกษาประจำ
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร.(2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม
ของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต. สาขาบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ทัศนาศ แสงศักดิ์. (2539). รูปแบบในการมีส่วนร่วมระยะสั้นช่วงอุตสาหกรรม กรมอาชีวศึกษา.
ปริญญาโท กศ.ค. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทิพทยา สุวรรณภูมิ.(2544).การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ขอ
คณะกรรมการโรงเรียน กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธวัช ทันโตพาส.(2521).บทบาทของโรงเรียนชุมชนในการพัฒนาชนบทประเทศไทย
เขตการศึกษาที่ 12. ปริญญาโท สค.ม (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นริวรรณ พรหมชุม, และคณะ. (2537). การมีส่วนร่วมของกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนใน
โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น : งานการวิจัย
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บัณฑิต แทนพิทักษ์.(2540).ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ อำนาจ ความศรัทธา
และความพึงพอใจในงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาวิทยานิพนธ์
ปริญญาเอก, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- บาทหลวงวิริยะ สู้เสงี่ยม.(2550).การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสังฆ
มณฑลราชบุรี.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.นครปฐม:
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ประพันธ์ พุ่มจันทร์.(2549).การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามวัฏจักรคุณภาพของเดนมิงในอำเภอท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1.สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร

พร เกาทัณฑ์ทอง.(2545).สภาพที่เป็นจริงและความคาดหวังของพฤติกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.เพชรบุรี : สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.

พิทักษ์ จอมเมือง. (2542). การศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา .มหาวิทยาลัยทักษิณ.

พรารัจจน์ เป็งวงศ์.(2548).การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอทุ่งห้วยช้าง จังหวัดลำพูน.การค้นคว้าแบบอิสระ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน.เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เมตต์ เมตต์การ์ณจิต. (2541). การมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วัลลภ บุญกิตติเจริญ.(2547). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดจังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษ ฉะเชิงเทรา : สถาบันราชภัฏราชนครินทร์.

วาสนา แสงงาม.(2547). รายงานวิจัยเรื่องศึกษานำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี. กรุงเทพฯ :สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.

สุนทร ชอบทำดี. (2543). บทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โสภณ คำนิ้งเนตร.(2548).การจัดและบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา.กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุทร ก้อนสมบัติ.(2544).การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโรงเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดน่าน.วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.อุตรดิตถ์ : สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์.เอนก อัครคีเดช.(2549).การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปกร

อนันต์ ธิคำ.(2544). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาบริหารการศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Ann ,Teberg s and others.**Identified Professional Development Need of teacher in Curriculum Reform [online]**. Accessed 7 May 2000. Availble from : <http://Nericac.net/eicdc/ED430976.htm>.

Beauchamp,Creerge .(1975). Developing The Curriculum. 3rd ed. New York : HarperCollins Publishers.

Beauchamp,Creerge .(1981). Curriculum Theory. 4th ed. Itasea,Illinois : F.E. Peacock.

Castallo,Richard T. et. Al. (1992). **School Personnel Administration : A Practitioner 's Guide**.Massachusetts: Sirmon & Schuster , Inc.

Duke, D. L.(1987). **School Leadership and Instructional Improvement**. New York: Random House.

English, Frenchwick W. and Steffy, Betty E. “ Differentiating Between Design and Delivery Problem in Achieving Quality Control in School Curriculum Management.”

Educational Technology, 4, 16(December 1983) : 29-32

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W.(1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal of Education and Psychological Measurement*. 30 : 607-610.

Happelchristian, Kristi L.(2006). **Collaborating to create art curriculum that is relevant to students lives**. M.A.Dissertation, The University of Arizona

Marsh, C.J.(1997). **Perspectives: Key Concepts for Understanding Curriculum**, London: Falmer Press

Saylor, J.G. and Alexander, W.M. (1974). **Planning Curriculum for Schools**. New York : Holt, Rinehart and Winston

Sergiovanni, T. J.(1987). **Educational Governance and Administration**.

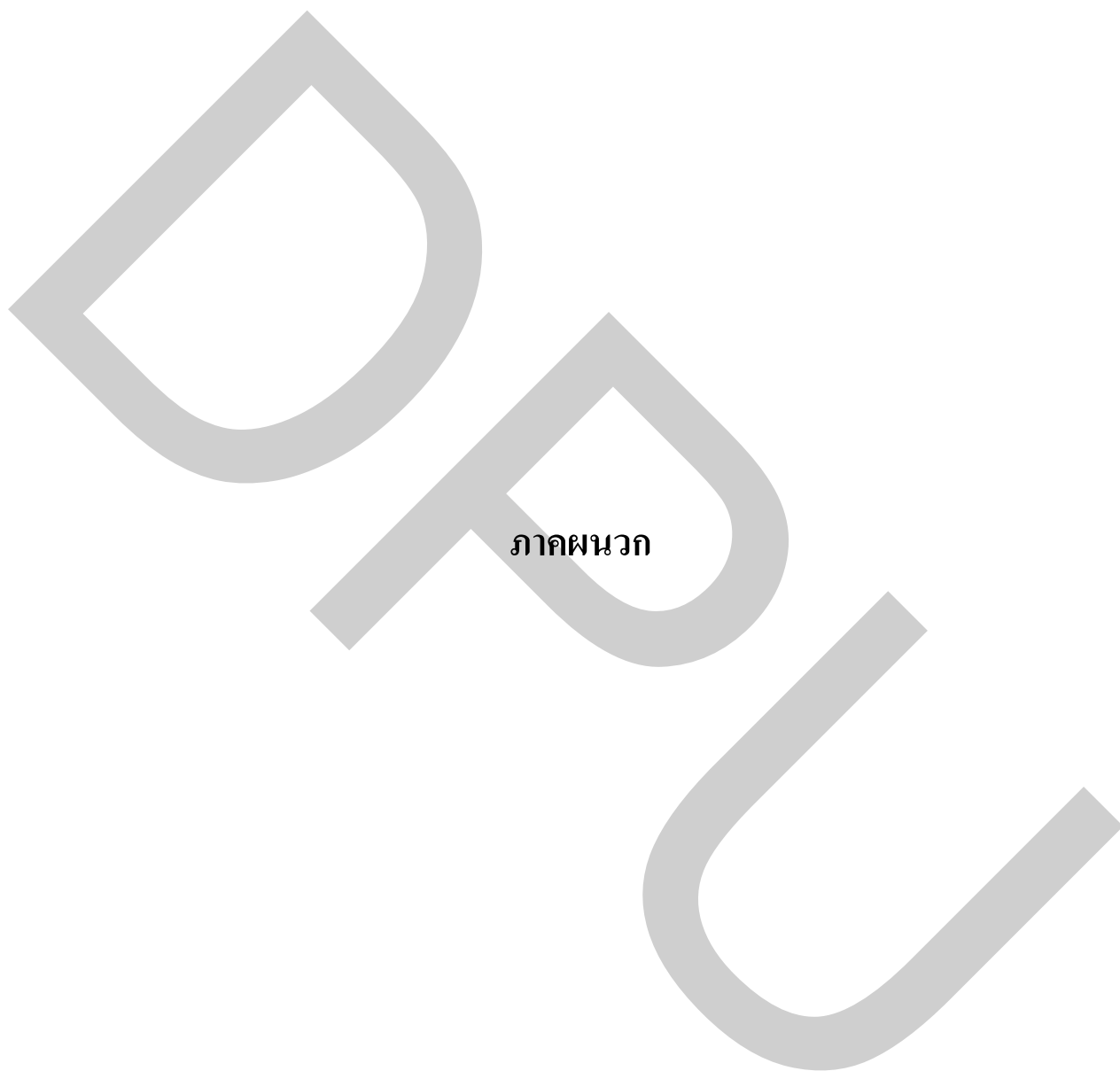
2 nd ed. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.

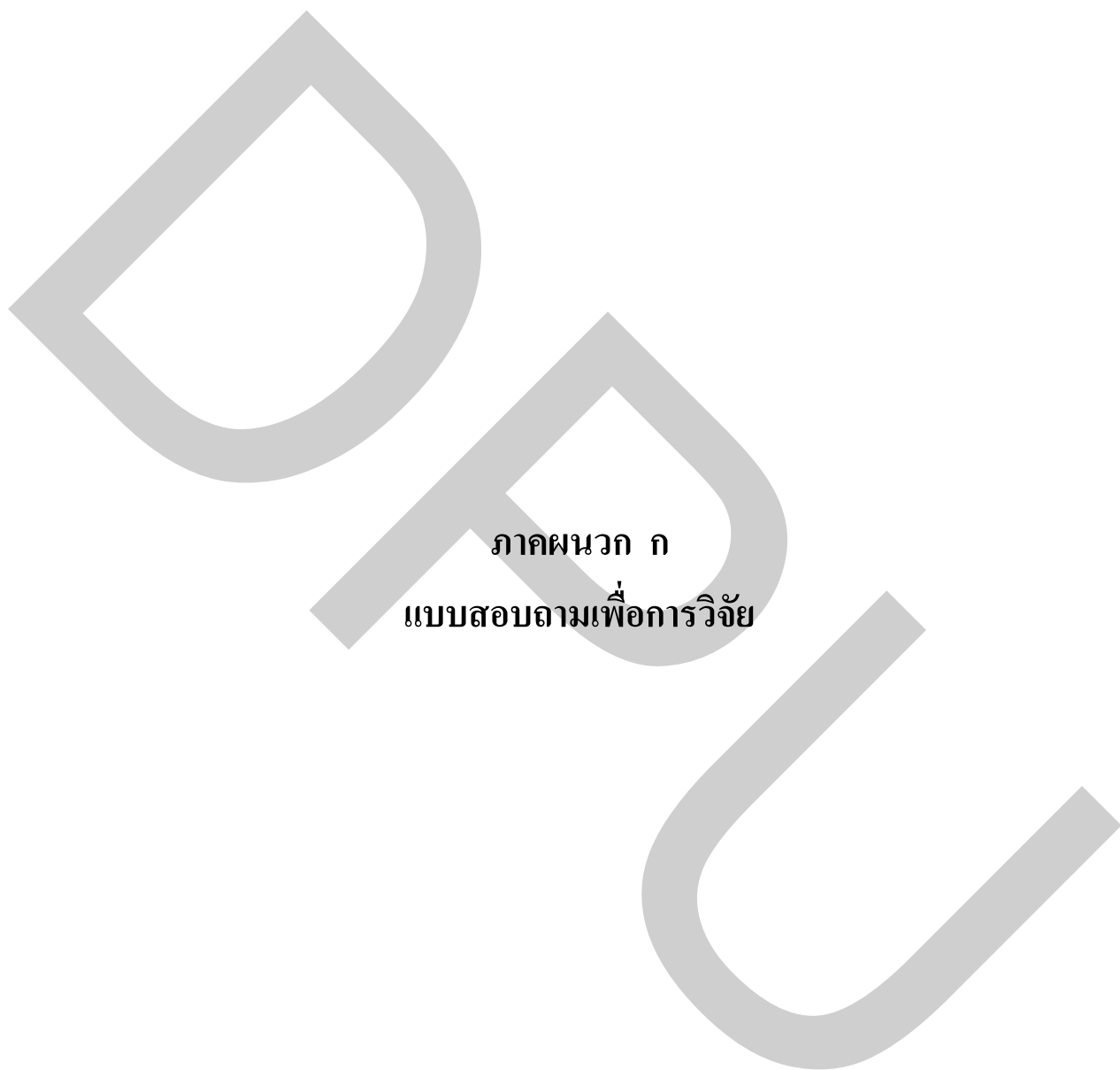
Scriven, M. (1991). **Evaluation thesaurus**. 4th ed. Newbury Park, CA: Sage Publications.

Taba, Hilda.(1962). **Curriculum Development : Theory and Practice**. New York : Harcourt, Brace, Jovanovich

Tyler, Ralph W.(1960). **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago University Of Chicago Press.

UNESCO.(1978). **Strategies and Procedures in Developing and Implementing Curriculum**. **Bangkok** : The Unesco Regional Office for Education in Asia and Oceania.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง

แนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
- ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

การตอบแบบสอบถามของท่านครั้งนี้ ผู้วิจัยจะถือเป็นความลับใช้เฉพาะงานวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างยิ่งในการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มา ณ โอกาสนี้

นายวีรภัทร ไม้ไหว

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ตามสภาพที่เป็นจริงของท่าน

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. ปัจจุบันท่านอายุ

น้อยกว่า 30 ปี

30 – 40 ปี

41 – 50 ปี

51 – 60 ปี

มากกว่า 60 ปี

3. วุฒิการศึกษาสูงสุดของท่าน

ต่ำกว่ามัธยมตอนปลาย

มัธยมตอนปลายหรือเทียบเท่า

อนุปริญญา

ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

4. ตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับทางโรงเรียนที่ท่านได้รับอยู่ในขณะนี้

ครูผู้สอน

หัวหน้ากลุ่มสาระ

ผู้บริหารสถานศึกษา

คณะกรรมการสถานศึกษา

5. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา.....ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการสร้งหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดระบุระดับการปฏิบัติในแต่ละรายการโดยทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับระดับปฏิบัติในโรงเรียนของท่าน โดยระดับการปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 5 ระดับดังนี้

ระดับ 0 หมายถึง ไม่มีการปฏิบัติ

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติเล็กน้อย

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติค่อนข้างมาก

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก

ตอนที่ 2

ข้อ	สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		0	1	2	3	4
1. ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ						
1	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้การสร้างหลักสูตรเป็นหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา					
2	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้การสร้างหลักสูตรเป็นหนึ่งในแผนปฏิบัติราชการของสถานศึกษา					
3	ผู้บริหารสถานศึกษาทำความเข้าใจสภาพปัจจุบันและปัญหาในการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อกำหนดกรอบในการจัดทำหลักสูตร					
4	ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักและส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา					
5	ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน					
6	ผู้บริหารสถานศึกษาให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน					
7	ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อองค์กรต่างๆ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา โดยให้เข้าร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในหัวข้อสาระท้องถิ่น					
8	ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการประชุมวางแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วม					

ข้อ	สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		0	1	2	3	4
2. ด้านการวางแผน						
9	สถานศึกษากำหนดนโยบาย ด้านงานวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน และนำมาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา					
10	สถานศึกษาศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และนำข้อมูลมาประกอบการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา					
11	สถานศึกษาศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเพื่อนำเสนอข้อมูลมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา					
12	สถานศึกษาให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					
13	สถานศึกษาประสานงานกับบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น (สาระเพิ่มเติม) เพื่อมาร่วมการวางแผนในการกำหนดกรอบเนื้อหา					
14	สถานศึกษาวางแผนในการจัดครูเข้าสอน โดยสำรวจความพร้อมของครูภายในโรงเรียน ภาระงานของครู คุณสมบัติของครู ตลอดจนความรู้ความสามารถ ประสิทธิภาพในการสอนเพื่อประสิทธิภาพในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในแต่ละกลุ่มสาระของรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ					
3. ด้านการสร้างเข้าใจแก่บุคลากร						
15	สถานศึกษาเชิญวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญมาอบรมให้ความรู้กับบุคลากรครู และผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา					
16	สถานศึกษาพบบุคลากรครู และผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาศึกษาดูงานทั้งในและนอกสถานที่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน					

ข้อ	สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		0	1	2	3	4
17	สถานศึกษาจัดประชุมชี้แจงในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา แผนการสอน กิจกรรมที่จะต้องจัดขึ้นในการสอนแต่ละระดับให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน					
18	สถานศึกษาจัดเอกสารและคู่มือการปฏิบัติงานให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน					
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย						
19	สถานศึกษาสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย					
20	สถานศึกษาสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียนนอกเครือข่าย					
21	สถานศึกษาให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา					
22	สถานศึกษาสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลกำกับติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา					
5. ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร						
23	สถานศึกษากำหนดแนวทางของการระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกภายในท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้ในการสร้างหลักสูตร					
24	สถานศึกษาขอความร่วมมืองบประมาณกับชุมชน ในการสร้างและใช้หลักสูตร					
25	สถานศึกษานำวิทยากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร					
26	สถานศึกษารวบรวมสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ที่สามารถส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบ					
6. ด้านขั้นตอนการสร้างหลักสูตรและการใช้หลักสูตร						
27	สถานศึกษาวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกับบุคลากรครู โดยกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา					

ข้อ	สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		0	1	2	3	4
28	สถานศึกษาจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง					
29	สถานศึกษาจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน					
30	สถานศึกษาประชุมชี้แจงเน้นย้ำให้คณะครูนำหลักสูตรไปใช้					
31	สถานศึกษานำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติ					
7. ด้านการติดตามและทบทวนหลักสูตร						
32	สถานศึกษาติดตามและทบทวนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้ระบบการมีส่วนร่วม					
33	สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในเพื่อติดตามและทบทวนการใช้หลักสูตร และรายงานผลการดำเนินงานอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง					
34	สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการติดตามและทบทวนมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					
35	สถานศึกษารายงานผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปีการศึกษา					
36	สถานศึกษามีการเตรียมการด้านการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการรองรับการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

คำชี้แจง ขอให้ท่านเขียนปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

1. ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านการวางแผน

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการสร้าง ความเข้าใจแก่บุคลากร

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย

.....

.....

.....

.....

5. ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

6. ด้านขั้นตอนการสร้างหลักสูตรและการใช้หลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

7. ด้านการติดตามและทบทวนหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและผลการหาค่าความเที่ยงตรงของ
แบบสอบถาม

คุณภาพเครื่องมือ

ตาราง ค่าดัชนีความสอดคล้อง เรื่อง “แนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ”

	สภาพการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. ด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำ								
1	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้การสร้างหลักสูตรเป็นหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้การสร้างหลักสูตรเป็นหนึ่งในแผนปฏิบัติการราชการของสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
3	ผู้บริหารสถานศึกษาทำความเข้าใจสภาพปัจจุบันและปัญหาในการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อกำหนดกรอบในการจัดทำหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4	ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักและส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5	ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
6	ผู้บริหารสถานศึกษาให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
7	ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อองค์กรต่างๆ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา โดยให้เข้าร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในหัวข้อสาระท้องถิ่น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
8	ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการประชุมวางแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

2. ด้านการวางแผน								
9	สถานศึกษากำหนดนโยบาย ด้านงานวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน และนำมาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
10	สถานศึกษาศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และนำข้อมูลมาประกอบการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
11	สถานศึกษาศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเพื่อนำเสนอข้อมูลมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
12	สถานศึกษาให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
13	สถานศึกษาประสานงานกับบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น (สาระเพิ่มเติม) เพื่อมาร่วมการวางแผนในการกำหนดกรอบเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
14	สถานศึกษาวางแผนในการจัดครูเข้าสอน โดยสำรวจความพร้อมของครูภายในโรงเรียน ภาระงานของครู คุณสมบัติของครู ตลอดจนความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในการสอนเพื่อประสิทธิภาพในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในแต่ละกลุ่มสาระของรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
3. ด้านการสร้างเข้าใจแก่บุคลากร								
15	สถานศึกษาเชิญวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญมาอบรมให้ความรู้กับบุคลากรครู และผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
16	สถานศึกษาพบบุคลากรครู และผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาศึกษาดูงานทั้งในและนอกสถานที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

17	สถานศึกษาจัดประชุมชี้แจงในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา แผนการสอน กิจกรรมที่จะต้องจัดขึ้นในการสอนแต่ละระดับให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
18	สถานศึกษาจัดเอกสารและคู่มือการปฏิบัติงานให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย								
19	สถานศึกษาสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียน ในกลุ่มเครือข่าย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
20	สถานศึกษาสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียน นอกเครือข่าย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
21	สถานศึกษาให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
22	สถานศึกษาสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลกำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนในการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5. ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร								
23	สถานศึกษากำหนดแนวทางของการระดมทรัพยากรทั้ง ภายในและภายนอกในท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้ในการสร้าง หลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
24	สถานศึกษาขอความร่วมมืองบประมาณกับชุมชน ในการ สร้างและใช้หลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
25	สถานศึกษานำวิทยากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
26	สถานศึกษารวบรวมสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ ต่างๆ ที่สามารถส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนได้อย่าง เป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

6. ด้านขั้นตอนการสร้างหลักสูตรและการใช้หลักสูตร								
27	สถานศึกษาวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกับบุคลากรครู โดยกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
28	สถานศึกษาจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
29	สถานศึกษาจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
30	สถานศึกษาประชุมชี้แจงเน้นย้ำให้คณะครูนำหลักสูตรไปใช้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
31	สถานศึกษานำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
7. ด้านการติดตามและทบทวนหลักสูตร								
32	สถานศึกษาติดตามและทบทวนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้ระบบการมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
33	สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในเพื่อติดตามและทบทวนการใช้หลักสูตร และรายงานผลการดำเนินงานอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
34	สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการติดตามและทบทวนมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
35	สถานศึกษารายงานผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปีการศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
36	สถานศึกษามีการเตรียมการด้านการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการรองรับการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	ข้อ_1	3.3214	.7228	28.0
2.	ข้อ_2	3.2500	.7005	28.0
3.	ข้อ_3	3.2857	.7629	28.0
4.	ข้อ_4	3.3571	.7310	28.0
5.	ข้อ_5	3.3571	.7800	28.0
6.	ข้อ_6	2.8571	.9705	28.0
7.	ข้อ_7	3.0714	.6042	28.0
8.	ข้อ_8	3.1786	.7228	28.0
9.	ข้อ_9	3.1786	.7724	28.0
10.	ข้อ_10	3.3214	.6696	28.0
11.	ข้อ_11	3.1786	.6118	28.0
12.	ข้อ_12	3.2500	.6455	28.0
13.	ข้อ_13	3.0000	.7201	28.0
14.	ข้อ_14	3.1786	.7228	28.0
15.	ข้อ_15	3.1429	.6506	28.0
16.	ข้อ_16	2.7500	.7515	28.0
17.	ข้อ_17	3.0714	.6042	28.0
18.	ข้อ_18	3.0357	.7445	28.0
19.	ข้อ_19	2.5357	.7445	28.0
20.	ข้อ_20	2.7143	.8968	28.0
21.	ข้อ_21	2.7857	.7382	28.0
22.	ข้อ_22	2.7857	.8325	28.0
23.	ข้อ_23	2.7857	.8325	28.0
24.	ข้อ_24	2.4643	.9616	28.0
25.	ข้อ_25	2.8929	.8317	28.0
26.	ข้อ_26	3.1786	.8189	28.0

27.	ข้อ_27	3.1786	.7724	28.0
28.	ข้อ_28	3.3214	.7228	28.0
29.	ข้อ_29	3.3571	.7310	28.0
30.	ข้อ_30	3.3929	.7860	28.0
31.	ข้อ_31	3.4286	.6901	28.0
32.	ข้อ_32	3.1429	.7559	28.0
33.	ข้อ_33	3.3214	.7724	28.0
34.	ข้อ_34	3.3214	.8189	28.0
35.	ข้อ_35	3.0714	.8133	28.0
36.	ข้อ36	3.4286	.7902	28.0

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

N of Cases = 28.0

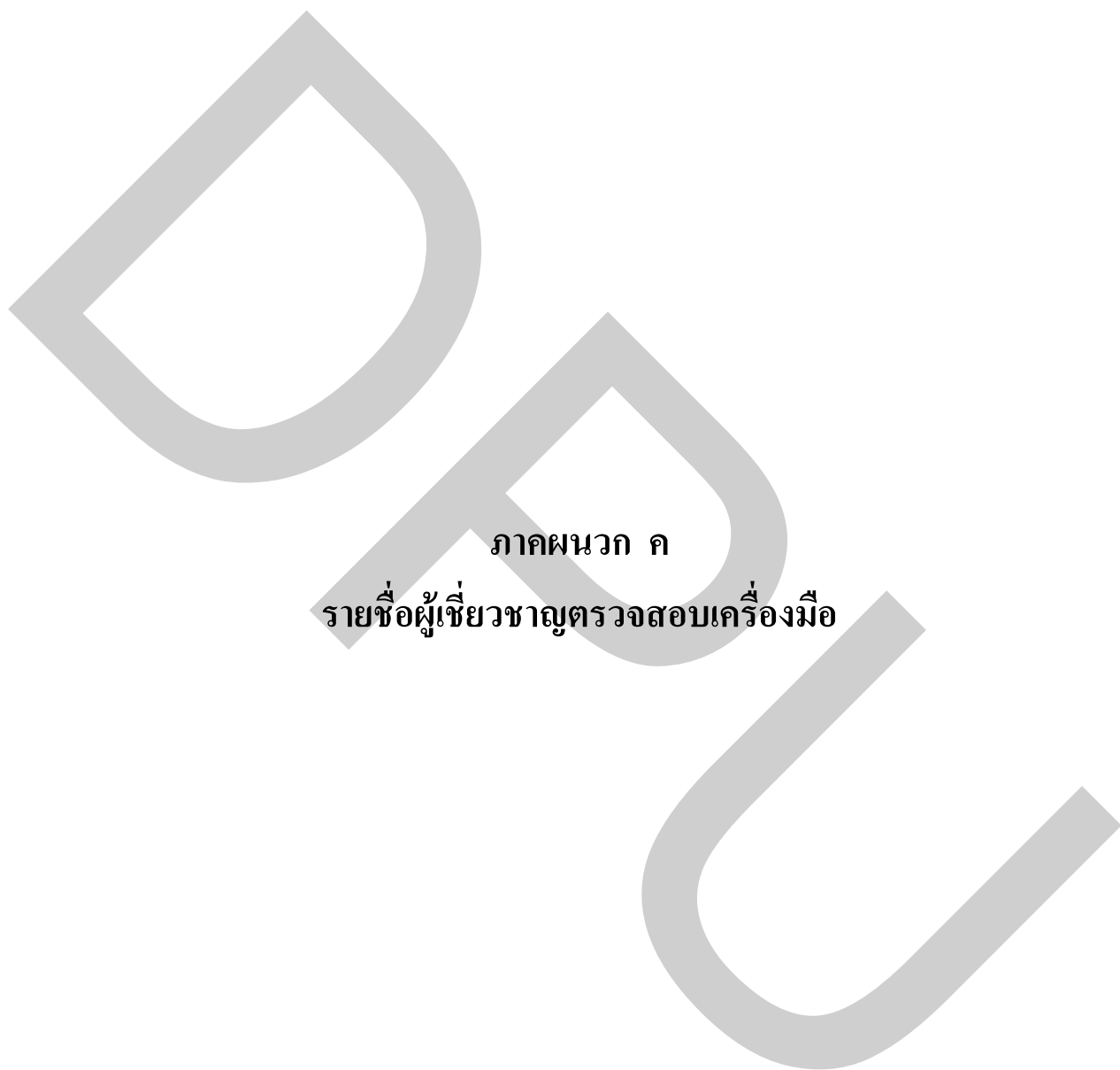
N of

Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	Variables
Scale	111.8929	351.5066	18.7485	36

Item Means	Mean	Minimum	Maximum	Range	Max/Min	Variance
	3.1081	2.4643	3.4286	.9643	1.3913	.0649

Reliability Coefficients 36 items

Alpha = .9677 Standardized item alpha = .9691

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

1. นายอดิศักดิ์	เลขาวัฒนะ	ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดราชโกษา
2. นายประทวน	เกาะแก้ว	ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดพลมานีย์
3. นางสาวเนียง	น้ำค้างงาม	ครู คศ.2 โรงเรียนวัดราชโกษา
4. นางสาวไพเราะ	พุ่มมัน	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สพท.เขต 1สุพรรณบุรี
5. อาจารย์โชติ	แย้มแสง	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

DPU
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ Dhurakij Pundit University

 แหล่งวิชาการประสานความรู้ธุรกิจ ๑๑๐/๑-๔ ถนนประชาชื่น หลีกสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ โทรศัพท์ (๖๖๒) ๙๕๔-๗๓๐๐ โทรสาร (๖๖๒) ๕๘๙-๙๖๐๕-๖
 110/1-4 Prachachuen Rd., Laksi, Bangkok 10210 Tel. (662) 954-7300 Fax. (662) 589-9605-6 www.dpu.ac.th

ที่ มธบ 0306(1)/02453

28 กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายอดิศักดิ์ เถชะวัฒนะ

ด้วย นายวิรัชกร ไม้ไหว นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการการศึกษา จะทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการสร้างหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร”

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คำริชอบ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติการแทน

อธิการบดี

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2954-7300-29 ต่อ 570

(นายวิรัชกร ไม้ไหว 081-375-2819)

DPU
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต Dhurakij Pundit University
แหล่งวิชาการประสานความรู้ธุรกิจ

 ๑๑๐/๑-๔ ถนนประชาชื่น หล้าสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ โทรศัพท์ (๖๖๒) ๙๕๔-๗๓๐๐ โทรสาร (๖๖๒) ๕๘๙-๙๖๐๕-๖
 110/1-4 Prachachuen Rd., Laksi, Bangkok 10210 Tel. (662) 954-7300 Fax. (662) 589-9605-6 www.dpu.ac.th

ที่ มธบ 0306(1)/02453

28 กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายประทวน เกาะแก้ว

ด้วย นายวีรภัทร ไม้ไหว นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการการศึกษา จะทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการสร้างหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร”

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คำริชอบ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติการแทน

อธิการบดี

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2954-7300-29 ต่อ 570

(นายวีรภัทร ไม้ไหว 081-375-2819)

DPU
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต Dhurakij Pundit University

แหล่งวิชาการประสานความร่วมมือ

 ๑๑๐/๑-๔ ถนนประชาชื่น หลีกสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ โทรศัพท์ (๖๖๒) ๙๕๔-๗๓๐๐ โทรสาร (๖๖๒) ๕๘๙-๙๖๐๕-๖
 110/1-4 Prachachuen Rd., Laksi, Bangkok 10210 Tel. (662) 954-7300 Fax. (662) 589-9605-6 www.dpu.ac.th

ที่ มธบ 0306(1)/02453

28 กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางสาวเนียง น้ำค้างงาม

ด้วย นายวีรภัทร ไม้ไหว นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการการศึกษา จะทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการสร้างหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร”

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คำริชอบ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติการแทน

อธิการบดี

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2954-7300-29 ต่อ 570

(นายวีรภัทร ไม้ไหว 081-375-2819)

DPU
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต Dhurakij Pundit University

 แหล่งวิชาการประสานความรู้ธุรกิจ ๑๑๐/๑-๔ ถนนประชาชื่น หลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ โทรศัพท์ (๖๖๒) ๙๕๔-๗๓๐๐ โทรสาร (๖๖๒) ๕๘๙-๙๖๐๕-๖
 110/1-4 Prachachuen Rd., Laksi, Bangkok 10210 Tel. (662) 954-7300 Fax. (662) 589-9605-6 www.dpu.ac.th

ที่ มธบ 0306(1)/02453

28 กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางสาวไพเราะ พุ่มมัน

ด้วย นายวีรภัทร ไม้ไหว นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการการศึกษา จะทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการสร้างหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร”

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คำริชอบ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติการแทน

อธิการบดี

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-295๔-7300-29 ต่อ 570

(นายวีรภัทร ไม้ไหว 081-375-2819)

บันทึก
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ที่ บว.0306(1)/

วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2552

จาก บัณฑิตวิทยาลัย

เรียน อาจารย์โชคิ แยมแสง

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือทำวิทยานิพนธ์

ด้วย นายวีรภัทร ไม้ไหว นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการการศึกษา กำลังศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการสร้างหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียนเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร”

บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญ ในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คำริชอบ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2954-7300-29 ต่อ 570

(นายวีรภัทร ไม้ไหว 081-375-2819)

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูล

DPU
มหาวิทยาลัยบูรพาภิรมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

40th
Anniversary

Dhurakij Pundit University

๑๑๑/๑-๔ ถนนประชาชื่น หล้าสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ โทรศัพท์ (๐๖๒) ๙๕๔-๗๓๐๐ โทรสาร (๐๖๒) ๕๘๙-๙๖๐๕-๖

110/1-4 Prachachuen Rd, Laksi Bangkok 10210 Tel.(662) 954-7300 Fax. (662) 589-9605-6 www.dpu.ac.th

ที่ มธบ 0306(1)/04030

3 เมษายน 2551

เรื่อง ขอแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน

ด้วย นายวีรภัทร ไม้ไหว นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการการศึกษา กำลังศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตลาดกระบัง”

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ จึงขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลภายในหน่วยงานของท่าน ข้อมูลที่ได้มาจะใช้สำหรับการทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คำริชอบ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติการแทน

อธิการบดี

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2954-7300-29 ต่อ 570

(นายวีรภัทร ไม้ไหว 089-605-7533)

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล นายวีรภัทร ไม้ไหว

ประวัติการศึกษา

ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาอังกฤษ

วิชาโท บริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏราชชนครินทร์

ปีการศึกษา 2544

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

การศึกษาระดับบัณฑิต

วิชาเอกการวัดและประเมินผลการศึกษา

ปีการศึกษา 2549

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน พ.ศ. 2550 – ปัจจุบัน

ครู ค.ศ. 1

โรงเรียนวัดราชโกษา สำนักงานเขตลาดกระบัง

กรุงเทพมหานคร